

Krešimir Erdelja • Igor Stojaković

KLIO 8

radna bilježnica za povijest
u osmom razredu osnovne škole

Izdavač
Školska knjiga, d. d.
Zagreb, Masarykova 28

Za izdavača
dr. sc. Ante Žužul

Direktorica školskog programa
Matilda Bulić, prof.

Glavna urednica
Jelena Lončarić

Urednici
dr. sc. Deniver Vukelić
Sonja Miličević Vukelić, prof.

Kreativna direktorica
Ana Marija Žužul

Art-direktorica
Tea Pavić

Recenzent
Janko Kalšan, prof.

Naslovnicu opremili
Tea Pavić, Ivan Stanišić

Dizajn
Lana Grahek

Ilustracije
Ivan Stanišić
Piktoteka Školske knjige

Zemljovidi
Tomislav Kaniški

Autor anagrama
Koji čoravi gost!

Agencija za odgoj i obrazovanje odobrila je uporabu ovoga dodatnog obrazovnog materijala odlukom:
KLASA: 602-09/21-01/43
URBRO: 561-05/13-21-3
Zagreb, 12. ožujka 2021.

Grafičko-likovna urednica
Romana Župančić
Lektorica
Andrea Fišer
Korektorka
Ivana Ujević
Grafička priprema
Grafičko-likovna redakcija Školske knjige
Tisk
Grafički zavod Hrvatske, d. o. o., Zagreb
Tiskanje dovršeno u lipnju 2021.

© ŠKOLSKA KNJIGA, d. d., Zagreb, 2021.
Nijedan dio dodatnog obrazovnog materijala ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pisanog dopuštenja.

KREŠIMIR ERDELJA IGOR STOJAKOVIĆ

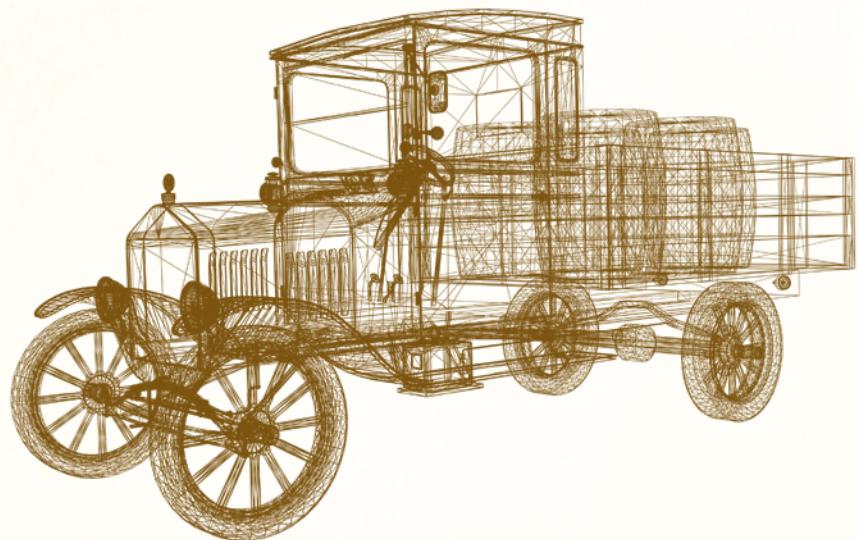
KLIO 8

**radna bilježnica za povijest
u osmom razredu osnovne škole**

Zagreb, 2021.

 Školska knjiga

SVIJET I HRVATSKA OD 1918. DO 1939. GODINE

Američki proizvodač automobila Ford revolucionarizao je industriju i promet svojim serijski proizvođenim automobilima. Njegov prvi i najpoznatiji model automobila bio je Ford Model T, a uskoro je prema tome modelu izrađen i kamion Ford Model TT. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj sa svih strana Fordov kamion model TT iz prve polovice XX. stoljeća.

VERSAJSKI POREDAK

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je teško procijeniti broj stradalih u Prvome svjetskom ratu.

Broj stradalih u Prvome svjetskom ratu teško je procijeniti zbog manjka točnih podataka, ali i zbog različitog pristupa povjesničara. U novije se vrijeme žrtvama pribraja i stanovništvo umrlo od gladi i bolesti tijekom i neposredno nakon rata.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Komentiraj sudbinu nacionalnih manjina u Europi nakon Prvoga svjetskog rata.

Mislim da je sudbina nacionalnih manjina u Europi nakon Prvoga svjetskog rata tragična, posebno u Grčkoj i Turskoj. Veliki broj Grka i Turaka morao je napustiti svoje domove. Još je tragičnija sudbina Armenaca koji su masovno ubijani u Osmanskom Carstvu, odnosno Turskoj.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Prouči izjave i odgovori na pitanje.

Britanski političar Winston Churchill izjavio je o Prvome svjetskom ratu:
„U ovom su se ratu civilizirane, kršćanske države koristile svim sredstvima osim mučenjem i ljudožderstvom.”

Britanski premijer David Lloyd George izjavio je o Prvome svjetskom ratu:
„Ovaj rat, kao i sljedeći rat, rat je za prestanak svih ratova.”

Usporedi izjave dvojice britanskih političara. Izvedi zaključke o njihovim stajalištima prema Prvome svjetskom ratu.

Churchill je stavio naglasak na bezobzirnost ratovanja i ratne žrtve, a izjava Lloyda Georgea je ironična. Naime, u ratnoj propagandi zaraćene strane često ističu da se bore za mir. Obojica su političara u svojim izjavama istaknuli antiratno stajalište, a Lloyd George predviđa kako bi se mogao dogoditi novi veliki rat.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

4. Prouči izvor i odgovori na pitanja.

O životu u Austriji neposredno nakon rata pisao je Stefan Zweig [Štefan Cvajg]:

„Posljednje četiri godine u Austriji se ništa nije gradilo i mnoge su kuće propale. Nepregledne mase demobiliziranih vojnika bez krova nad glavom nagrnule su u gradove. Trebalo ih je negdje smjestiti. Kod nas su četiri puta dolazile komisije, ali mi smo vojnicima već ustupili dvije prostorije naše kuće. (...) Prvi put u životu gledao sam u žute i opasne oči gladi. Kruh se mrvio i bio crn. Imao je okus po ljepilu. Da ne bi posve zaboravili okus mesa, mnogi su uzgajali kuniće, a jedan je mladić u našem susjedstvu puškom lovio vjeverice. Psi i mačke ponekad se nisu vraćali kući iz svojih šetnji.”

(Zweig, Stefan: *Jučerašnji svijet*, Antibarbarus, Zagreb 1999., str. 236.)

a) Navedi posljedice rata opisane u izvoru.

Posljedice rata su propadanje kuća, manjak stambenog prostora, glad te očajnička potraga stanovništva za hranom.

b) Kako je vlast rješavala problem smještaja demobiliziranih vojnika?

Vlasnici su morali dio svojih kuća ustupiti vojnicima koji su se vratili s bojišta.

5. Prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

- a) Fotografija je snimljena u SAD-u 1918. godine. Prisjeti se ili istraži o kojem tragičnom povijesnom događaju svjedoči ta fotografija.

Fotografija svjedoči o pandemiji Španjolske gripe.

- b) Usporedi s događajima iz 2020. i 2021. godine.

Godine 2020. i 2021. svijet je pogodila pandemija bolesti COVID-19, kada je zaštitna maska također postala dijelom svakidašnjice.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

6. Netočnu tvrdnju na praznoj crtici pretvoriti u točnu, kao u sljedećem primjeru.

Netočno: Prvi svjetski rat završio je 1917. godine pobjedom Trojnog saveza.

Točno: Prvi svjetski rat završio je 1918. godine pobjedom Antante (ili: porazom Trojnog saveza).

- a) Komunistička Rusija bila je izolirana zbog epidemije ruske gripe.

Komunistička Rusija bila je izolirana zbog revolucije i dolaska komunista (boljševika) na vlast.

- b) Uz mirovnu konferenciju u Parizu godine 1919. održana je i dječja mirovna konferencija tijekom koje su izneseni zahtjevi za veći broj nastavnih sati u školama.

Uz mirovnu konferenciju u Parizu godine 1919. održana je i ženska mirovna konferencija tijekom

koje su izneseni zahtjevi za žensko pravo glasa.

- c) Američki predsjednik Wilson predložio je osnutak Lige naroda pa nije neobično da su Sjedinjene Američke Države bile prva država članica.

Američki predsjednik Wilson predložio je osnutak Lige naroda, ali Sjedinjene Američke Države

nisu postale članicom te organizacije.

- d) Američki predsjednik Wilson potaknuo je narode u Austro-Ugarskoj da razmisle o ostanku u toj državnoj zajednici.

Američki predsjednik Wilson potaknuo je narode u Austro-Ugarskoj da napuste tu državnu zajednicu.

7. Države pobjednice u Prvome svjetskom ratu same su na mirovnoj konferenciji odlučivale o uvjetima mira. Ocijeni njihov postupak.

Mislim da postupak država pobjednica nije bio dobar, jer su na taj način stvorile nezadovoljstvo unutar poraženih država. To se posebno vidjelo na primjeru Njemačke koja je vrlo oštro kažnjena i proglašena jednim krivcem za rat.

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Jedan od velike četvorice na mirovnoj konferenciji u Parizu radio je protiv hrvatskih interesa i negirao hrvatske korijene na istočnoj obali Jadrana:
ON TI TROLAO I DRVO?

V i t t o r i o O r l a n d o

STVARANJE KRALJEVSTVA SHS

1. U tekstu prekriži netočne podatke (tri) i iznad njih ispiši točne.

listopada

U Zagrebu je početkom studenog 1918. godine osnovano Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i

Srba. Narodno vijeće SHS bilo je najviše političko tijelo južnoslavenskih zemalja Monarhije.

Anton Korošec

Ante

Vodstvo Vijeća činili su slovenski političar Ante Pavelić (stariji) kao predsjednik te Anton

Pavelić

Korošec i Svetozar Pribićević kao potpredsjednici.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Navedi odluke Hrvatskog sabora od 29. listopada 1918. i ocijeni njihovu važnost.

Hrvatski sabor prekinuo je sve državnopravne veze Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s Kraljevinom Ugarskom i Carevinom Austrijom. Svoje je ovlasti prenio na Narodno vijeće SHS. Radi se o izuzetno važnim odlukama jer je Hrvatska napustila državnu zajednicu u kojoj je bila od 16. stoljeća (a s Ugarskom od 12.).

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

3. Argumentiraj tvrdnju: „Kraljevina Srbija bila je u boljem položaju od Države SHS tijekom pregovora o stvaranju zajedničke države.”

Kraljevina Srbija bila je u boljem položaju zato što je Prvi svjetski rat završila na pobjedničkoj strani, a Hrvatska (kao dio Austro-Ugarske Monarhije) na poraženoj.

POVIJESNI KONCEPT VRIJEME I PROSTOR

4. Na karti plavom bojom oboji područje Države SHS, crvenom područje Kraljevine Srbije, a zelenom Kraljevine Crne Gore. Crvenom ertom označi područje obećano Italiji Londonskim ugovorom.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
5. Ispuni tablicu.

	Unutarnji	Vanjski
Problemi novonastale Države SHS	glad, neimaština, zeleni kadar – pljačka	Država SHS nije međunarodno priznata; Italija zauzima dijelove hrvatske obale Jadrana, a Država SHS nema vojsku i ne može braniti svoj teritorij.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**
6. Dopuni rečenice.

Na sjednici Središnjeg odbora Narodnog vijeća SHS održanoj u studenom 1918.

(navedi kad) donesena je odluka da se u Beograd pošalje izaslanstvo koje će se sa srpskom stranom dogоворити о stvaranju zajedničke države. Stjepan Radić (navedi tko) upozoravaо je na oprez ističуći da bi najprije trebalo odrediti uvjete ujedinjenja i zauzimajući se za to da nova država bude federativna republika (navedi državno uredjenje).

No, većina je smatrala da za to nema vremena te je požurivala ujedinjenje. Tu je većinu predvodio Svetozar Pribićević (navedi tko), koji se zauzimao za to da nova država bude centralistička monarhija.

7. Prouči fotografije i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje lijeva fotografija?

Prikazuje skup na Markovom trgu u Zagrebu 29. listopada 1918. povodom raspada

Austro-Ugarske Monarhije.

b) Što prikazuje desna fotografija?

Prikazuje prosvjed na Jelačićevom trgu 5. prosinca 1918. godine na kojem su građani izrazili

nezadovoljstvo načinom ujedinjenja Države SHS s Kraljevinom Srbijom.

c) Prepostavi kakvo je raspoloženje prevladavalo među okupljenima na prvome, a kakvo na drugom skupu. Odgovor potkrijepi argumentima.

Prepostavljam da je na prvome skupu prevladavalo dobro raspoloženje jer su građani očekivali

da će raskid veza s Austro-Ugarskom donijeti pozitivne promjene. Na drugome skupu građani

su izražavali nezadovoljstvo, a kako je bilo i poginulih sasvim sigurno da se pojavio bijes i ogorčenje.

8. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

KAPUT NA leđa i odmah do kralja, radi sve kako ti se kaže.

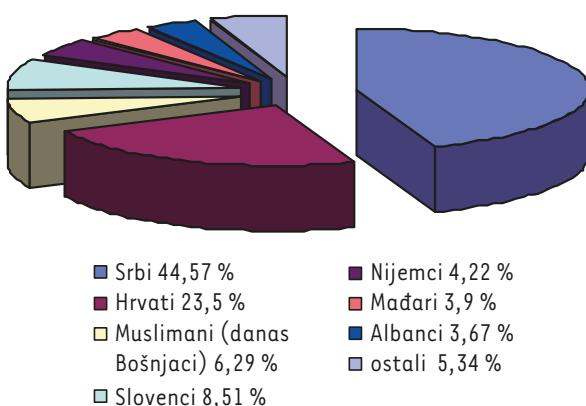
N a p u t a k

HRVATSKA U SASTAVU KRALJEVINE SHS 1918. – 1929.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

1. Prema grafikonu iz udžbenika različitim bojama oboji postotnu zastupljenost naroda u Kraljevstvu SHS i izradi legendu.

2. Riješi zadatke na karti.

- a)** Crvenom bojom podebljaj granicu dogovorenou Rapalskim ugovorom.
- b)** Plavom bojom podebljaj ostatak granice Kraljevine SHS prema susjednim državama.
- c)** Upiši nazine susjednih država.
- d)** Upiši naziv glavnoga grada Kraljevine SHS i zaokruži ga crvenom bojom.
- e)** Područja pripojena od Bugarske oboji zeleno.
- f)** Upiši nazine poluotoka, otoka i gradova koji su Rapalskim ugovorom pripali Italiji.
- g)** Upiši naziv grada koji je Italiji pripao Rimskim ugovorom i zaokruži ga plavom bojom.
- h)** Dopuni legendu karte: upiši što je označeno sivom crtom te oboji praznu kućicu odgovarajućom bojom.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

**3. Argumentiraj tvrdnju: način na koji je izglasan Vidovdanski ustav bio je sporan.
Suprotno odredbama Krfske deklaracije i odlukama Narodnog vijeća SHS, kojima se za izglasavanje**

ustava predviđala dvotrećinska većina, on je prihvaćen običnom (natpolovičnom) većinom.

Usto, u radu Skupštine uopće nisu sudjelovali zastupnici HPSS-a i KPJ-a.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

4. Pročitaj povjesni izvor i odgovori na pitanja.

„Kralj potvrđuje i proglašuje zakone, postavlja državne činovnike i daje vojne činove po odredbama zakona. Kralj je vrhovni zapovjednik sve vojne sile. On daje ordene i druga odlikovanja. Kralj predstavlja državu u svima njenim odnosima s tuđim državama. On oglašuje rat i zaključuje mir. (...) Kraljeva je ličnost nepovrediva. Kralju se ne može ništa u odgovornost staviti, niti kralj može biti tužen (...).”

(Iz Ustava Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, izglasano 28. lipnja 1921.)

a) Koje ovlasti, prema Vidovdanskom ustavu, pripadaju kralju?

Kralj potvrđuje i proglašuje zakone, postavlja državne činovnike i daje vojne činove. On je vrhovni

vojni zapovjednik te predstavlja državu u inozemstvu. On oglašuje rat i zaključuje mir. Ne može ga se pozvati na odgovornost, niti može biti tužen.

b) Ocijeni jesu li njegove ovlasti velike. Odgovor potkrijepi argumentima.

Njegove su ovlasti velike jer bez njegove potvrde ne može biti donesen nijedan zakon.

Posebno upada u oči da ne može biti tužen tj. da ne može odgovarati pred zakonom.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

5. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
Neuspjeh pregovora o razgraničenju Kraljevine SHS i Italije na mirovnoj konferenciji u Parizu.	Rapalski i Rimski ugovor	Kraljevina SHS gubi Istru, Zadar, Cres, Lošinj, Lastovo, Palagružu i Sušac, a potom i Rijeku. Hrvati koji su ostali na teritoriju koji je pripao Italiji izloženi su snažnoj talijanizaciji. Mnogi su zbog toga emigrirali.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

6. Objasni promjene u nazivu stranke kojoj je na čelu bio Stjepan Radić.

Prvom promjenom je u ime stranke dodano 'republikanska' kako bi se naglasilo za kakvo se državno

uređenje stranka zauzima (HPSS → HRSS). Međutim, zbog te je promjene vodstvo stranke bilo izloženo

još većem progonu, što joj je dodatno otežalo rad. Zato je iz imena stranke izbačeno 'republikanska'

(HRSS → HSS) čime je ona prihvatile monarhističko uređenje države.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

7. Razvrstaj pojmove: federalizam, unitarizam, ravnopravnost, monarhizam, republikanizam, centralizam, prevlast jednoga naroda, jednakost.

U skladu s programom SDK-a	U suprotnosti s programom SDK-a
ravnopravnost	unitarizam
jednakost	republikanizam
federalizam	centralizam
monarhizam	prevlast jednoga naroda

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

8. Opiši i ocijeni događaje u Narodnoj skupštini 20. lipnja 1928.

Zastupnik Radikalne stranke pucao je u zastupnike HSS-a i pritom usmratio Pavla Radića i Đuru

Basaričeka, a ranio Stjepana Radića, Ivana Pernara i Ivana Grandu. Radić je kasnije umro od posljedica ranjavanja. Smatram da se radi o neshvatljivom događaju – da jedan zastupnik s parlamentarne govornice puca u svoje kolege zastupnike. Neprihvatljivo je političke ili bilo koje druge nesporazume 'rješavati' nasiljem.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

9. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Prikazuje doček Stjepana Radića u Zagrebu nakon skupštinskog atentata. Masa ljudi potpuno

ga je okružila, a neki su se popeli na krov vagona.

b) Što se, na temelju te fotografije, može zaključiti o atmosferi u Hrvatskoj nakon atentata u Narodnoj skupštini 20. lipnja 1928.?

Pretpostavljam da su okupljeni ljudi svojim dolaskom željeli pružiti potporu Stjepanu Radiću,

a istovremeno iskazati svoje nezadovoljstvo tragičnim zbivanjima u Skupštini. Moglo bi se reći

da su građani svojim dolaskom iskazali jedinstvo u zajedničkoj nesreći.

10. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Usred skupštine zadobio je teške RANE. PRAVNI sustav nije obavio svoj posao.

I van P ernar

HRVATSKA U SASTAVU KRALJEVINE JUGOSLAVIJE 1929. – 1941.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
Nemirno stanje u zemlji nakon skupštinskog atentata koje je kralju poslužilo kao opravdanje za uvođenje diktature.	Šestosiječanska diktatura	Ukinut ustav, raspuštena Skupština, zabrana korištenja nacionalnih obilježja, ime države promijenjeno u Kraljevina Jugoslavija.
Ustaški plan prema kojem je ubojstvo kralja trebalo dovesti do raspada Jugoslavije i osamostaljenja Hrvatske.	atentat u Marseilleu	Jugoslavija se nije raspala, vlast preuzima tročlanom namjesništvo koje nastavlja s jednakom politikom, zasnovanom na centralizmu i unitarizmu.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

2. Opiši, objasni i ocijeni prve reakcije u Hrvatskoj na vijesti o uvođenju diktature.

Prve su reakcije bile pozitivne jer se očekivalo da je ukidanje ustava i raspuštanje Narodne skupštine

samo početak pravednijeg preuređenja države. Budući da hrvatski političari nisu podržavali

Vidovdanski ustav, a zastupnici SDK nakon atentata nisu sudjelovali u radu Narodne skupštine,

nisu imali za čime žaliti. Stoga je njihova reakcija razumljiva.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Objasni zašto je s vremenom slabjela potpora kraljevoj odluci o uvodenju diktature. Zato što je postalo jasno da njegova namjera nije bila preuređiti državu na pravednijim temeljima

već samo iskoristiti postojeće stanje kako bi uveo absolutnu osobnu vlast. Drugim riječima,

nije diktaturu zamislio kao prijelazno nego kao trajno rješenje, bez namjere da u državi uvede

korjenite promjene.

POVIJESNI KONCEPT VRIJEME I PROSTOR

4. Riješi zadatke na karti.

- Na crte upiši nazine devet banovina.
- Plavom bojom oboji banovine s većinskim hrvatskim stanovništvom.
- Crvenom bojom oboji dijelove današnjega hrvatskog teritorija koji su priključeni susjednim banovinama.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koji događaj prikazuje fotografija?

Atentat na kralja Aleksandra u Marseilleu.

b) Tko stoji iza tog događaja, tj. tko ga je organizirao i proveo u djelo?

Organizirali su ga ustaše, a proveo ga je član VMRO.

c) Koji su bili motivi i ciljevi organizatora? Jesu li se ti ciljevi ostvarili?

Organizatori su mislili da će ubojstvo kralja dovesti do raspada Jugoslavije, što bi omogućilo

osamostaljenje Hrvatske. Njihovi se ciljevi nisu ostvarili.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

6. Objasni sljedeće pojmove.

a) jugoslavenski unitarizam

Politika čiji je cilj od više naroda (Slovenaca, Hrvata i Srba) stvoriti jednu, jedinstvenu naciju

(Jugoslavene).

b) hrvatsko pitanje

Skup neriješenih problema zbog kojih je Hrvatska bila u neravnopravnu položaju u zajedničkoj državi.
 Radi se o političkim (nepostojanje Hrvatskog sabora, teritorijalna podjela, progona hrvatskih političara, ali i običnih građana) i gospodarskim problemima.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**
7. Opiši okolnosti u kojima je postignut sporazum Cvetković-Maček i navedi njegov sadržaj.

Jačanje nacističke Njemačke i fašističke Italije prijetilo je izbijanjem novog velikog sukoba pa su vlasti u Beogradu odlučile postići dogovor s drugim najbrojnijim narodom u državi i na taj način učvrstiti državu. Sporazumom je stvorena Banovina Hrvatska koja je imala visoki stupanj autonomije. Imala je pravo na vlastitu vladu, bana i Sabor.

8. Objasni tko se i zašto protivio tom sporazumu.

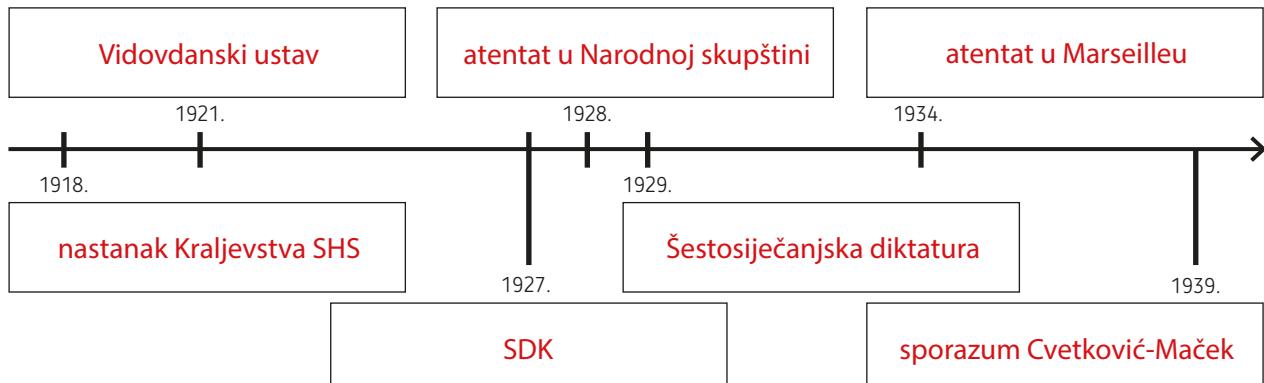
Sporazumu su se protivili ustaše jer su smatrali da je njime Hrvatska dobila premalo (tj. nije dobila punu samostalnost). Dio srpskih političara tvrdio je da je Hrvatska dobila previše i time dovela Srbiju u podređen položaj u državi, a Kraljevinu Jugoslaviju usmjerila k rasulu.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
9. Razvrstaj pojmove: gospodarstvo, vojska, prosvjeta, vanjska trgovina, zdravstvo, pošta, sudstvo, unutarnja uprava, vanjski poslovi, financije, promet.

Poslovi Banovine Hrvatske	Poslovi središnje vlade u Beogradu
gospodarstvo	vojska
prosvjeta	vanjska trgovina
zdravstvo	vanjski poslovi
sudstvo	financije
unutarnja uprava	promet
	pošta

10. Na odgovarajuća mesta u prazne kućice upiši sljedeće događaje:

Šestosiječanska diktatura, Vidovdanski ustav, atentat u Narodnoj skupštini, nastanak Kraljevstva SHS, sporazum Cvetković-Maček, SDK, atentat u Marseilleu.

11. Na karti oboji područje Banovine Hrvatske.**12. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?**

Mislio je da uvođenje diktature prilika za novi početak, ali bio je to VLAK DO MAČKE u vreći.

V Iadko Maček

DEMOKRACIJA, DIKTATURA, TOTALITARIZAM

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Izdvoji pojам koji nije povezan s demokracijom. Obrazloži svoj izbor.

izbori parlament nasljedna vlast pravo glasa

Nasljedna vlast nije povezana s demokracijom, jer ona nije moguća u demokratskoj državi.

U demokratskoj državi vlast se bira na izborima na ograničeno vrijeme. U današnjim demokratskim državama koje su monarhije, nasljedni vladari nemaju stvarnu vlast tj. nemaju velike ovlasti.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Objasni kako je širenje biračkog prava na žene utjecalo na razvoj demokracije.

Širenje biračkog prava na žene povoljno je djelovalo na razvoj demokracije. Države u kojima više od polovice stanovništva nema pravo glasa ne mogu se nazivati demokratskim.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Usporeди pojmove liberalne i parlamentarne demokracije.

Pojam liberalne demokracije odnosi se na prava koja imaju građani, a pojma parlamentarne demokracije na način biranja vlasti, odnosno ulogu parlementa u državi. Liberalna i parlamentarna demokracija ne isključuju jedna drugu, u državama s razvijenom demokracijom one u pravilu postoje zajedno i nadopunjaju se.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

4. Pročitaj nekoliko izjava o demokraciji.

Aristotel, grčki filozof, IV. stoljeće prije Krista: „Demokracija je kad siromašni mogu vladati jednako kao i bogati.“

Bill Vaughan (1915. – 1977.), američki novinar: „Građani Sjedinjenih Američkih Država prijeći će ocean kako bi se borili za demokraciju, ali neće prijeći ulicu da bi glasali na izborima.“

Frank Kingdon (1885. – 1958.), engleski istraživač i pisac: „Demokracija je jedini oblik ljudskih odnosa koji omogućuje slobodan protok životnih snaga.“

Art Spander (1938.), američki novinar: „Velika je prednost demokracije u tome što svakom glasaču daje mogućnost da učini nešto glupo.“

Odaberi izjavu ili izjave:

- a) koja / koje prema tvojemu mišljenju na najbolji način opisuje / opisuju demokraciju

Demokraciju najbolje opisuje Vaughanova izjava, jer u modernim demokracijama građani masovno ne koriste svoje glasačko pravo.

- b) koja / koje hvali / hvale demokraciju

Demokraciju hvale Aristotelova i Kingdonova izjava. Aristotel naglašava jednakost siromašnih i bogatih, a Kingdon smatra kako je demokracija najbolja za razvoj društva.

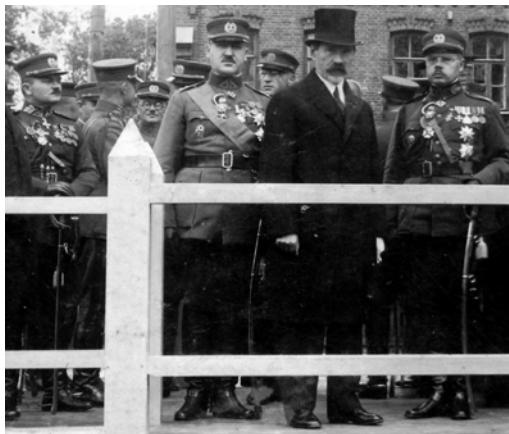
- c) koja je / koje su ironična / ironične.

Ironicne su Vaughanova i Spanderova izjava. Vaughan uočava kako je neobično da se građani bore u ratu za svoju državu, ali ne žele izići na izbole, a Spander kako je na izborima moguće izabrati kandidate čije namjere nisu dobre.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Prouči fotografiju i prateći tekst te odgovori na pitanja.

Litavski diktator Antanas Smetona biran je za predsjednika države 1931. i 1938. godine. Oba je puta bio jedini kandidat.

- a)** Ocijeni izborne pobjede Antanasa Smetone. Je li on doista bio demokratski izabran za predsjednika Litve?

Mislim da to nisu prave izborne pobjede. Ako je na izborima samo jedan kandidat, pobjeda mu je zajamčena.

- b)** Što misliš, zašto se Smetona fotografirao okružen visokim časnicima?

Vjerojatno je želio naglasiti kako ga podržava vojska, odnosno da na svojoj strani ima silu oružja.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

6. Pretpostavi što bi se promijenilo u demokratskoj državi kad bi jedna od triju vlasti prestala neovisno djelovati.

Kada ne bi bilo sudske vlasti, bile bi moguće najrazličitije zloporabe od strane zakonodavne i izvršne vlasti. Građani ne bi mogli tužiti tijela državne vlasti ili dužnosnike, a kao sredstvo demokratske borbe preostao bi im tisak i javna okupljanja.

7. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

U tom sustavu osoba na vlasti često stječe imovinu na nezakonit način. O, zločesti čovječe, ne kradi narodu, KRADI TATU¹!

D i k t a t u r a

¹ tat - starinski izraz za lopova

PRIMJERI DEMOKRACIJA: UJEDINJENO KRALJEVSTVO, FRANCUSKA I SAD

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Odredi uzroke političkih napetosti u Sjevernoj Irskoj tijekom XX. stoljeća, ali i danas.

Početkom XX. stoljeća uzrok napetosti bila je britanska vlast u Irskoj, odnosno protivljenje Iraca
toj vlasti. Nakon što je Irska postala samostalna država, ostao je problem Sjeverne Irske koja je ostala
u Ujedinjenom Kraljevstvu, ali se dio Iraca s tim nije složio. Napetosti i sukobi zbog Sjeverne Irske
potrajali su do danas.

2. Objasni naziv Treća Francuska Republika.

Treća Francuska Republika naziv je za francusku državu u razdoblju od 1875. do 1940. godine.

Prva je Republika, naime, bila ona utemeljena 1792. godine, za vrijeme Francuske revolucije,
a druga ona od 1848. do 1852. godine.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Obrani tvrdnju: „Dvostranački sustavi u demokracijama nisu vječni.”

U pojedinim demokratskim državama duže vrijeme dominiraju samo dvije stranke. Ali, unatoč tome,
u svakom se trenutku mogu pojaviti nove političke snage, odnosno treća jaka stranka.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Uoči razlike između Doma lordova i Doma pučana britanskog parlamenta.

Dom lordova je dio parlamenta čiji članovi nisu izabrani na izborima, dok su članovi Doma pučana izabrani na izborima. Tijekom XX. stoljeća Dom lordova izgubio je veliki dio svojih ovlasti.

5. Navedi razlike između Republikanske i Demokratske stranke u SAD-u.

Republikanci se zauzimaju za tradicionalne vrijednosti, slobodu pojedinca i što je moguće manje

miješanje države u poslove građana. Demokrati su skloniji mišljenju da država treba pojedincu

osigurati ustavom zajamčenu slobodu. Demokratski predsjednici u pravilu se zauzimaju za povećanje

poreza bogatima i pomoći nezaposlenima.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

6. Pročitaj dvije izjave o prohibiciji, zabrani točenja alkohola u SAD-u, koja je trajala od 1920. do 1933. godine.

„Ne smijemo zaboraviti da prohibicija čini najveći napor za dobrobit čovječanstva u cijeloj dosadašnjoj povijesti. (...) Velika većina građana poštuje Ustav i zakon o prohibiciji, unatoč tomu što priličan broj utjecajnih građana to ne čini te tako dovodi našu vladu u neugodan položaj.“

(Roy Haynes, američki političar)

„Popularnost američke vlade opada, najvjerojatnije zbog zakona o prohibiciji.

Jer ništa nije pogubnije za vlast od donošenja zakona koji ne može provesti.

Javna je tajna da je opasan porast kriminala u ovoj zemlji usko povezan sa zakonom o prohibiciji.“

(Albert Einstein, fizičar)

Usporedi dvije izjave. Kako probleme u provedbi zakona o prohibiciji tumači Haynes, a kako Einstein?

Dva su mišljenja iznesena u izjavama posve suprotna. Haynes podržava prohibiciju, a Einstein ne

podržava. Haynes smatra da su problemi u provedbi zakona o prohibiciji posljedica neodgovornog

ponašanja dijela građana, a Einstein smatra da je za to kriva vlast.

7. Prouči fotografiju i riješi zadatke.

Ustanak u Irskoj 1916. godine britanska je vojska ugušila u krv, uz velika razaranja.

a) Opiši prizor.

Na fotografiji je prikazana ulica neimenovanog grada u Irskoj neposredno nakon borbi. Ulica je zakrčena ruševinama. Djeca su odjevena u staru odjeću i čini se da su siromašna. Djeca se penju na hrpu materijala nastalog rušenjem kuća i odnose odabранe materijale.

b) Zaključi skupljaju li djeca na fotografiji materijal za igru ili ga prikupljaju iz drugih razloga.

Prepostavljam da djeca ne prikupljaju materijal za igru već da je riječ o materijalima koji se još mogu iskoristiti ili prodati.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

8. Državama pridruži odgovarajuće godine i objasni što ih povezuje: 1945., 1920., 1924., 1921.

Ujedinjeno Kraljevstvo 1924. – prva vlada Laburističke stranke

SAD 1920. – žensko pravo glasa

Irska 1921. – neovisnost

Francuska 1945. – žensko pravo glasa

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

BOCA I HIR. PIJ! ... ali vodu.

Prohibicija

RUSKA REVOLUCIJA. STALJINOVA VLAST

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni uzroke dviju revolucija u Rusiji 1917. godine.

Revolucija u veljači dogodila se jer je ruska vojska uglavnom doživljavala poraze na bojištu, a Rusija je gubila velike dijelove državnog teritorija. Zemlja je bila sve siromašnija, manjkalo je osnovnih potrepština. Revolucija u listopadu dogodila se jer Privremena vlada nije bitno izmijenila stanje u Rusiji te su boljševici imali sve veću potporu stanovništva.

2. Uzroci Staljinova terora ne mogu se jednostavno objasniti. Procijeni i argumentiraj: jesu li uzroci tih tragičnih događaja u Staljinovoj osobnosti ili u sustavu vlasti u SSSR-u?

Boljševička je vlast još u Lenjinovo doba oštro kažnjavala protivnike režima, tako da su Staljinovi progoni bili nastavak te prakse. Ipak progoni su bili znatno masovniji i žešći u Staljinovo doba, što se može pripisati njegovoj osobnosti.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Vrednjuj promjene koje je nova vlast uvela u Rusiji, odnosno u SSSR-u.

Smatram da je nova vlast možda imala dobre namjere, s obzirom da je podignula revoluciju u društvu u kojemu je bilo mnogo nepravdi. Ali provođenju reformi nova je vlast pristupila preoštro, pri čemu su stradavali i nedužni ljudi. Nacionalizacijom su, na primjer, svoje vlasništvo izgubile i osobe koje su ga stekle na pošten način.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi SSSR u Lenjinovo doba sa SSSR-om u Staljinovo doba.

Lenjinovo doba je doba revolucije, građanskog rata i obračuna s političkim protivnicima.

Lenjin je proveo nacionalizaciju i učvrstio boljševičku vlast. Staljin je naslijedio relativno stabilnu državu, ali se nastavio obračunavati s protivnicima vlasti, a pri tome su stradali milijuni nedužnih ljudi.

Staljin je proveo kolektivizaciju. Oba su državnika odgovorna za smrt velikog broja nedužnih ljudi.

No broj Staljinovih žrtava bio je veći, a njegovu je nasilnu politiku teže razumjeti jer ju je provodio kada se komunistička vlast u SSSR-u već učvrstila.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Pročitaj izvore i riješi zadatke.

Godine 1933. ruski pjesnik Osip Mandeljštam napisao je pjesmu zbog koje je Staljin naredio njegovo uhićenje:

„Mi živimo gluhi za zemlju pod nama
 Deset stopa dalje nitko ne čuje što pričamo
 Sve što čujemo je govor kremaljskog brđanina
 Ubojice i tamanitelja seljaka
 Prsti su mu debeli ko larve
 A riječi teške poput olova padaju s njegovih usana
 Njegovi žoharski brkovi
 Sjajni vrhovi njegovih čizama
 Oko njega gomila tankovratih poslušnika
 Poluljudi koji mašu repom da bi se On poigrao s njima.”

Evo što je o Staljinu zapisao sovjetski pjesnik A. O. Avidenko:

„O veliki Staljine, vodo naroda
 Ti si onaj zbog kojeg se djeca radaju
 Ti koji oplođuješ zemlju (...)
 Ti koji činiš da zemlja procvjeta u proljeće
 Ti koji glazbene harmonije činiš ljepšima
 Ti, sjaju moga proljeća, o ti
 Ti si Sunčev odsjaj u milijunima srca.”

- a) Pretpostavi što je u Mandeljštamovoj pjesmi zasmetalo Staljinu i zašto.

Staljinu je zasmetalo to što ga Mandeljštam naziva „kremaljskim brđaninom“ i ubojicom,

a njegove je brkove nazvao žoharskim. Očito je da Mandeljštam nema dobro mišljenje o Staljinu.

- b) Usporedi dvije pjesme i odnos pjesnika prema Staljinu.

Prva pjesma je izrazito kritička prema Staljinu, dok ga druga neumjereno hvali. Mandeljštam

otvoreno kritizira Staljinovo nasilje nazivajući ga „tamaniteljem seljaka“, dok Avidenko na Staljina

gleda gotovo kao na božanstvo („...ti koji oplođuješ zemlju...“).

- c) Obrani tvrdnju: „A. O. Avidenko vjerojatno nije bio žrtva Staljinova terora.“

Osoba koja je napisala tako pohvalne stihove o Staljinu očito je podržavala Staljinov režim

te vjerojatno nije bila sumnjiva kao mogući neprijatelj državne vlasti.

6. Prouči fotografiju Lenjina i Staljina. Neki povjesničari tvrde da je riječ o fotomontaži. Zašto bi nekomu (primjerice Staljinu) bilo u interesu da naruči takvu fotomontažu?

To bi bilo u interesu Staljinu, jer je želio da narod

misli kako je bio u dobrim odnosima s Lenjinom

i kako bi Lenjin, da je živ, podržao njegove postupke.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

7. Kronološki poredaj dogadaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 6 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji dogadjaj).

kraj Staljinove vlasti _____ 6

kraj Lenjinove vlasti _____ 5

revolucija u veljači _____ 1

revolucija u listopadu _____ 2

građanski rat _____ 3

Rusija mijenja naziv u SSSR _____ 4

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

8. Ispravi netočnosti u tekstovima.

U građanskom ratu u Rusiji borili su se pristaše boljševika, žuti, sa svojim protivnicima, šarenima. Šarenima su pomagale države Trojnog saveza.

U građanskom ratu u Rusiji borili su se pristaše boljševika, crveni, sa svojim protivnicima, bijelima.

Bijelima su pomagale države Antante.

Staljin je pokrenuo opću industrijalizaciju zemlje putem tzv. petominutnih planova.

Staljin je pokrenuo opću industrijalizaciju zemlje putem tzv. petogodišnjih planova.

Umjetnički pravac koji je vlast nametala u SSSR-u zvao se kapitalistički modernizam.

Umjetnički pravac koji je vlast nametala u SSSR-u zvao se socijalistički realizam.

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Sva imovina u isti lonac, cijeli narod iza jednog lonca I IZA LONCA: NACIJA.

Nacionalizacija

FAŠIZAM U ITALIJI. MILITARIZAM U JAPANU

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i riješi zadatak.

Mussolini je imao titulu *Il Duce*, što znači:

- a) Bog
- b) Lav
- c) Superman
- d) Vodja
- e) Car.

Objasni kako je ta titula odražavala Mussolinijev način vladanja.

Mussolini je bio diktator. Za diktatora se često tvrdi da je vođa naroda. Od građana se očekuje

da budu poslušni i dopuste vođi da ih vodi. Vođine ovlasti i njegovi postupci ne smiju biti predmetom

kritike. Demokratski državnik može imati neke značajke vođe, ali njegov položaj nije neupitan niti

od naroda očekuje apsolutnu poslušnost.

2. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i riješi zadatak.

Mladi časnici u Japanu često su 30-ih godina XX. stoljeća dizali pobune:

- a) jer su smatrali da japanska vanjska politika nije dovoljno agresivna
- b) jer su željeli demokratizirati Japan
- c) jer su željeli smanjiti trajanje vojnog roka
- d) jer je vojnička hrana bila loša.

Objasni zašto su u tome imali potporu velikog dijela javnosti.

Veliki je dio javnost također smatrao da japanska vanjska politika nije dovoljno agresivna.

Vladalo je mišljenje da Japan kao zemlja pobjednica nije dovoljno nagrađen nakon Prvoga svjetskog rata.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Ispравi netočnosti u rečenici.

Mussolinijevi rođendani nisu se slavili zato što slavljenik nije želio primati mnogobrojne darove.

Mussolinijevi rođendani nisu se slavili zato što Mussolini nije želio da Talijani misle kako on postaje sve stariji.

Kineski car Hirohito na vlast je došao 1926. godine te je podupro jačanje demokracije u svojoj zemlji.

Kineski car Hirohito na vlast je došao 1926. godine te je podupro vojsku u usponu prema vlasti.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi stanje u Italiji prije dolaska fašista na vlast sa stanjem u Japanu prije nego što su prevladali militaristi.

Stanje je bilo slično. U obje je države bilo snažno prisutno mišljenje da, kao zemlje pobjednice,

nisu na pravi način nagrađene nakon Prvoga svjetskog rata. Stoga je u obje države demokracija

slabila. U Japanu je protudemokratske snage predvodila vojska, a u Italiji fašisti.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Pročitaj izvor i riješi zadatak.

Fašisti su svoju ideologiju nametali u svim društvenim područjima, pa tako i u umjetnosti.

U jednom novinskom članku iz 1927. godine tvrdi se sljedeće:

„(...) možemo ustvrditi da je i u glazbi, možda i više nego li u bilo kojem polju umjetnosti, Italija bila i jest prva među velikim civiliziranim nacijama. Čitav talijanski narod od Alpa do Madonie na Siciliji jest strastveno vezan uz glazbu kako vokalnu tako i instrumentalnu. (...) Italija je zemlja glazbe. Brojne ljepote i raznolikost njezine zemlje, združene sa sposobnošću prilagodavanja naših ljudi, učinila je od nje najjači centar ove predivne umjetnosti; to je rijedak privilegij koji nam priznaje cijeli svijet, koji našu glazbu obožava, koji joj se divi i koji je ljubomoran na tu našu neospornu sposobnost moralne superiornosti nad drugim narodima.“

(Duraković, Lada: „Fašizam i glazba u Puli“, *Časopis za suvremenu povijest*, Vol. 35 No. 1, 2003., str. 82. – 83.)

Prepoznaj u izvoru elemente fašističke ideologije.

U izvoru prepoznajem nacionalizam kao element fašističke ideologije. Tvrdi se da Talijani imaju

najbolju glazbu i najbolje glazbenike na svijetu. Također se tvrdi da su Talijani moralno superiorni

drugim narodima.

6. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Objasni kako ova fotografija ilustrira odnos Mussolinija i Hitlera?

Fotografija pokazuje da je odnos dvojice diktatora bio izrazito prijateljski. Ovdje se vjerojatno radi o državničkom posjetu. Diktatori su nasmiješeni, djeluju zadovoljno dok prolaze ulicama

automobilom, uz mnoštvo okupljenih.

b) Razmotri što je sve Mussolinijevu Italiju i Hitlerovu Njemačku usmjeravalo prema savezništvu.

Mussolinijevu Italiju i Hitlerovu Njemačku prema savezništvu je usmjeravala slična unutarnja politika (diktatura, progoni protivnika), ideologija, ali i vanjskopolitički ciljevi: osvajanje novih područja i ratne prijetnje.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

7. Poveži događaj s odgovarajućom godinom.

1922.	○	atentat na japanskog premijera
1926.	○	fašisti na vlasti u Italiji
1932.	○	Hirohito postaje car

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Misli da je bolji od drugih, O, SITNI BOLESNI UM!

Benito Mussolini

NACIZAM U NJEMAČKOJ

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

I. Objasni zašto su nacisti smatrali da su Židovi opasni kad oni uopće nisu djelovali kao organizirana skupina. Koje su još skupine stanovništva nacisti zlostavljavali i ubijali i s kojim motivima?

Mislim da su nacisti tražili krvce koje je bilo najlakše napasti, a cilj im je bio ponuditi njemačkom

narodu lažno objašnjenje za nevolje koje su ih snašle. Osim Židova, nacisti su zlostavljavali i ubijali

Rome, homoseksualce, kronične bolesnike, Jehovine svjedoke i protivnike režima. Jehovine svjedoke

su zlostavljavali jer su odbijali nositi oružje, a kronične bolesnike zbog svog rasističkog pogleda na svijet:

umišljali su, naime da tako „poboljšavaju“ svoju izmišljenu germansku rasu.

2. Ukratko obrazloži koje su najstrašnije posljedice Hitlerove vladavine.

Najgora posljedica je nasilan odnos prema pojedinim manjinama, a posebno prema Židovima,

što je dovelo najstrašnjeg zločina u povijest čovječanstva – holokausta. Mislim da je strašno i to što

su građani morali u svemu biti poslušni, ali i to što su mnogi od njih povjerovali u nacističke laži.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Opiši kakve su se promjene u životu Nijemaca dogodile zbog uspona nacizma, a kakve u životu Židova i još nekih manjina.

Nijemci su izgubili građanske slobode i morali su stalno iskazivati odanost nacističkom režimu.

Protivnici režima bili su izloženi progonima. Židovi su prvo izgubili građanska prava i bili izloženi

potpunoj segregaciji i javnom ponižavanju. Morali su nositi poseban znak u javnosti. Od Kristalne

noći bili su izloženi otvorenom nasilju, zatvarani su u logore i ubijani. Jehovini svjedoci prisiljavani

su da nose oružje, dok su kronični bolesnici sterilizirani i ubijani.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi Hitlerov i Mussolinijev uspon na vlast. Uoči sličnosti i razlike.

Slično je to da su se prilikom uspona na vlast služili nasiljem. Mussolini je na vlast došao svojevrsnim

državnim udarom (Marš na Rim), a Hitler je kancelarom postao na izborima, ali je ubrzo uveo nacističku

diktaturu.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

5. Pročitaj izvor i odgovori na pitanja.

Godine 1935. nacisti u Njemačkoj Nürnberškim su zakonima, kao i kasnijim zakonskim dodatcima, oduzeli Židovima građanska prava.

„Brakovi između Židova i građana njemačke ili srodne krvи zabranjeni su.

Brakovi sklopljeni usprkos ovom zakonu, ništavni su, čak i ako su, u svrhu

izbjegavanja ovog zakona, sklopljeni u inozemstvu. (...) Židovima je zabranjeno isticati zastavu Reicha ili njemačke nacionalne boje. Židovi ne mogu sudjelovati u političkom životu niti obavljati državne službe. (...) Zakon se odnosi kako na Židove, tako i na Židove miješane krvi. Židov miješane krvi svatko je kome su jedan ili dvoje djedova i baka Židovi. Djed ili baka smatraju se punokrvnim Židovima, ako su bili članovi židovske vjerske zajednice.”

(<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/nurmlaw2.html>,
<http://alphahistory.com/holocaust/anti-jewish-laws/>)

a) Objasni kako su Židovi bili diskriminirani Nürnberškim zakonima.

Židovima je bilo zabranjeno stupiti u brak s Nijemcima, nisu smjeli sudjelovati u političkom životu, raditi u državnim službama, niti isticati njemačku zastavu. Bili su u posve neravnopravnom položaju.

b) Posebno komentiraj posljednje dvije rečenice. Kako su nacisti odredivali tko je Židov?

Ako je netko tvrdio da nije Židov, a jedna baka ili djed su mu/joj bili Židovi, za naciste je ta osoba bila Židov. Tim je građanima uskraćeno pravo da izaberu svoju nacionalnost i vjeru.

c) Odredi koja su demokratska načela i ljudska prava prekršena tim zakonskim odredbama.

Prekršeno je načelo ravnopravnosti, načelo jednakosti, pravo na slobodan izbor životnog partnera, pravo na slobodan izbor vjere, pravo na osobnu slobodu i pravo na sudjelovanje u političkom životu.

(Premda je ovo zadnje pravo u totalitarnom društvu onemogućeno većini građana.)

6. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što su nacisti htjeli postići prisiljavanjem Židova da nose posebnu oznaku?

Nacisti su htjeli postići to da Židovi budu prepoznatljivi u javnosti.

Osim toga, željeli su ih poniziti i izložiti javnoj poruzi pa i nasilju.

Oznaka koju su Židovi u javnosti morali nositi zašivenu na odjeći

b) Kako bi se ti osjećala/osjećao da moraš nositi posebnu oznaku na odjeći?

Osjećala/osjećao bih se vrlo loše, poniženo i uplašeno. Bojao/la bih se prolaziti ulicama, a obavljanje svakodnevnih aktivnosti bilo bi mi znatno otežano, možda i onemogućeno. Vjerujem da bih bio/la i ljut/a jer mi je nanesena velika nepravda.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

**7. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 4
(brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).**

Nürnberški zakoni	<u>4</u>
Hitler postaje kancelar	<u>2</u>
vrhunac inflacije u Njemačkoj	<u>1</u>
smrt predsjednika von Hindenburga	<u>3</u>

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

8. Ispravi netočnosti u rečenicama.

Adolf Hitler imao je titulu führera, što na njemačkom znači car.

Adolf Hitler imao je titulu führera, što na njemačkom znači vođa.

U nacističkoj je Njemačkoj postojao dvostranački sustav, a neslužbeni naziv države bio je „Peti Reich”.

U nacističkoj je Njemačkoj postojala samo jedna stranka, a neslužbeni naziv države bio je „Treći Reich”.

Nacisti su se zauzimali za poništenje Londonskog ugovora i širenje Njemačke na Antarktiku.

Nacisti su se zauzimali za poništenje Versajskog ugovora i širenje Njemačke na istočnu Europu.

9. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

E moj SLABI INTERNETE, nikako ne mogu naći ime tog znanstvenika koji je zbog nacista morao otići iz Njemačke.

Albert Einstein

DRUŠTVENI RAZVOJ HRVATSKE U SKLOPU PRVE JUGOSLAVIJE

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Opiši i ocijeni izborni sustav u Kraljevini SHS / Kraljevini Jugoslaviji.

Izborni sustav išao je na ruku srpskim kandidatima jer su za jedan zastupnički mandat trebali

znatno manje glasova. Takav izborni sustav bio je izrazito nepravedan jer je uzrokovao

podzastupljenost nesrpskih naroda. Na izborima su se događale i brojne druge nepravilnosti,

u pravilu na štetu nesrpskih kandidata.

2. Pretpostavi/zaključi koje su bile posljedice tako osmišljenog izbornog sustava.

Glavna posljedica tako osmišljenog izbornog sustava bila je većina u parlamentu koju su imale

srpske stranke. Budući da je ona postignuta na nepravedan način kod nesrpskih naroda izazivala

je osjećaj nezadovoljstva.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

3. Prema Vidovdanskom ustavu, pravo glasa imali su svi muškarci stariji od 21 godine.

U ustavu se spominje da će se žensko pravo glasa riješiti posebnim zakonom, ali to se tijekom postojanja Kraljevine Jugoslavije nije dogodilo. Uživi se u ulogu sufražetkinje i napiši pismo kralju i Narodnoj skupštini, u kojem argumentirano tražiš uvođenje općeg prava glasa.

Poštovani kralju, poštovani članovi Narodne skupštine, u Vidovdanskom ustavu spomenuto je da

će se žensko pravo glasa riješiti posebnim zakonom. Međutim, taj zakon još uvijek nije donesen.

Sve veći broj država priznaje nepravednost izbornog sustava prema kojemu polovina stanovništva

nema prava glasa i daje pravo glasa i ženama. Nadam se da će se i Kraljevina Jugoslavija uključiti u red

naprednih država i omogućiti biračko pravo svim punoljetnim građanima te vas molim da što prije pokrenete postupak izmjene izbornog zakona.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Ispuni tablicu: s kojim su se poteškoćama susretali stanovnici na selu, a s kojima u gradu?

Na selu	U gradu
<p>Velike obitelji, oskudica, siromaštvo, glad, problemi s opskrbom pitkom vodom, loši stambeni i higijenski uvjeti što je za posljedicu imalo lako širenje zaraznih bolesti.</p>	<p>Skromni, a često i loši stambeni uvjeti, niske nadnice, siromaštvo, glad, još lakše širenje zaraznih bolesti nego na selu (zbog veće gustoće naseljenosti).</p>

Vrijedi li navedeno za sve stanovnike sela i gradova? Odgovor potkrijepi argumentima.

Na selu su čak i imućniji seljaci živjeli u lošim stambenim i higijenskim uvjetima, dok je u gradovima postojala veća razlika između najimućnijih i najsilomašnjih. U gradovima su oni najbogatiji uživali u svim blagodatima gradskoga života, dok su oni silomašni često živjeli i u lošijim uvjetima od stanovnika na selu.

POVIJESNI KONCEPT POVIJESNA PERSPEKTIVA

5. Istraži biografiju urednice ovog časopisa i izdvoji dijelove koje smatraš najvažnijima.

Radi se o Mariji Jurić Zagorki. Pokrenula je i uređivala

prvi list namijenjen isključivo ženama – Ženski list.

Bavila se i književnošću. Njezino najpoznatije djelo je

ciklus romana Grička vještica. Tri godine nakon prisilne

udaje za puno starijeg muškarca uspjela je razvrgnuti

taj brak, što u ono vrijeme nije bilo nimalo jednostavno.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

6. Opiši i ocijeni obrazovni sustav u Kraljevini SHS / Kraljevini Jugoslaviji. Usporedi ga s današnjim: ima li više sličnosti ili razlika? Odgovor potkrijepi argumentima.

Zadatak škola u Kraljevini Jugoslaviji bio je odgojiti djecu u duhu „narodnog jedinstva“ (zato se učio

„srpsko-hrvatsko-slovenski jezik“) i odanosti kralju. Školstvo je još bilo pod jakim utjecajem crkve.

Vjeroučitelji su, uz ravnatelje, imali glavnu riječ u odgoju

učenika. Još uvijek je bilo puno nepismenih i neobrazovanih ljudi, a veliki broj djece obveznika nije

polazio školu. Danas školstvo nije pod tolikim utjecajem crkve jer je vjeroučitelji izborni predmet,

a velika većina obveznika redovno polazi školu.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Utemeljitelj zdravstvene službe u Kraljevini Jugoslaviji, ali i odličan dijagnostičar:
RANA? MA DAJ, PRIŠT!

A ndr i j a Š t ampar

POTROŠAČKO DRUŠTVO I BORBA ZA RADNIČKA PRAVA

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

I. Analiziraj uzroke pojave potrošačkog društva u SAD-u.

U SAD-u je tijekom 1920-ih godina došlo do naglog razvoja gospodarstva, posebno industrije.

Bilo je sve više novih proizvoda. Istodobno je rastao životni standard i prosječni je Amerikanac

mogao kupiti sve više takvih proizvoda. Najistaknutiji je primjer automobil koji u to doba postaje

masovno prijevozno sredstvo.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

2. U potrošačkom se društvu reklamiraju i prodaju mnogi proizvodi koji zapravo nisu potrebni potrošačima. Sastavi popis takvih proizvoda danas. Osmisi reklamu za neki novi, posve nepotreban proizvod.

Mnogi današnji dobro prodavani proizvodi nisu nužni, ali njihovi korisnici bi ih se teško odrekli.

Na primjer: mobitel, razna kozmetička sredstva, jahte, pojedini odjevni predmeti i sl.

Reklama:

Električna grickalica za nokte Gric-gric reže nokte tri puta brže nego stara. Uštedite tako svoje

vrijeme i utrošite ga za nešto korisno, na primjer, za posjet našoj veletrgovini električnih uređaja!

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. Usporedi djelovanje radničkih (socijalističkih) stranaka i sindikata. O djelovanju sindikata dovoljno smo govorili u udžbeniku, a o djelovanju radničkih stranaka možeš doznati čitajući predizborni plakat Laburističke stranke iz 1924. godine.

„Smanjit ćemo nezaposlenost; zaposlit ćemo više od 100 000 nezaposlenih radnika.

Izgradit ćemo 250 000 kuća za radnike. Osigurat ćemo mirovine za 200 000 starijih građana.“

(<https://i.redd.it/qd9vsqtkcap2l.jpg>)

Sindikati se bave konkretnim radničkim problemima, pregovaraju s poslodavcima i organiziraju

štrajkove. Radničke stranke žele doći na vlast kako bi izmijenile zakone i stvorile bolje uvjete za radnike.

Sindikati više djeluju na terenu, među radnicima. Radničke stranke zakonskim reformama možda

mogu dugoročno više doprinijeti boljitu radnika.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

4. Pročitaj izvor i riješi zadatak.

Poslije Prvoga svjetskog rata u gospodarski razvijenim zemljama liberalne demokracije „umjetnost“ reklamiranja postaje vrlo bitna. Evo kako je američka tvrtka Western Electric Company reklamirala svoje telefonske uređaje:

„Nudimo potpunu uslugu i zadovoljstvo. To je kao da imate sve svoje prijatelje u neposrednoj blizini. Nema više osjećaja usamljenosti. Možete razgovarati u bilo koje doba dana ili noći. Telefon je i velika pomoć farmerima – jer to su poslovni ljudi koji za svoje proizvode žele postići najvišu cijenu i kojima može zatrebati brza pomoć.”

(<http://westernelectric.weebly.com/misc-info.html>)

Objasni kako je Western Electric Company nastojao uvjeriti potencijalne kupce da im je telefon potreban.

Western Electric Company tvrdio je da će telefon smanjiti osjećaj usamljenosti, da u slučaju potrebe korisnik telefonom može brzo dozvati pomoć te da telefon predstavlja važnu pomoć za farmere u vođenju poslova. Pokušao je djelovati na osjećaje i strahove potencijalnih kupaca, ali i pokazati praktičnu, poslovnu korist telefona. Vjerojatno su poznavali svakidašnje probleme s kojima su se ljudi tada susretali, posebno američki farmeri.

5. Prouči slikovni izvor i riješi zadatak.

Zaključi zašto se sve manje ljudi danas zna služiti telefonom kakav je prikazan na fotografiji.

Sve se manje ljudi danas zna služiti telefonom kakav je prikazan na fotografiji, jer se već desetljećima ne koriste telefoni s okretnim brojčanicom. Danas se sve manje koriste i fiksni telefoni općenito. Mladi ljudi nisu imali mogućnosti susresti se s takvim telefonom u svakodnevnoj uporabi.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

6. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i odgovori na pitanje.

Za vrijeme općeg štrajka:

- a)** štrajkaju općine
- b)** štrajkaju svi ili barem velik dio radnika
- c)** štrajka policija
- d)** štrajkaju političari.

Zašto je upravo taj oblik štrajka najučinkovitiji, ali najteže ga je organizirati?

Takav oblik štrajka je najučinkovitiji jer mnoge službe prestaju funkcionirati. Tijelima vlasti je nemoguće organizirati svakodnevni život u državi pa moraju popustiti zahtjevima štrajkaša. Takav oblik štrajka teško je organizirati jer je teško nagovoriti tako velik broj radnika različitih struka da stupe u štrajk.

7. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Traje već stotinama godina borba za tu stvar, sigurno je tako KAD VRANA PRIČA o tome.

Radnička prava

VELIKA GOSPODARSKA KRIZA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Odaberi najtežu posljedicu Velike gospodarske krize. Obrazloži odabir.

Mislim da je najteža posljedica Velike gospodarske krize nezaposlenost. Ona je pogodila veliki broj

Ijudi i dovela do općeg osiromašenja pa i gladi. Posebno su trpjela djeca koja su odrastala u vrlo lošim uvjetima.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Pošumljavanje u SAD-u tijekom Velike gospodarske krize primjer je javnih radova u organizaciji države za pomoći nezaposlenima. Trebaju li nezaposleni prihvati bilo kakav posao ako im se nudi? Obrazloži odgovor.

Mislim da nezaposleni ne trebaju prihvati bilo kakav posao ako im se nudi. Što ako je riječ o poslu

koji im može trajno narušiti zdravlje ili o poslu koji je toliko slabo plaćen da se jedva razlikuje od besplatnog rada?

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. Usporedi položaj radnika u SAD-u prije New Deal-a i tijekom New Deal-a.

Položaj radnika tijekom New Deal-a se poboljšao. Država je određivala minimalne cijene proizvoda

i jamčila radnicima minimalne plaće. Kako bi se smanjila nezaposlenost, organizirani su javni radovi.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

4. Pročitaj tekst i riješi zadatke.

Tijekom Velike gospodarske krize nezaposleni su lutali ulicama u potrazi za poslom. Neki od njih nosili su natpise:

„Ne trebam milostinju, želim raditi. Pomozite mi da nađem posao. Sedam godina radio sam u Detroitu, otpušten sam bez otpremnine. Imam najbolje preporuke.“

„Tražim pristojan posao. Obiteljski sam čovjek star 44 godine.“

(<https://historydaily.org/job-hunting-during-the-great-depression>)

„Imam tri zanimanja. Govorim tri jezika. Borio sam se tri godine. Imam troje djece. Ne radim već tri mjeseca. I tražim samo JEDAN posao.“

(<https://rarehistoricalphotos.com/job-hunting-1930s/>)

- a)** Procijeni jesu li ti ljudi lutali ulicama s realnim nadama da će pronaći posao ili je to bio izraz očaja.

Na prvi se pogled takvo reklamiranje čini kao izraz očaja te je teško povjerovati da je na taj način moguće pronaći posao. Ipak, očito je da su se tako reklamirali brojni građani. Ne vjerujem da bi to masovno radili kad ne bi imali nikakve šanse da tako pronadu posao. Možda je domišljat natpis doista mogao privući pažnju potencijalnog poslodavca.

- b)** Opiši kakve osjećaje u tebi izazivaju istaknuti natpisi.

Natpisi izazivaju suosjećanje. Jasno je da su ti ljudi ogorčeni jer im je uskraćeno pravo na rad.

c) Prisjeti se u kojem se ratu mogao boriti čovjek koji je nosio treći natpis.

To je mogao biti Prvi svjetski rat.

5. Prouči fotografiju i riješi zadatak.

Kip čovjeka koji sluša radio. Kip je sastavni dio Rooseveltova memorijala u Washingtonu. Pretpostavi na koji je način radio povezan s Rooseveltom i kojem društvenom sloju pripada osoba predstavljena kipom.

U doba predsjednika Roosevelta radio je postao

vrlo raširen medij u SAD-u. Roosevelt se građanima

obraćao putem radija. Pretpostavljam da kip prikazuje radnika ili farmera.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

6. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 4 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

New Deal

4

propast mnogih tvrtki u SAD-u

2

Roosevelt postaje predsjednik SAD-a

3

slom burze u New Yorku

1

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Zamisli da si nezaposlena osoba u vrijeme Velike gospodarske krize. Ispuni stranicu u dnevniku:

Tri sam dana hodao/hodala ulicama s natpisom, 'Tražim posao', sve dok nije pala kiša i uništila ga. Sastavio/sastavila sam novi natpis...

Tražim posao, ali za pristojnu plaću! Znao sam da tim dodatkom zapravo umanjujem šanse da

pronađem posao, ali više me nije bilo briga. Želio sam sačuvati dostojanstvo, pa makar umro od gladi.

S tim sam natpisom prehodao pola države, dok mi se na ulici nije obratila jedna gospođa.

Odnekud mi je bila poznata. Pa da, bila je to poznata glumica i producentica Mary Pickford!

Ponudila mi je posao statista u svom najnovijem filmu. Znanstvenofantastična ljubavna priča

s političkom porukom! Glumio sam izvanzemaljca koji na Zemlju donosi mir i blagostanje.

Baš sam uživao na snimanju. Plaća, na kraju, i nije bila nešto, ali neka, barem neću umrijeti od gladi.

A sad sam ipak filmska zvijezda!

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

FDR, SKLONI LOVATORE LANENE!

F rank lin D elano R ooseel t (prva su tri slova inicijali te osobe)

GOSPODARSKI RAZVOJ HRVATSKE U SKLOPU PRVE JUGOSLAVIJE

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Opiši razlike u gospodarskoj razvijenosti pojedinih dijelova Kraljevine SHS.

Uoči ujedinjenja sjeverozapad zemlje (Slovenija i Hrvatska) bio je gospodarski razvijeniji, a Srbija

i Crna Gora su gospodarski zaostajale. To se posebno odnosi na industriju, koja je u Srbiji bila tek

u povojima. Te su gospodarske razlike dodatno produbljene tijekom Prvoga svjetskog rata jer

zapadni dio zemlje nije pretrpio razaranja poput onih na istoku i jugoistoku.

2. Koje su bile posljedice tih razlika, tj. kako su one utjecale na gospodarsku politiku nove države?

Uz opravdanje da je potrebno smanjiti gospodarske razlike unutar zemlje državni je vrh više ulagao u slabije razvijena područja (Srbija i Crna Gora). Osim toga, stanovnici tih područja imali su i neke druge pogodnosti (manje porezno opterećenje, oslobođanje od carine, trošarine, poreza).

3. Ocijeni gospodarsku politiku vodstva Kraljevine SHS. Kako su je doživljavali stanovnici zapadnog dijela zemlje?

Premda ima logike u nakani da se svi dijelovi države podjednako razviju, gospodarska politika državnog vodstva izazivala je nezadovoljstvo stanovnika zapadnog dijela zemlje jer su je doživljavali nepravednom. Isticali su da i na zapadu države ima slabije razvijenih područja (primjerice, Dalmacija).

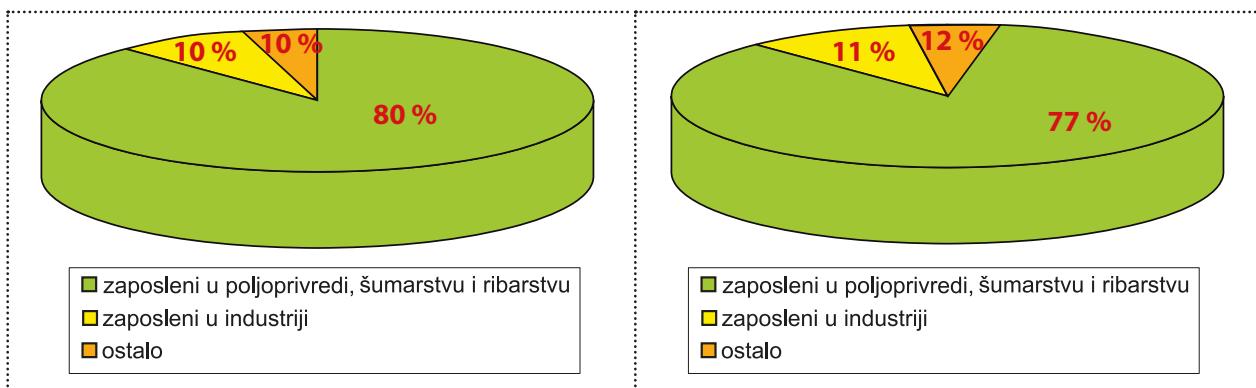
POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

4. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
stvaranje zajedničke države	uvodenje zajedničke valute	nepravedna zamjena kruna za dinare u omjeru 4:1, premda im je vrijednost bila podjednaka
Uzrok	Događaj	Posljedica
velik broj seljaka nema vlastitu zemlju → želja za pravednjom preraspodjelom	agrarna reforma	nepravedna provedba agrarne reforme (pri podjeli zemlje bolje su prolazili srpski seljaci) → nezadovoljstvo

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

5. Oboji grafikon i u njega upiši postotke zaposlenih u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, odnosno industriji i obrtu 1921. godine. Potom na praznom prostoru desno nacrtaj grafikon prema podatcima za 1931. godinu. Tada je zabilježeno 77 % zaposlenih u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu te 11 % u industriji i obrtu. Ako ti je jednostavnije, grafikon može biti drukčijeg oblika (u stupcima).

6. Opiši i ocijeni stanje na selu u Kraljevini SHS. Usporedi ga s današnjim stanjem i izvedi zaključke.

Zbog agrarne prenaseljenosti i zastarjelog načina poljoprivredne proizvodnje (primjerice, trećina

gospodarstava se još uvijek koristila drvenim plugom) na selu je često bila prisutna neimaština

pa i glad. Danas je stanje na selu puno povoljnije jer je proizvodnja tehnološki naprednija.

Stoga većina seljaka ne proizvodi samo za sebe već i za tržište.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

7. U tekstu prekriži netočne podatke (tri) i iznad njih ispiši točne.

Sloveniju

Hrvatska je, uz Crnu Goru, prednjačila u industriji, trgovini i bankarstvu. Posljedica je Zagreb

industrijalizacije i porast gradskoga stanovništva. Osijek je bio industrijski najrazvijeniji

grad u državi, s ubrzanim porastom broja stanovnika (1921. oko 110 000, a 1931. već gotovo

Split

200 000). Bio je i najveće financijsko i trgovačko središte u zemlji. Zadar je znatno napredovao

i prerastao u najvažniju hrvatsku luku dovršetkom pruge do Zagreba 1925. godine, ali i zbog

gubitka Rijeke.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Ono što loša država čini seljacima, a dobar slikar ovjekovječuje: KRIVCI I JEZA.

R ~~e k v i z i c i j a~~

ZNANOST I TEHNOLOGIJA U MEĐURATNOM RAZDOBLJU

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

1. Opiši kako je tehnološki razvoj izmijenio svakidašnji život u razdoblju između dvaju ratova.

Tehnološki razvoj uvelike je izmijenio svakidašnji život u razdoblju između dvaju ratova.

Pojavili su se brojni električni uređaji koji su olakšali svakodnevne poslove i povećali udobnost u svakidašnjem životu. Do velikih je promjena doveo i razvoj prometa. Razvoj zračnog prometa i sve veći broj automobila omogućili su brža putovanja te putovanja na dotad teže dostupna, udaljena mjesta.

2. Pročitaj tekst i riješi zadatak.

Sintetički materijali poput umjetne gume i najlona također su proizvodi međuratnog razdoblja. Prije se guma proizvodila od kaučuka, guste tekućine koja se dobiva od nekih vrsta tropskog drveća. Zbog umjetne proizvodnje guma je postala jeftinija: upotrebljavala se za električnu izolaciju, nepromočivu odjeću itd. Istodobno se razvijala i tehnologija izrade plastičnih materijala.

Pretpostavi kako bi izgledao svijet danas bez gume i plastike.

Svijet bez gume i plastike bio bi danas teško zamisliv jer su to materijali koji se danas masovno koriste, u gotovo svim životnim područjima. Kada bi izbacili sve plastično i gumeno iz naših života, teško bismo funkcionali u svakidašnjici. Ipak, sve više raste svijest o tome kako je riječ o ekološki nepovoljnim, teško razgradivim materijalima. U budućnosti ćemo možda imati zamjenske, ekološki prihvatljive materijale.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Usporedi zrakoplove (avione) i zračne brodove (cepeline).

Cepelini su mnogo veći te djeluju sporije i osjetljivije. Vjerojatno ne primaju više putnika od zrakoplova, jer putnička kabina zauzima vrlo mali dio letjelice. Zrakoplovi djeluju mnogo praktičnije pa nije čudno što su prevladali u zračnom prometu.

4. Usporedi dva međuratna znanstvena dostignuća navedena u udžbeniku.

Teorija velikog praska i otkriće penicilina. Oba su otkrića vrlo važna, ali iz posve drukčijih razloga.

Teorija velikog praska uvjerljivo objašnjava postanka svemira, a otkriće penicilina spasilo je i još uvijek spašava milijune ljudskih života.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

5. Prouči fotografije i prateći tekst pa odgovori na pitanja.

Prometna gužva u Parizu 1935. godine

Prometnih gužvi ne bi bilo bez masovne proizvodnje automobila. Fordov T-model automobil proizvodio se od 1908. do 1927. godine. Često ga se opisuje kao „automobil koji je Ameriku postavio na kotače”.

a) Opiši promjene u svakidašnjici nastale zbog razvoja prometa.

Ljudi su mogli brže i lakše putovati. To ih je vjerojatno poticalo da putuju češće. Tvornice su proizvodile sve više automobila, a ljudi su ih sve više kupovali. U gradovima su nastajale prometne gužve. Promet je vjerojatno postao opasniji, bilo je više prometnih nesreća. Povećalo se zagađenje zraka.

- b) Ocijeni važnost osobnog automobila u povijesti, posebno njegovu masovnu proizvodnju. U kakvoj je vezi pojava osobnog automobila s razvojem osobne slobode?

Masovna proizvodnja automobila omogućila je velikom broju ljudi posjedovanje istoga.

Ljudi u putovanjima više nisu ovisili o javnom prometu, sami su mogli odlučiti kada će,

kako će i gdje će putovati.

POVIJESNI KONCEPT VRIJEME I PROSTOR

- 6. Na vremensku crtu smjesti događaje: dovršetak gradnje Hooverove brane, prvi let preko Atlantskog oceana, izum televizije, početak rada Radija Zagreb, pronalazak penicilina, otkriće Tutanhamonove grobnice.**

POVIJESNI KONCEPT POVIJESNA PERSPEKTIVA

- 7. Ispравi netočnosti.**

U međuratnom razdoblju masovno se počinju upotrebljavati parni hladnjaci i perilice posuđa.

U međuratnom razdoblju masovno se počinju upotrebljavati električni hladnjaci i perilice rublja.

Fizičar Albert Einstein poznat je po općoj teoriji pozitivnosti, a astronom Edwin Hubble dokazao je da se svemir raduje blagdanima.

Fizičar Albert Einstein poznat je po općoj teoriji relativnosti, a astronom Edwin Hubble dokazao je

da se svemir širi.

- 8. Koji se naziv skriva iza ispremetanih slova?**

Godine 1926. u Hrvatskoj nije bilo bitno da se odjene GARDEROBA IZ skupe trgovine, bitno je bilo da se čuje:

Radi o Zagreb

UMJETNOST, KULTURA, SPORT I RELIGIJA U MEĐURATNOM RAZDOBLJU

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Zaokruži točan odgovor i odgovori na pitanje.

Nacistima nije bilo drago što je Jesse Owens bio najuspješniji sportaš Olimpijskih igara u Berlinu 1936. godine:

- a) zato što je uzimao nedopuštena sredstva
- b) zato što je bio Afroamerikanac (a nacisti su bili rasisti)
- c) zato što nije htio davati izjave za novine
- d) zato što je bio ovisnik o kocki.

Što misliš, je li Owens u takvim uvjetima uopće trebao nastupiti na Olimpijskim igrama? Obrazloži odgovor.

Mislim da je Owens trebao nastupiti na Olimpijskim igrama u Berlinu upravo zato da pobjedama

dokaže kako su nacističke rasističke teorije netočne. (Premda, naravno, ni njegov mogući poraz

ne bi značio da su nacisti u pravu.) Njegov su nedolazak nacisti mogli iskoristiti za rasističku

propagandu.

2. Objasni važnost Franje Bučara za razvoj sporta u Hrvatskoj.

Franjo Bučar imao je važnu ulogu u popularizaciji sporta. Na njegov su poticaj u Hrvatsku uvedeni

mnogi sportovi. Potaknuo je osnutak Jugoslavenskoga olimpijskog odbora 1919. godine i postao

njegovim prvim predsjednikom.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Pretpostavi zašto su mnogi modernistički umjetnici bili kritični prema društvu u kojem su živjeli. Treba li, prema tvojemu mišljenju, netko kritizirati društvo u kojem živi? Obrazloži odgovor.

Modernisti su pokušavali stvoriti posve novu umjetnost pa su vjerovatno neki od njih na sličan način

željeli promijeniti i društvo. Neki od njih bili su bliski komunističkom pokretu, a komunisti su željeli

stvoriti novo društvo. Mislim da je potrebno kritizirati društvo, jer negativnih pojava u društvu uvijek

ima i ako ih netko ne uoči te se negativnosti neće izmijeniti. Kritika društva također je i naše

demokratsko pravo. Možda nije slučajno da se modernizam pojавio u doba kada je demokracija

jačala.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi položaj vjerskih zajednica u pojedinim totalitarnim društvima te u totalitarnim društvima i demokracijama.

Najgori je položaj vjerskih zajednica bio u SSSR-u, jer su se komunisti negativno odnosili prema vjeri.

Mnoge su crkve u SSSR-u zatvorene ili srušene, a veliki broj svećenika ubijen. Vlast je vršila pritisak

na građane da se odreknu vjere. U nacističkoj Njemačkoj izrazito je loš bio položaj pojedinih vjerskih

zajednica koje je režim okrutno proganjao. Fašisti u Italiji su imali određeni respekt prema vrlo

utjecajnoj Katoličkoj crkvi, ali su 1938. godine uveli rasne zakone protiv Židova.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

5. Pročitaj tekst i odgovori na pitanje.

Radiodrama *Rat svjetova* Orsona Wellesa o invaziji Marsovaca izazvala je 1938. godine veliku paniku u Americi. Donosimo kratak odlomak iz scenarija drame:

„GLASOVI: Miče se! Pogledaj, prokleta se stvar okreće! Svi natrag! Ne dajte tim ljudima naprijed, kažem vam! (...) To je crveno i užareno! Svi natrag! Ne daj tim idiotima naprijed! (iznenada, škripav i metalan zvuk) (...)

CARL PHILLIPS: Dame i gospodo, ovo je najstrašnija stvar koju sam ikad vidio... Čekaj malo! Netko izlazi na vrhu! Netko ili... nešto. Vidim kako iz crne rupe proviruju dva svjetleća diska... jesu li to oči? Ili lice. Moglo bi biti. (zaprepašteni uzvik gomile)"

Zamisli da slušaš taj tekst kao radijski prijenos uživo. Možeš li objasniti zašto je radiodrama *Rat svjetova* izazvala paniku u dijelu slušatelja?

Kad bih slušao/la taj tekst kao radijski prijenos uživo, vjerojatno ne bih povjerovao/la da se to doista događa. Godine 1938. izvanzemaljska je invazija bila nova tema, a i radio je bio novi medij. Slušatelji su vjerovali da je sve što čuju na radiju istina. Danas nitko ne vjeruje da su filmovi slične tematike istiniti, jer smo navikli na njih, ali i na mogućnosti modernih medija.

6. Prouči slikovni izvor i riješi zadatke.

a) Opiši kako su se, prema prikazanom plakatu, zabavljali Zagrepčani između dvaju ratova.

Zagrepčani su između dvaju ratova izlazili na mjesta na kojima se izvodila živa glazba, koju su slušali i na nju plesali. Pritom su se, naravno i družili, razgovarali i sl. Njihova odjeća je vrlo lijepa i zanimljiva.

b) Prepostavi koju glazbu sviraju glazbenici na slici.

Prepostavljam da je to jazz, jer je ta glazba tada bila vrlo popularna.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Izdvoji obilježja kulture i umjetnosti karakteristične za ratno vrijeme (Drugi svjetski rat).

Karakteristično obilježje kulture i umjetnosti u ratno vrijeme bila je ratna propaganda. U ratu se, naime, umjetnost često svodila na propagandu, a od umjetnika se očekivalo da u toj propagandi sudjeluje. Umjetnici koji na to nisu pristajali često bi se pridruživali pokretima otpora, ako prije toga nisu postali žrtvama rata.

8. Pročitaj odlomak iz teksta nadrealističkog umjetnika Maxa Morisea i odgovori na pitanja.

„Špiljski medvjed i njegov pratilac bukač, zubatac i sluga mu usta, veliki Kancelar i kancelarica njegova, strašilo za ptice i pomoćnik njegov vrabac, epruveta i njezina kći igla, mesožder i brat karneval, čitač i njegov monokl, Mississippi i njegov psić, koralj i njegov vrč za mljeko.“

(Micheli, Mario de: *Umjetničke avangarde XX. stoljeća*, Nakladni zavod Matrice hrvatske, Zagreb, 1990. str. 221. – 222.)

a) Kako tekst djeluje na tebe?

Tekst djeluje zbunjujuće, kao da nema smisla. Znam, ipak, da prema nadrealističkom viđenju

umjetnosti taj tekst ima svoj smisao, jer su se oni namjerno trudili tako pisati. Smatram da je

tekst na prvi pogled zanimljiv i duhovit, ali ne bih mogao/la pročitati cijeli roman pisan na taj

način.

b) Pokušaj sam/sama napisati kratak tekst nadrealističkih obilježja.

Televizor za slonove bilježi porast kočnica za nedostojne mobitele. Škola pleše stadionsku tugu

na slojevitim padinama oblačnih naočala. Cvrkut papuče slama otpor virusa na zelenoj maski opće

naobrazbe. Otpio sam gutljaj leđne peraje susjedove kosilice i tužno čučnuo. Konji koji su to gledali

svojim ušima nisu mogli vjerovati i zapljeskali su mlatilicama za muhe. Zrakoplov je tada sletio

na glavu od šećera zbog čega su nutrije uložile žalbu županijskom sudu u Donjem Tulipanu.

Nisam se na to obazirao nego sam zaplivao svježim betonom leđno prema platinastom jugu

dvorane za sunčanje jabučnih crva. „Kovanice, kovanice!“, povikala je kutija za neoborive otrove

skrivena iza djetelinaste autoceste, upravo kažnjene zabranom izlaska. Minuta se zainatila i približila

strahu koji je farbao korake meduzama od pljesnivog brašna na treću potenciju. A zglobova je

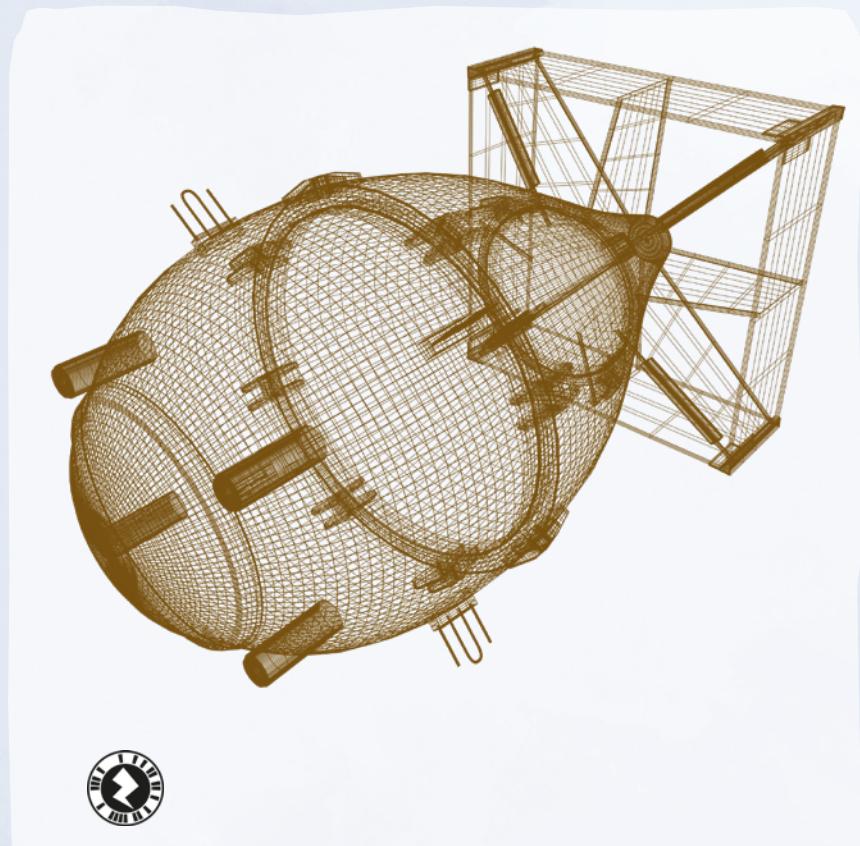
još bilo.

9. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

Pravi je umjetnici ne vole jer služi vlasti. Kad je ugledaju, vjerojatno će reći nešto poput: OPA, PRAG DNA!

Propaganda

DRUGI SVJETSKI RAT

Atomska bomba nije obilježila samo kraj Drugoga svjetskog rata nego i cijelu drugu polovicu XX. stoljeća. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj atomsku bombu sa svih strana.

DRUGI SVJETSKI RAT: POLITIKA POPUŠTANJA I POČETAK RATA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni što je politika popuštanja te koji su bili uzroci i posljedice takve politike.

Politiku popuštanja provodili su Ujedinjeno Kraljevstvo i Francuska. Te su države mlako reagirale

na njemačka kršenja Versajskog mirovnog ugovora želeći pod svaku cijenu izbjegći novi rat.

Drugi uzrok politike popuštanja bilo je shvaćanje da je mirovni ugovor bio izrazito strog prema

Njemačkoj. Posljedica takve politike bila su nova kršenja mirovnog ugovora jer je Hitler bio uvjeren

da politici popuštanja neće biti kraja.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA

2. Tko je autor ove slike i što ona prikazuje? Istraži kakva je bila sudbina ove slike te gdje je ona danas.

Autor je Pablo Picasso, a ona prikazuje stravične posljedice njemačkog zračnog bombardiranja

Guernice tijekom Španjolskog građanskog rata. Picasso nije želio izlagati sliku u Španjolskoj

za vrijeme fašističke diktature Francisca Franca pa se u domovinu vratila tek 1981. godine.

Nalazi se u Muzeju kraljice Sofije u Madridu.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
3. U tekstu prekriži netočne podatke (tri) i iznad njih ispiši točne.

1938.

U jesen ~~1936.~~ održana je konferencija u Münchenu. Na njoj su, uz Hitlera, bili Mussolini, ~~Stalin~~ **Daladier** i Chamberlain. Oni su sklopili tzv. Minhenski sporazum kojim je odlučeno da ~~Austrija~~ mora predati Sudete Njemačkoj, uz Hitlerova jamstva da neće zahtijevati daljnje teritorijalno širenje Njemačke.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
4. Riješi zadatke na karti.

- a) Područje Njemačke oboji crvenom, a područje Italije zelenom bojom.
- b) Narančastom bojom označi područja/države koja/koje je prije početka Drugoga svjetskog rata pripojila Njemačku, a žutom područja koja je pripojila Italiju te upiši nazive tih područja/država.
- c) Plavom bojom označi državu koju je Njemačka napala 1939. godine i tako počela Drugi svjetski rat.
- d) Smeđom bojom označi Danzig i tzv. poljski koridor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

5. Napiši pismo Staljinu u kojem ga argumentirano uvjeravaš da nije pametno potpisati sporazum o nenapadanju s Njemačkom.

Poštovani Josife Visarionoviču,

iz pouzdanih izvora saznajem da namjeravate potpisati sporazum

o nenapadanju s Njemačkom. Moram priznati da me ta vijest

jako iznenadila. Najprije, nije mi jasno da zašto biste sklapali bilo

kakav dogovor s državom koja ne skriva svoje agresivne, osvajačke

namjere. Čak i da ne postoje velike razlike između komunističkog

SSR-a i nacističke Njemačke, neshvatljivo mi je da vjerujete u Hitlerovu iskrenost. On je već

u nekoliko navrata namagarčio zapadne državnike, zašto mislite da će prema Vama biti iskreniji?

Bojim se da se radi o nekakvoj smicalici koju ćete najlakše izbjegići tako da s Hitlerom ne potpisujete

nikakav sporazum.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

6. Objasni pojmove.

Anschluss

Prijenje Austrije Njemačkoj provedeno nakon referendumna na kojem je velika većina Austrijanaca podržala takvo rješenje.

blitzkrieg

Njemački naziv za munjeviti rat. Bit takvoga načina ratovanja jest nagli prođor u dubinu neprijateljskog teritorija, za što su nužne motorizirane jedinice i zrakoplovstvo.

lažni rat

Mjesecima nakon objave rata Zapadno je bojište mirovalo pa se onda za njega govorilo da tamo traje lažni rat ili sjedeći rat.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

7. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 7 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

Anschluss	<u>2</u>
Njemačka napada Francusku	<u>7</u>
napad na Poljsku	<u>5</u>
njemačka vojska ulazi u Porajnje (Rheinland)	<u>1</u>
Minhenski sporazum	<u>3</u>
Njemačka napada Dansku i Norvešku	<u>6</u>
Njemačka okupira Češku	<u>4</u>

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

8. Što prikazuje fotografija? Gdje je i kada snimljena?

Fotografija prikazuje potpisivanje francusko-njemačkog primirja. Snimljena je 22. lipnja u Compiegneu sjeverno od Pariza, u kojem je Njemačka potpisala primirje na kraju Prvoga svjetskog rata.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

9. Kratko opiši i ocijeni važnost Bitke za Britaniju.

U Bitci za Britaniju Njemačka je nastojala sustavnim zračnim bombardiranjima oslabiti britansku obranu, uništiti njihov moral i natjerati ih na predaju. Međutim, uz velike gubitke Britanci su se uspjeli obraniti pa su Nijemci nakon nekog vremena smanjili intenzitet napada i okrenuli se prema istoku Europe. Bitka je važna zato što je to prvi značajniji neuspjeh njemačke vojske koja je dotad izgledala nepobjedivo.

10. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Njemačke bombe već tada prelaze GRANICE U Europi. A o razaranju svjedoči Picassoova slika.
G u e r n i c a

DRUGI SVJETSKI RAT: ŠIRENJE RATNIH SUKOBA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
nejasna situacija na jugoistoku Europe prije planiranog njemačkog napada na SSSR	državni udar u Jugoslaviji nakon njezina pristupanja Trojnom paktu	napad Njemačke na Jugoslaviju

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA

2. Fotografija prikazuje potpisivanje jednog dokumenta. O kojem je dokumentu riječ? Što je njime dogovoreno?

Radi se o potpisivanju Trojnoga pakta u rujnu 1940. godine. Njemačka, Italija i Japan tim su dokumentom dogovorili suradnju i međusobnu pomoć. Paktu su iste godine pristupile Mađarska, Rumunska i Slovačka, a u ožujku 1941. Bugarska i Jugoslavija.

POVIJESNI KONCEPT VRIJEME I PROSTOR

3. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 6 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

njemački napad na Kraljevinu Jugoslaviju	<u>3</u>
napad Njemačke na SSSR	<u>5</u>
državni udar u Kraljevini Jugoslaviji	<u>2</u>
ulazak SAD-a u rat	<u>6</u>
ulazak Kraljevine Jugoslavije u Trojni pakt	<u>1</u>
kapitulacija Kraljevine Jugoslavije	<u>4</u>

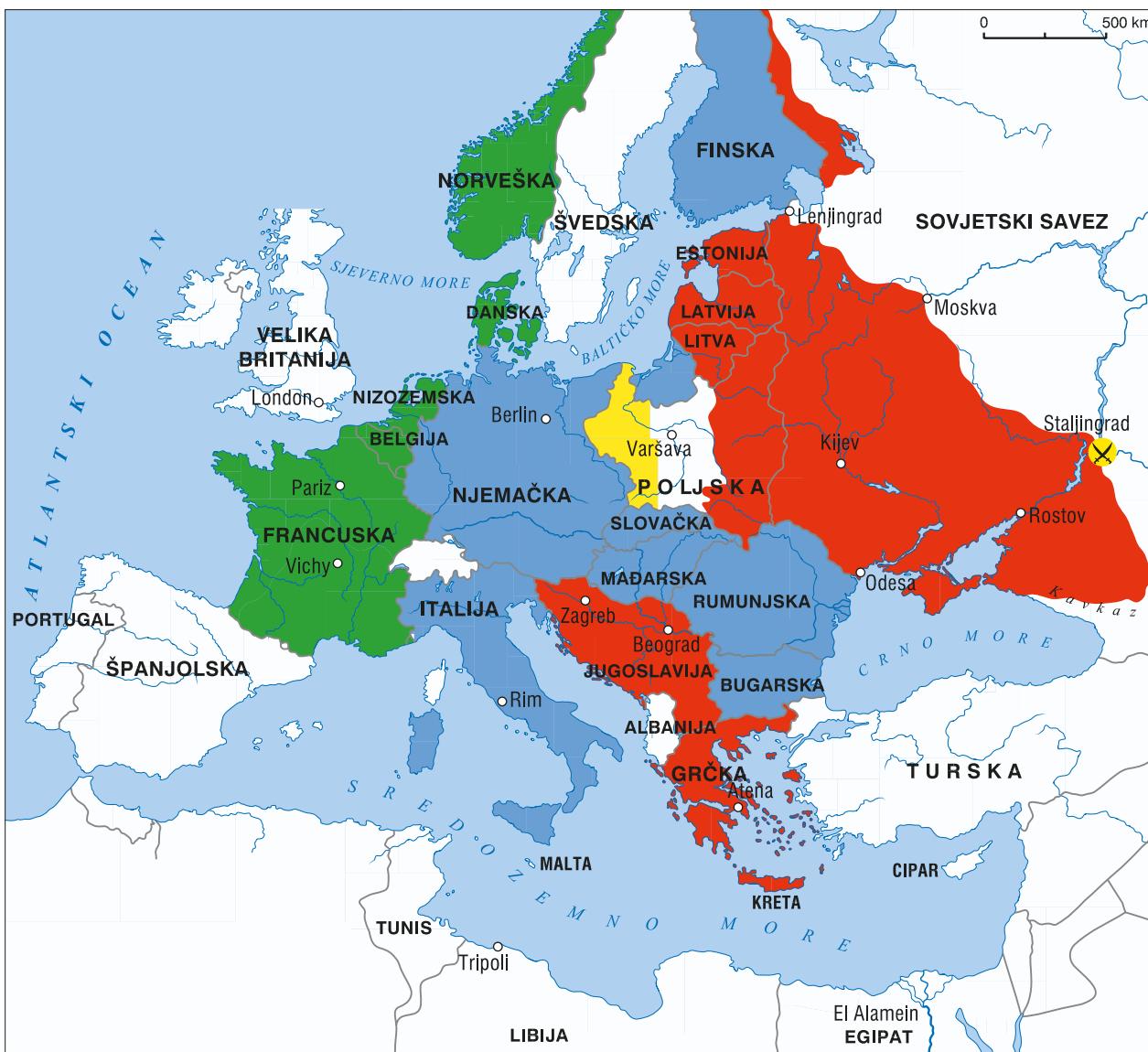
POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Ukratko opiši tijek Operacije *Barbarossa*.

Operacija Barbarossa počela je 22. lipnja 1941. kada je više od tri milijuna njemačkih vojnika napalo SSSR, bez objave rata. Bio je to najveći napad u povijesti. Nepripremljenost sovjetske Crvene armije olakšavala je njemački prodror. U prva dva mjeseca ratovanja sovjetske su postrojbe odbačene nekoliko stotina kilometara na istok i pritom su izgubile gotovo tri milijuna ljudi (poginuli, ranjeni, zarobljeni). No i njemački su gubitci bili znatni – do kraja rujna izgubili su oko pola milijuna vojnika.

5. Objasni zašto njemačko vodstvo nije bilo zadovoljno uspjesima na bojištu premda su njemačke snage došle nadomak Moskvi i Lenjingradu.

Zato što su očekivali još brže napredovanje, a sve su više problema imali s opskrbom i sve čvršćim otporom sovjetske Crvene armije. Osim toga, njemačko je vodstvo bilo svjesno da će sve veću ulogu imati vremenski uvjeti, na koje su sovjetski vojnici naviknuti i bolje pripremljeni.

6. Riješi zadatke na karti.

- Plavom bojom oboji države članice Trojnog pakta.
- Žutom bojom oboji područja koja je Njemačka osvojila 1939. godine.
- Zelenom bojom oboji područja koja je Njemačka osvojila 1940. godine.
- Crvenom bojom oboji područja koja su države Trojnog pakta osvojile 1941. godine.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

7. Objasni okolnosti u kojima je SAD ušao u rat.

U srpnju 1941. godine Japan je okupirao Francusku Indokinu. To je bila prijetnja američkim posjedima u tom dijelu svijeta pa je američka vlada zabranila izvoz naftnih prerađevina u Japan.

Budući da je Japan najveći dio nafte uvozio iz SAD-a, na taj je potez odlučio odgovoriti ratom.

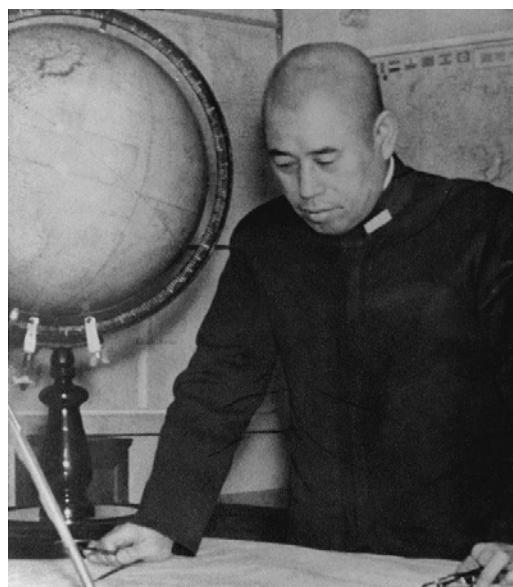
POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

8. Što znaš o osobi s fotografije?

To je japanski admiral Isoroku Yamamoto (1884. – 1943.).

On je bio protivnik japanskog napada na SAD jer je bio svjestan američke gospodarske i vojne nadmoći.

No, odluka o napadu je, unatoč njegovu protivljenju, ipak donesena. Yamamoto je poslušao naredbu i izradio plan napada na Pearl Harbor koji je izveden u prosincu 1941. Poginuo je u travnju 1943., kad su američki lovci presreli njegov zrakoplov i srušili ga.

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Bezuvjetna predaja, TU APLIKACIJA za hrabrost ne pomaže.

Kapitulacija

DRUGI SVJETSKI RAT: GODINE PREOKRETA

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Ispuni tablicu. U drugi stupac rasporedi: istočnoeuropsko bojište, sjevernoafričko bojište, pacifičko bojište. Treći stupac ispuni samostalno.

Bitka	Bojište	Ishod i važnost bitke
Midway	pacifičko bojište	Pobjeda SAD-a nad Japanom, preokret ratovanja na Pacifiku.
Staljingrad	istočnoeuropsko bojište	Pobjeda SSSR-a nad Njemačkom, preokret na istočnom bojištu – Njemačka otad orientirana na obranu.
El-Alamein	sjevernoafričko bojište	Pobjeda zapadnih saveznika nad silama Osovina, omogućit će napad na Italiju i njezinu kapitulaciju.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

2. Promotri fotografiju, odgovori na pitanja i riješi zadatok.

a) Tko je osoba na fotografiji? Kome se obraća s dva podignuta prsta i što poručuje?

Radi se o Winstonu Churchillu. Obraća se britanskoj,
ali i svjetskoj javnosti i šalje poruku pobjede. Naime,
dva podignuta prsta formiraju slovo 'v', kojim započinje
riječ victory (pobjeda).

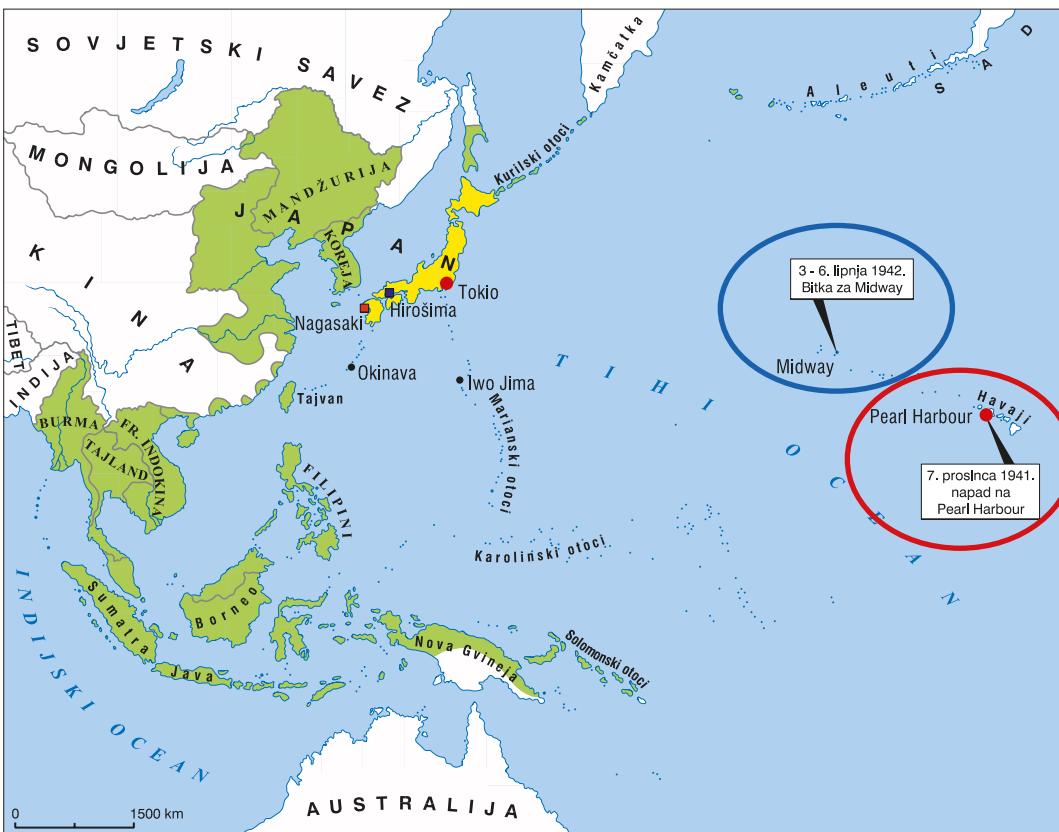

b) Na internetu ili u školskoj knjižnici pronađi još neku često citiranu izjavu te osobe i prepisi je.

Ja nikada ne kritiziram svoju zemlju kad sam u inozemstvu.

Zato to obilno nadoknadim kad se vratim.

Ako dvojica u svemu imaju isto mišljenje, jedan je suvišan.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
3. Riješi zadatke na karti.

- a)** Žutom bojom oboji Japan.
- b)** Zelenom bojom oboji područja koja je Japan osvojio do kolovoza 1942.
- c)** Crvenom bojom zaokruži mjesto prvoga japanskog napada na SAD.
- d)** Plavom bojom zaokruži područje na kojem se dogodila bitka prekretica u ratu na Pacifiku.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**
4. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.

- a)** Koga prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje veliku trojicu: Josifa Visarionoviča

Staljina, Franklina Delanoa Rooseveltta i Winstona

Churchilla.

b) Gdje su se i kada oni prvi put sastali i što su se ondje dogovorili?

Prvi put su se sastali na konferenciji u Teheranu u studenom 1943. Dogovorili su otvaranje bojišta

u zapadnoj Europi, a istovremeno bi Crvena armija trebala pokrenuti napad na Istočnome bojištu.

Jednom od odluka Teheranske konferencije jugoslavenski su partizani konačno priznati kao saveznici u Antifašističkoj koaliciji.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

5. U tekstu prekriži netočne podatke (pet) i iznad njih ispiši točne.

Nakon protjerivanja sila Osovine iz sjeverne Afrike britanske i američke snage iskrcale su se

Siciliji

1943.

na Sardiniji, a potom na jugu Italije. Dva tjedna nakon početka napada, potkraj srpnja 1942.,

Badoglia

Mussolini je smijenjen i uhićen, a na čelo nove vlade kralj je postavio maršala Petaina. Dana

1943.

8. rujna 1942. nova je talijanska vlada potpisala kapitulaciju Italije. Italija je izišla iz rata, ali

njemačke

borbe na njezinu tlu vodile su se još dugo jer su talijanske snage i dalje pružale snažan otpor.

6. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

Razmjerno nova vrsta ratnih brodova, tko ih mnogo ima, mirno spava,

ZA LAK ČOPOR SNOVA.

N o s a č z r a k o p l o v a

KVISLINŠKI REŽIMI: NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA. ČETNICI

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Ispuni tablicu.

	Hitler	Mussolini
Koga želi na čelu NDH?	Vladka Mačeka	Antu Pavelića
Zašto?	Zato što je bio na čelu najjače hrvatske političke stranke u međuratnom razdoblju te je imao veliki ugled.	Zato što se godinama skriva u Italiji uživajući potporu talijanske države pa su očekivali da će na njega lako moći utjecati i osigurati Italiji teritorijalne ustupke.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA

2. Prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

- a) Tko su dvije osobe na fotografiji u prvome planu?

To su Vidkun Quisling i Heinrich Himmler.

- b) Prezime jedne od tih dviju osoba preraslo je u pojam. Objasni zašto.

Quislingovo prezime preraslo je u pojam.

Pojmom kvisling označavamo domaćeg izdajicu – osobu koja surađuje s okupatorima svoje zemlje.

3. Riješi zadatke na karti.

- Područje NDH oboji žuto.
- Područja koja je Pavelić prepustio Italiji oboji crveno.
- Područja pripojena Mađarskoj oboji zeleno.
- Područja nekadašnje Kraljevine Jugoslavije pod izravnom njemačkom upravom oboji plavo.
- Područja pripojena Bugarskoj oboji smeđe.
- Područja pripojena Albaniji oboji narančasto.
- Upiši nazive otoka koji nisu prepušteni Italiji.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

4. Ocijeni potpisivanje Rimskih ugovora. Ima li bilo koji državnik pravo potpisati ugovor kojim dio teritorija svoje zemlje prepušta susjednoj državi? Odgovor potkrijepi argumentima.

Smatram da se radi o izdaji. Od državnika ne očekujemo da teritorij svoje zemlje prepuštaju susjednoj državi. Neke države u svoje su ustave ugradile odredbu prema kojoj nitko nema pravo prepustiti dio teritorija nekoj drugoj državi.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

5. Netočnu tvrdnju na praznoj crtici pretvoriti u točnu.

NDH je bila višestranačka parlamentarna demokracija.

NDH je bila diktatura u kojoj nisu održavani izbori.

Gradanska prava i slobode jamčio je ustav NDH i njih su ostvarivali svi građani.

NDH nije imala ustav. Građanskih prava i sloboda u NDH nije bilo, a ona su drastično kršena manjinama (Srbima, Židovima, Romima).

Vlasti NDH potpuno su nadzirale državni teritorij.

Vlasti NDH nisu nadzirale državni teritorij. Na njezinom su teritoriju bile njemačke i talijanske jedinice, a dio je bio pod kontrolom partizana.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

6. Prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje ilustracija?

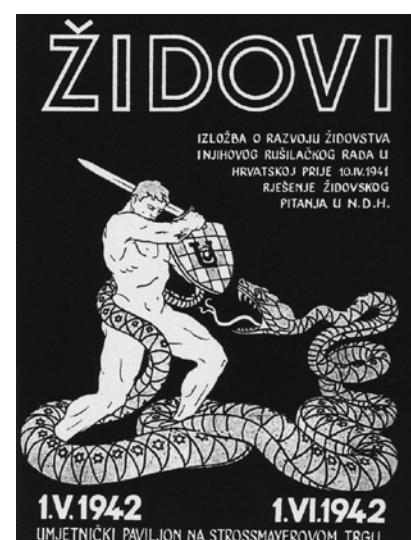
Prikazuje naslovnicu kataloga „Hrvatske protužidovske izložbe“ postavljene u Zagrebu 1942. godine.

b) Ocijeni odluku o organiziranju izložbe protiv jednoga naroda.

Što na temelju te izložbe možeš zaključiti o ondašnjem društvu?

Smatram da se radi o bolesnoj ideji. Ondašnje je društvo bilo

nedemokratsko, država je propagirala mržnju prema čitavim narodima.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

7. Promotri fotografiju i riješi zadatke.

- a) Istraži gdje je postavljen ovaj spomenik, tko mu je autor i kome je posvećen.

Spomenik je postavljen u Jasenovcu, a posvećen je žrtvama

tamošnjeg koncentracijskog logora. Autor spomenika

je Bogdan Bogdanović.

- b) Ocijeni pokušaje manipulacije brojem žrtava ustaških logora, ponajprije onoga u Jasenovcu.

Smatram da su ti pokušaji sramotni te da se na taj način vrijeđa

uspomena na žrtve tih logora. Neshvatljivo mi je da su u to uključeni i ljudi koji sebe smatraju

znanstvenicima.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

8. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.

- a) Tko je osoba na fotografiji?

To je Dragoljub Draža Mihailović.

- b) Što su četnici navodili kao svoj glavni cilj?

Kao glavni cilj navodili su oslobođenje zemlje i obnovu

Jugoslavije pod dinastijom Karađorđevića i pod srpskom

prevlasti.

- c) Kakva je bila sudbina osobe na fotografiji nakon Drugoga svjetskog rata?

Osuđen je na smrt zbog kolaboracije.

- d) Ocijeni odluku srpskog pravosuđa iz 2015. godine kojom je osoba na fotografiji rehabilitirana.

Ta mi je odluka potpuno neshvatljiva. Četnici su odgovorni za brojne zločine na području Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

POVIJESNI KONCEPT VRIJEME I PROSTOR

9. Riješi zadatke.

- a) Crvenom bojom oboji područje „velike Srbije“ prema zamislima Stevana Moljevića.

- b) Plavom bojom oboji područje Hrvatske (prema istim zamislima).

- c) Kako bi se ostvario plan o stvaranju „velike Srbije“, to je područje trebalo „očistiti“ od pripadnika nesrpskih naroda. Ocijeni politiku etničkog čišćenja.

Radi se o zločinačkoj politici. Potpuno mi je neshvatljivo da si netko za politički cilj postavi

protjerivanje i/ili ubijanje pripadnika drugih naroda kako bi 'očistio' taj prostor samo za pripadnike svojega naroda.

- d) Politiku etničkog čišćenja provodili su i ustaše protiv srpskoga stanovništva. Pokušaj objasniti kako je moguće da su ustaše i četnici u nekim razdobljima rata suradivali.

Teško mi je to shvatiti i objasniti. Vjerojatno se radi o tome da su imali istog saveznika (Nijemce i Talijane) i zajedničkog neprijatelja (partizane).

10. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Tko god da ih je potpisao i darovao hrvatsku obalu Italiji, možda je IM’O GORKI VIRUS.

R i_mski Ugovori

POKRETI OTPORA: PARTIZANSKI POKRET

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. U tekstu prekriži netočne podatke (četiri) i iznad njih ispiši točne.

Oružani antifašistički pokret koji se pojavio na okupiranom području nekadašnje Kraljevine

najuspješnijih

Jugoslavije – partizanski pokret – bio je jedan od **najneuspješnijih** u Europi. Partizanskom

Josipom Brozom Titom

pokretu pridružili su se i mnogi Hrvati, predvođeni **Slavkom Kvaternikom**, vrhovnim

zapovjednikom partizanske vojske. Prva partizanska postrojba stvorena je upravo u Hrvat-

1941.

skoj – bio je to Sisački partizanski odred koji je 22. lipnja **1944.** izveo prvu diverzantsku akciju.

Dan antifašističke borbe

Taj dan svake godine obilježavamo kao **Dan pobjede i domovinske zahvalnosti** – državni

praznik Republike Hrvatske.

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

2. Objasni pojам diverzija.

Diverzija je manja napadačka akcija. Svodi se na uništavanje infrastrukture koju koristi neprijatelj

(miniranje željezničkih pruga, mostova, telefonskih centrala i slično) te na napade na manje

neprijateljske jedinice.

3. Zašto su partizani u početku ograničili svoje djelovanje na diverzije?

Zato što su bili malobrojni i slabo naoružani pa je to bio jedini mogući način suprotstavljanja

okupatoru zemlje, za frontalne sukobe još uvijek nisu bili spremni.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

4. Objasni pojmove.

kolaboracionizam

Kolaboracionizam je suradnja s neprijateljem (okupatorom) vlastite države.

AVNOJ

AVNOJ – Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije bilo je najviše političko tijelo

partizanskog pokreta.

ZAVNOH

ZAVNOH – Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske bilo je najviše političko

tijelo partizanskog pokreta u Hrvatskoj.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Što znaš o osobi s fotografije?

Josip Broz Tito je predvodio partizanski pokret. Tijekom Prvoga svjetskog rata

dospio je u rusko zarobljeništvo te se tamo upoznao s boljevičkim idejama.

Po povratku u Kraljevinu SHS uključio se u rad KPJ, a od 1937. godine je na

njezinu čelu. Za vrijeme antifašističkog rata bio je vrhovni zapovjednik

Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije te predsjednik privremene vlade

nove Jugoslavije. Nakon završetka rata zauzeo je ključne političke položaje

te ostao na čelu Jugoslavije sve do smrti.

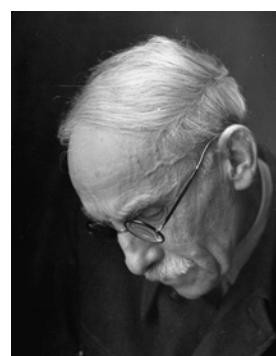

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

6. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i odgovori na pitanje.

Nakon stvaranja NDH Vladko Maček je odlučio:

- a)** suradivati s ustašama, a ne s partizanima
- b)** suradivati s partizanima, a ne s ustašama
- c)** suradivati i s jednima i s drugima
- d)** ne suradivati ni s kim – odlučio se na tzv. „politiku čekanja“.

Istraži i objasni zašto je donio takvu odluku.

Maček je bio uvjereni demokrat. Zato je već ranije donio odluku da neće surađivati s nacistima

i fašistima. Bilo je logično da ne surađuje ni s ustašama jer su oni bili nacistički i fašistički poslušnici.

S partizanima nije želio surađivati prvenstveno zato što su ih predvodili komunisti.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

7. U tekstu prekriži netočne podatke (šest) i iznad njih ispiši točne.

Zasjedanje AVNOJ-a u Jajcu

1943.

Drugo

U Jajcu je 29. studenog 1941. održano Treće zasjedanje AVNOJ-a na kojem je doneseno nekoliko važnih odluka:

Federativna

1. utemeljena je nova jugoslavenska država – Demokratska Kraljevina Jugoslavija

Titom

2. osnovana je privremena vlada s Mačekom na čelu – Nacionalni komitet oslobodenja

Jugoslavije (NKOJ), a izbjegličkoj vradi u Londonu oduzeta su prava zastupanja zemlje te je

kralju Petru

zabranjen povratak izbjeglicama

potvrđena

3. poništена je odluka ZAVNOH-a o sjedinjenju hrvatskih krajeva koji su bili pod talijanskom okupacijom s maticom zemljom.

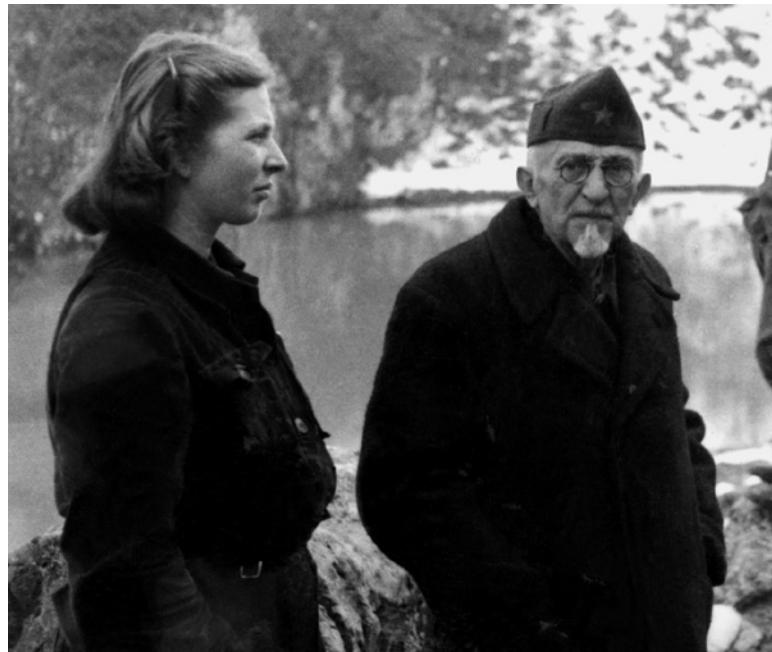
8. Ispuni tablicu.

SPORAZUM TITO-ŠUBAŠIĆ	
ŠUBAŠIĆ	TITO
Obvezao se da će izbjeglička vlada priznati... demokratsko i federalno uređenje obnovljene Jugoslavije te da će priznati AVNOJ.	Prihvatio je da se pitanje... konačnoga državnog uređenja riješi nakon rata.
Prihvatio je odluku da se kralj... ne vraća u zemlju dok jugoslavenski narodi nakon rata ne odluče kakvo državno uređenje žele – monarhiju ili republiku.	
Dogovoren je osnutak zajedničke vlade, sastavljene od... predstavnika partizanske i izbjegličke vlade, koja je trebala biti odgovorna AVNOJ-u kao privremenom parlamentu. Predsjednik zajedničke vlade i ministar obrane bio je Tito, a ministar vanjskih poslova Šubašić.	

9. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

U prosincu 1942. godine, čamcem preko Kupe, poznati je književnik otišao u partizane. Brzo čamac RINI, MRZLA VODA u noći pljuska.

Vladimir Nazor

DRUGI SVJETSKI RAT: KRAJ RATA

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

1. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Prikazuje iskrcavanje savezničkih vojnika na jednu od plaža u Normandiji u lipnju 1944. godine.

b) Tko je zapovijedao tom vojnom operacijom?

Tom operacijom zapovijedao je američki general Dwight Eisenhower.

c) Objasni zašto je početni dio te operacije bio najopasniji.

Zato što su na obalnom prostoru Nijemci izgradili snažnu obrambenu liniju (bunker, mitraljeska gnijezda, minska polja) pa je najviše vojnika stradalo u prvome valu, dok nisu stvorene prve 'rupe' u njemačkoj obrani.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Prouči fotografiju i riješi zadatke.

Fotografija je snimljena u Aachenu, njemačkome pograničnom gradu koji su savezničke snage osvojile u listopadu 1944. Amerikanci su na ruševine pričvrstili plakat s Hitlerovim predizbornim obećanjem: „Dajte mi pet godina i nećete više moći prepoznati Njemačku.”

a) Objasni na što je mislio Hitler kad je izgovorio to obećanje.

Budući da se radi o predizbornom obećanju, on je vjerojatno

obećavao silan napredak zbog kojeg 'više neće moći prepoznati

Njemačku.'

b) Zaključi zašto su američki vojnici postavili natpis.

Postavili su ga na ruševine pa pretpostavljam da je to bila neka vrsta sarkastičnog komentara Hitlerovih obećanja. Njemačku se doista nije moglo prepoznati, ali ne zbog napretka koji je obećavao Hitler, nego zbog toga što je bila u ruševinama.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

3. Tko je, kada i s kojim ciljem podignuo ustanak u Varšavi?

Poljaci su u srpnju 1944. podigli ustanak u Varšavi. Željeli su osloboditi grad i postaviti vlast odanu izbjegličkoj vladi. Time bi preduhitrili Crvenu armiju i spriječili uspostavu komunističkog režima.

4. Objasni i ocijeni Staljinovu odluku da ne pošalje pomoć ustanicima.

Staljin je želio oslabiti poziciju poljske izbjegličke vlade i time olakšati kasniji dolazak komunista na vlast. S vojnog, ali i moralnog stanovišta ta je odluka neshvatljiva jer je odbio pomoći saveznicima i time izravno pomogao neprijatelju.

5. Koje su bile posljedice njegove odluke?

Nijemci su uspjeli ugušiti ustanak. Poginulo je 200 000 Poljaka, uglavnom civila, a grad je do temelja razoren.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

6. Prouči slikovni povijesni izvor i odgovori na pitanja.

- a) Gdje je i kada snimljena ova fotografija i tko je na njoj prikazan?

Fotografija je snimljena u veljači 1945. u Jalti na poluotoku Krimu, na drugom susretu velike trojice.

- b) Navedi najvažnije odluke donesene na tom skupu.

Dogovoreno je da će SSSR navijestiti rat Japanu tri mjeseca nakon završetka rata u Europi. Njemačku je, poslije poraza, trebalo podijeliti na četiri okupacijske zone – američku, francusku, britansku i sovjetsku.

- c) Vidi li se na fotografiji kako su raspoloženi sudionici sastanka? Zaključi i objasni zašto je tako.

Sudionici su dobro raspoloženi, vjerojatno zato što naslučuju da se rat bliži kraju te da je konačna pobjeda nadomak ruke.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
7. U tekstu prekriži netočne podatke (četiri) i iznad njih ispiši točne.

Zapadni su se saveznici i Crvena armija sve više približavali, a u travnju ~~1944.~~ njihove su se postrojbe susrele na rijeci ~~Rajni~~. Ubrzo je Crvena armija počela osvajati ~~Dresden~~ u kojem se, u jednome podzemnom bunkeru, skrivaо Hitler. Nakon savezničkog osvajanja grada Hitler je ~~počinio samoubojstvo~~
~~ubijen u pokušaju bijega.~~

1945.
Labi
Berlin

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**
8. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

Britanski vojnik ispisuje grafit na ruševinama Reichstaga

- a) Prisjeti se što je Reichstag. Što misliš, zašto je upravo ta građevina toliko išarana grafitima?

Reichstag je zgrada njemačkog parlamenta. Prepostavljam da su se, pišući upravo po toj zgradi, vojnici naslađivali pobedom nad Njemačkom.

- b) Procijeni je li riječ o vandalizmu.

Gledano današnjim očima, jest. Ali, u okolnostima konačne pobjede nad nacizmom teško je vojnicima zamjeriti ovakvo iskazivanje sreće i euforije.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

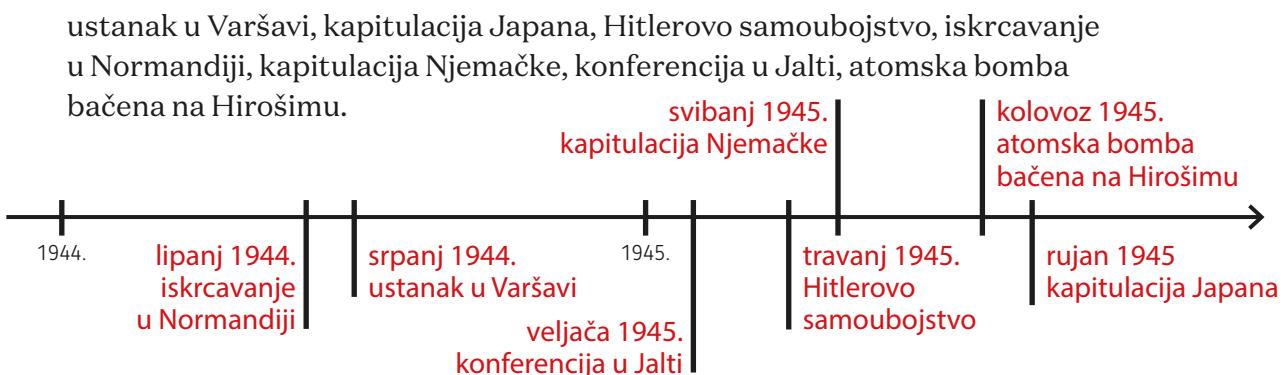
9. Ocijeni postupak Ante Pavelića koji je na kraju rata pobjegao u inozemstvo.

Mislim da se radi o kukavičluku i izdaji. Budući da je bio najodgovorniji za zbivanja u NDH trebao je imati hrabrosti suočiti se s posljedicama svojih postupaka.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

10. Na odgovarajućim mjestima na vremenskoj crti označi sljedeće događaje:

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

11. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Prikazuje kamikaze neposredno prije odlaska u akciju.

b) Objasni odakle naziv dobrovoljcima s fotografije i ocijeni njihove postupke.

Ime su dobili prema legendarnom tajfunu koji je u 13. stoljeću

Japan spasio od invazije Mongola (kamikaze – božanski vjetar).

Smatram da se radi o hrabrom, ali iracionalnom činu.

12. Riješi zadatke.

- a) Poljsku oboji žuto, a njezin teritorij prije Drugoga svjetskog rata obrubi crvenom crtom.
- b) SSSR oboji plavo, a teritorijalna proširenja te države označi crnim kosim crtama.
- c) Jugoslaviju oboji zeleno, a teritorijalna proširenja te države označi crveno.
- d) Navedi još neke posljedice Drugoga svjetskog rata, uz teritorijalne.

50 milijuna poginulih, desetci milijuna ranjenih, milijuni nestalih; mnogi preživjeli trpjeli su trajne

fizičke i psihičke posljedice rata. Uništen je velik broj gradova, sela, prometnica, industrijskih pogona, a milijuni ljudi bili su prisiljeni napustiti svoje domove.

13. Koji se geografski pojam skriva iza ispremetanih slova?

Iskrcavanje u toj francuskoj pokrajini bilo je NADA MIRNOJ sutrašnjici.

Normandija

ZNANOST I TEHNOLOGIJA U SLUŽBI RATA

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA

1. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

- a) Koja je vrsta ratnoga broda na fotografiji?

Na fotografiji je nosač zrakoplova.

- b) Argumentiraj tvrdnju: ta vrsta broda bila je velika novost u ratovanju na moru i na pacifičkom bojištu pokazala se ključnom za pobjedu u ratu.

Nosači zrakoplova omogućavali su nadziranje puno većeg prostora od ostalih brodova, što je na

ogromnom Tihom oceanu bilo izrazito važno. Osim toga, zrakoplovi su imali ključnu ulogu u napadu na neprijateljske brodove.

- c) U kojoj je bitci Japan izgubio četiri takva broda, što se smatra prekretnicom u ratu na Tihom oceanu?

U bitci kod Midwaya.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

2. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

- a) Što prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje eksploziju atomske bombe. Pred kraj rata

SAD je dvaput upotrijebio to razorno oružje – u Hirošimi

i Nagasakiju.

b) Objasni kako je došlo do razvoja tog oružja.

Američki predsjednik Roosevelt je, nakon upozorenja fizičara Lea Szilarda da bi Njemačka mogla razviti novo, razorno oružje, pokrenuo projekt Manhattan. Cilj je bio izraditi atomsku bombu, u čemu su pred kraj rata i uspjeli.

c) Ocijeni odluku američkog predsjednika Trumana da se to oružje upotrijebi.

Navedi argumente za i protiv te odluke, ali i svoje stajalište.

Argument za tu odluku bio je da će upotreba atomskog oružja natjerati Japan na bržu predaju.

Time bi se izbjegla američka invazija otoka koja bi također odnijela veliki broj žrtava.

Argument protiv te odluke jest da su za ciljeve odabrana dva grada. Zato su većinu žrtava činili civili.

Moje je mišljenje da je ta odluka bila pogrešna jer je dovela do stradavanja velikog broja civila.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

3. Pročitaj povijesni izvor i riješi zadatke.

Takashi Takemoto bio je desetogodišnji dječak u vrijeme eksplozije atomske bombe nad Hirošimom.

„Odjednom me zaslijepio strašan bljesak. Uskoro, sve se smračilo. Skutrio sam se ne znajući što će biti sada, oko mene se sve počelo rušiti. Ustao sam nakon ne znam koliko. Moja kuća bila je ruševina, na licu sam osjetio krv. Tražio sam majku, ali nigdje je nisam mogao naći. (...) Nekoliko mjeseci trebalo je da preživjeli dođu k sebi. Gledati ljude koji povraćaju krv ili kako ih prekrivaju različiti osipi bila je svakodnevica. Neki posljedice osjećaju i danas.“

Budući da mu je majka pognula, oporavljao se kod tete:

„Kasnije su mi ispričali kako me teta nije prepoznala jer mi je lice bilo prekriveno ranama. Krevet na kojem sam ležao bio je uništen od stakla koje je izašlo iz mojeg tijela. Sjećam se da sam znao otkriti i crve u ranama, a kako nije bilo antiseptika, držali su me dok su mi čistili rane. Izgubio sam kosu, ali sam nekako izbjegao radijacijske pjege i krvarenje.“

„Ne osjećam potrebu da tražim ili prozivam ljude odgovorne za atomska bombardiranja. Ostajanjem u prošlosti možemo samo aktivirati lance osvete. Takav pristup nikada ne donosi mir. Iskreno se nadam da će oni koji budu vodili buduće generacije shvatiti realnost takvih bombardiranja, shvatiti opasnosti nuklearnog oružja i poduzeti konkretne korake prema njihovoj potpunoj zabrani. Kada sam svoje iskustvo podijelio s američkim studentima, jedan od njih mi je rekao da je za moju tragediju, odnosno eksploziju nuklearne bombe, doznao od mene prvi put. Prije negoli je čuo moje svjedočanstvo, vjerovao je kako je zbog upotrebe atomske

bombe u Japanu rat ranije završio, što je spasilo milijun života. Vjerujem da je iznimno važno da što više ljudi čuje svjedočanstva o atomskoj bombi i tako sazna o užasnoj stvarnosti takvih bombardiranja.”

(<https://www.vecernji.hr/vijesti/prezivio-sam-hiroshimu-i-gledao-kako-prijatelju-otpada-koza-620603>)

a) Opiši kakav dojam na tebe ostavlja iskustvo Takashija Takemota.

Njegovo svjedočanstvo je potresno. Izgubio je majku, a sam je pretrpio teške ozljede i dugo se od njih oporavlja. Za desetogodišnje dijete to je najteža moguća trauma.

b) Ocijeni njegovu odluku da ne proziva odgovorne za uporabu atomskog oružja.

Njegov životni stav je inspirativan. Ne želi mrziti ili tražiti osvetu jer, kako kaže, takav pristup nikada ne donosi mir. Zadivljujuće je da tako razmišlja osoba koja je u atomskom bombardiranju izgubila majku, a i sama je teško stradala.

c) Pokušaj zaključiti koji su mogući uzroci neinformiranosti američkog studenta.

Doista je teško povjerovati da je netko toliko neinformiran o tako poznatom i tragičnom događaju. Više je mogućih uzroka, od njegove osobne nezainteresiranosti za tu temu, do površnosti ili načina na koji mu je ta tema prezentirana u školi i američkoj javnosti.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Pokušaj prepoznati koji je zrakoplov na fotografiji (imao je važnu ulogu u Bitci za Britaniju).

Radi se o zrakoplovu Spitfire.

b) S kojim je njemačkim zrakoplovom vodio mnoge zračne bitke?

S Messerschmittom.

c) Koje su bile prednosti jednog, a koje drugog zrakoplova?

Messerschmitt se brže uspinjao, Spitfire je imao veću maksimalnu brzinu, a manevarske su im sposobnosti bile podjednake. No, Messerschmitt je imao znatno kraći dolet tj. brže je ostajao bez goriva.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Prikazuje radar.

b) Istraži i objasni kako funkcionira uređaj na fotografiji.

Odašilje radio signale koji se onda odbiju od

zrakoplova i vraćaju natrag prema uređaju.

Potom na uređaju možemo odrediti udaljenost tog zrakoplova, njegovu brzinu i pravac kretanja.

c) Objasni zašto je taj uređaj nazivan „tihim oružjem”.

Zato što se ne radi o klasičnom oružju budući da radar nije namijenjen ubijanju neprijatelja. To se

„tihom oružju“ najviše koristilo u obrambene svrhe – kako bi se na vrijeme uočili neprijateljski napadi.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

6. Napretka ratne tehnike ne bi bilo bez napretka znanosti. Dio znanstvenika koji je sudjelovao u izradi atomske bombe poslije je to požalio. Napiši pismo Robertu Oppenheimeru u kojem ga pokušavaš uvjeriti da odustane od projekta izrade atomske bombe.

Poštovani gospodine Oppenheimer, molim Vas da još jednom razmotrite svoju odluku da predvodite

znanstveni tim čiji je glavni zadatak izrada atomske bombe. Znam da se radi o velikom znanstvenom

izazovu, ali Vaš eventualni uspjeh mogao bi uzrokovati puno zla i nesreće.

Pretpostavimo da je Robert Oppenheimer odgovorio na pismo i odbio tvoju molbu. Pokušaj navesti argumente kojima je opravdao takvu svoju odluku.

Nažalost, ne mogu odustati od projekta. On nije važan samo meni kao znanstveniku nego SAD-u pa i čitavom čovječanstvu. Možda pomoći tog oružja uspijemo brže doći do pobjede u ratu, čime bismo smanjili ukupan broj žrtava.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Jedan je od pokretača projekta Manhattan, ali poslije je shvatio da je RAD SILE ZLO.

L_eo S_z i l_a r_d

HOLOKAUST I DRUGI ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI. ŽIVOT U POZADINI

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je u Drugome svjetskom ratu broj poginulih civila bio veći od broja poginulih vojnika.

Korišteno je razornije oružje u usporedbi s dotadašnjim ratovima. Klasične linije bojišta nije bilo,

a zahvaljujući napretku zrakoplovstva bilo je moguće napadati ciljeve duboko u neprijateljskom

teritoriju. Bombardiranja su često bila neselektivna pa je stradavalo puno civila. Masovno su ubijani pripadnici pojedinih naroda, s ciljem da ih se istrijebi.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA

2. Prouči slikovne povijesne izvore i odgovori na pitanja.

Američki propagandni plakat

Fotografija prikazuje dvije žene koje su se upravo prijavile u Women's Army Auxiliary Corps (Ženske pomoćne vojne postrojbe) u New Yorku 1942. godine

a) Prouči tekst na propagandnom plakatu. Kome je namijenjen i što poručuje?

Namijenjen je ženama. Poziva ih da se dobrovoljno prijave u Crveni križ i tako pomognu pobjedi u ratu.

b) Objasni prisutnost fotografa na događaju zabilježenom na desnoj fotografiji.

Fotografija je, očito, trebala poslužiti za propagandu. Njome se željelo potaknuti i druge žene na sudjelovanje u ratnim naporima.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Objasni pojmove.

holokaust

Holokaust je naziv za sustavan progon i uništenje europskih Židova, koje su provodili nacistička.

Njemačka i njezini pomagači između 1933. i 1945. godine.

getto

Geto je naziv za izdvojeni dio grada u kojem su Židovi bili prisiljeni živjeti. Najpoznatiji geto bio je onaj u Varšavi.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

4. Prouči slikovni i pisani izvor pa riješi zadatke.

U nacističkim logorima stradalo je mnogo djece. Aleksandar Voroncov snimio je preživjelu djecu logoraše na dan kada je sovjetska vojska oslobođila Auschwitz. Ovih četvero preživjelih okupilo se na sedamdesetu godišnjicu oslobođenja.

Među preživjelim logorašima je i Oleg Mandić. On je u Auschwitz odveden kao jedanaestogodišnji dječak, s majkom i bakom. Oslobodili su ih Rusi 27. siječnja 1945., a sve su snimali filmskom kamerom. Čekajući prijevoz u domovinu u Auschwitzu su proveli još neko vrijeme i bili su njegovi posljednji zatočenici. Kad se Oleg Mandić prvi put nakon 20 godina vratio u Auschwitz, dočekalo ga je iznenadjenje:

„Prvi put kad sam došao, 1969., kad smo ušli u dvoranu gdje su prikazivani dokumentarni filmovi, vidim sebe u tim kadrovima. Još ovaj spiker govori: ‚To je obitelj Mandić iz Jugoslavije.’ Dobro da sam sjeo, skoro me kap udarila.“

Unatoč svemu što je proživio (ili možda baš zbog toga), Oleg Mandić smatra se sretnim čovjekom:

„S 13 godina sam shvatio da najgore što mi se u životu može desiti već mi se desilo, prema tome ništa drugo ni ne može biti tako loše kao ono što je već iza mene. Tako da nema razloga da mi život ne bude lijep, da mi bude valcer... i doista, ja sam prekrasan život imao. Zašto? Zahvaljujući Auschwitzu. Ja sam Auschwitzu zahvalan što mije omogućio sretan život... Kad bi imao neki životni pad, nisam pribjegavao nikakvim psihijatrima, terapijama, nego bi sjeo u auto i otišao u Auschwitz. Tamo bi se malo družio s uspomenama i vratio se nakon dva dana zdrav...“

(Jovanović, Igor; Šaponja, Igor: *Bili smo samo brojevi : Istrani u koncentracijskim logorima u Drugome svjetskom ratu*, str. 100.)

a) Objasni što je šokiralo Olega Mandića tijekom prvog povratka u Auschwitz.

To što je u dokumentarnom filmu ugledao sebe, a spiker je i spomenuo njegovo prezime.

Moguće je da uopće nije bio svjestan da ga je netko snimao dok je bio zatočen u logoru.

b) Ocijeni pogled na život Olega Mandića. Komentiraj njegovu tvrdnju da mu nikad u životu nije bila potrebna pomoć psihiatra. Prepostavi jesu li slično razmišljali i drugi preživjeli logoraši ili je Oleg Mandić iznimka.

Pogled na život Olega Mandića nevjerljivo je inspirativan. On se s takvom teškom traumom

naučio nositi na vrlo zdrav način. Prije bih rekao da je Oleg Mandić iznimka jer su patnje koje

su logoraši preživjeli sigurno na mnoge od njih ostavile neizbrisiv trag.

c) Ocijeni postupke nacističkog režima, odgovornog za stradanje i smrt velikog broja djece.

Stravičan je režim koji se odluči obračunati sa svima koji se ne uklapaju u njegovu iskrivljenu

sliku svijeta. Zatvaranje i ubijanje djece je još gore od stravičnog – potpuno je neshvatljivo da

čak ni za djecu nije bilo milosti.

5. Navedi primjere ratnih zločina iz Drugoga svjetskog rata.

Bombardiranje civilnih ciljeva, osvetnička

strijeljanja stanovništva (najčešće su ih

provodili Nijemci – za svakog ubijenog

njemačkog vojnika strijeljali bi stotinu civila),

brutalno postupanje prema ratnim

zarobljenicima, namjerno paljenje sela

i gradova, silovanja.

6. Mogu li i pobjedničke vojske počiniti ratni zločin? Odgovor potkrijepi argumentima.

Mogu. Primjeri su neselektivno bombardiranje gradova (npr. Dresden), uporaba atomskog oružja,

partizanski zločini na kraju rata (među kojima se posebno ističu Bleiburg i križni put).

7. Opiši i ocijeni događaje kod Bleiburga.

Bjegunci s područja NDH predali su se Saveznicima, no Britanci su to odbili prihvatići te su dogovorili

njihovu predaju partizanskim postrojbama. Dio zarobljenika odmah je ubijen, a ostali su počeli

mukotrpan i dugotrajan povratak u zemlju pod oružanom partizanskom pratnjom. Na tom je putu dio

zarobljenika umro iscrpljen glađu i žeđu, a dio je ubijen u novim masovnim pokoljima. Smatram da se

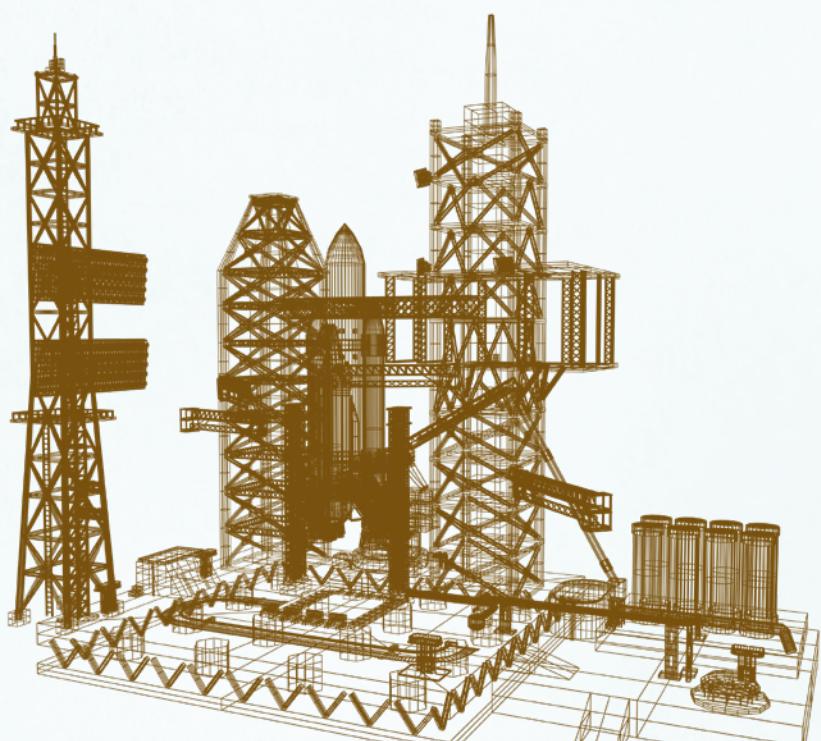
radi o ratnom zločinu jer se sa zarobljenicima nije postupalo u skladu s međunarodnim ratnim pravom.

8. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

Budući da se ratno pravo nije poštovalo, s tom su osobom puno puta postupali na način KAZNI ROBLJE.

Zarobljenik

HLADNI RAT

Uz atomsko oružje, razdoblje hladnoga rata obilježit će i svemirska utrka velikih svjetskih sila koja će pridonijeti i razvoju znanosti i tehnologije. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj lansirnu rampu *space shuttlea* i rakete sa svih strana.

HLADNI RAT

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

1. Prouči slikovni povijesni izvor i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje ilustracija?

Na ilustraciji je propagandni plakat za Marshallov plan.

b) Na vrhu plakata piše: „Besplatne autoceste”.

Objasni smisao te poruke i kome je namijenjena.

Namijenjena je građanima Njemačke, a poručuje im da će,

zahvaljujući američkoj pomoći, imati besplatne autoceste

(tj. da neće biti naplate cestarine).

c) Objasni s kojim je namjerama pokrenut Marshallov plan.

Amerikanci su smatrali da je gospodarski oporavak Europe glavni preduvjet da se sprijeći širenje komunizma. Jer, u državama u kojima većina građana ima pristojan standard života takve će se ideje teže širiti nego u onima u kojima je mnogo siromašnih i nezadovoljnih.

d) Tko je prihvatio Marshallov plan, a tko nije, i s kojim posljedicama?

SSSR je odbio američku pomoć, a to je tražio i od zemalja pod svojim utjecajem. Posljedica toga bilo

je jačanje napetosti između dva bloka.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

2. Riješi zadatke na karti.

a) Članice NATO-saveza oboji plavo.

b) Članice Varšavskog ugovora oboji crveno.

c) Članice pokreta nesvrstanih zemalja oboji zeleno.

d) Upiši nazive država koje su predvodile Istočni i Zapadni blok.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

3. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i odgovori na pitanje.

Hladni rat jest:

- a)** rat koji se vodi isključivo zimi
- b)** rat koji se vodi isključivo hladnim oružjem
- c)** razdoblje stalne napetosti između Zapadnoga i Istočnog bloka
- d)** rat koji se zbiva u polarnim krajevima.

Objasni zašto se hladni rat nije pretvorio u pravi rat.

Ponajviše zahvaljujući tzv. 'ravnoteži straha'. Naime, utrka u naoružanju dovela je do toga da su

dvije velesile raspolagale s količinom naoružanja dovoljnom za potpuno uništenje civilizacije.

Stoga su obje strane ipak zazirale od otvorenog sukoba u kojem stvarnog pobjednika ne bi bilo.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Prevedi barem dva transparenta s fotografije.

Dajte novac UNICEF-u, a ne za atomsko naoružanje.

Zašto plaćati za atomske bombe?

b) Slažeš li se s ciljevima tog prosvjeda? Bi li sudjelovala/sudjelovao na tom ili sličnom prosvjedu? Odgovor potkrijepi argumentima.

U cijelosti se slažem s ciljevima tog prosvjeda. Potpuno je suludo trošiti ogroman novac na naoružanje

za koje unaprijed znaš da ga ne smiješ upotrijebiti.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

5. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što znaš o osobi na fotografiji?

Juriј Gagarin postao je prvim čovjekom koji je poletio u svemir.

On je u svemirskom brodu Vostok 1 obletio Zemlju za

1 sat i 29 minuta.

b) Istraži kakva je bila njegova sudsina.

Kao prvi čovjek koji je obletio Zemlju doživio je svjetsku slavu. Putovao je širom svijeta i uvijek je dočekivan kao zvijezda. Poginuo je u zrakoplovnoj nesreći prilikom rutinskoga vježbenog leta.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

6. Izbac i uljeza i objasni razlog izbacivanja.

DR Njemačka

Poljska

Jugoslavija

Mađarska

Čehoslovačka

Rumunjska

Bugarska

Sve navedene države bile su socijalističke, ali jedino Jugoslavija nije bila dio Istočnoga bloka.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

7. Prouči slikovni i pisani izvor i odgovori na pitanja.

Na pedesetu godišnjicu misije Apolla 11 britanski dnevni list *The Guardian* proveo je anketu među čitateljima koji se sjećaju tog događaja. Pročitaj dva svjedočanstva:

„Slijetanje smo gledali na TV-u u našoj kući u Londonu. Čim je Armstrong izšao iz letjelice, moj susjed i ja odjurili smo do prozora i gurnuli glave van kako bismo buljili u Mjesec – kao da ćemo ga moći vidjeti. Ubrzo smo shvatili da su gotovo svi u ulici radili isto. To je bio predivan trenutak zajedništva, ne samo za našu ulicu nego i za cijelo čovječanstvo.“

Carolyn, 73, Bristol

„Moja je obitelj emigrirala iz Indije 1967. i živjeli smo u Wolverhamptonu. Imao sam četiri godine i sjećam se očeva mirisa na viski i cigarete dok sam sjedio u njegovu krilu u „najboljoj“ prostoriji u našoj kući i gledao Orla kako slijedi te Armstronga kako stupa na Mjesecu površinu. Moje najjače sjećanje na slijetanje jest osjećaj neizmjerne bliskosti s ocem i strahopoštovanja prema onome što sam upravo video. Znao sam da se dogodilo nešto čudesno, ali nisam mogao pronaći riječi kako bih opisao svoje osjećaje.“

Tata mi kaže da 1969. nismo imali televizor te da je moje sjećanje lažno. Pretpostavljam da je u pravu, ali moj osjećaj ljubavi prema njemu u tom je trenutku bio tako snažan da sam odlučio vjerovati u svoju verziju.”

Deepak Puri, 54, Sheffield

(<https://www.theguardian.com/science/2019/jul/19/a-thrill-ran-through-me-your-moon-landing-memories-apollo-11>)

a) Koji događaj prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje prve ljudе na površini Mjeseca (misija Apollo 11).

b) Taj povijesni događaj prati teorija zavjere prema kojoj su snimke spuštanja na Mjesec napravljene u filmskom studiju u Hollywoodu. No, znanstvenici su s lakoćom raskrinkali svaki „dokaz” koji navode teoretičari zavjere. Pronađi na internetu barem jedan primjer „dokaza” da je ta fotografija namještена te znanstveno objašnjenje koje ga pobija.

Prema teoretičarima zavjere, američka zastava na jednoj snimci s Mjeseca vijori, što bi trebalo biti

nemoguće jer tamo nema atmosfere. Objasnjenje: zastava je visjela na L-nosaču, a kako je bila

vakumirana šest mjeseci, kada su je astronauti izvadili i postavili na šipku ostala je zgužvana.

c) Objasni što je zajedničko istaknutim sjećanjima.

Zajedničko im je uzbudjenje i oduševljenje što su svjedočili tako važnom povijesnom događaju.

Oboje čitatelja s puno se emocija prisjeća prvog slijetanja čovjeka na površinu Mjeseca.

d) Razgovoraj sa starijim članovima obitelji i doznaj kakva su njihova sjećanja na misiju Apolla II. Jesu li oni tada bili svjesni da svjedoče povijesnom događaju?

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Moglo bi se reći da su i Zapad i ova druga strana u vrijeme hladnog rata našem planetu zadavali TOKSIČNI BOL.

I stočni Blok

HLADNORATOVSKE KRIZE I LOKALNI RATOVI

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

1. Riješi zadatke na karti.

- a) Njemački teritorij pripojen Poljskoj oboji žuto, a onaj pripojen SSSR-u zeleno.
- b) Različitim bojama oboji područja četiriju okupacijskih zona i označi ih i u legendi.
- c) Istim se bojama koristi i za područje Berlina.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

2. Objasni uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
uvođenje zajedničke valute za tri zapadne okupacijske zone u Njemačkoj	berlinska kriza	ujedinjavanje triju zapadnih okupacijskih zona u Saveznu Republiku Njemačku
nakon američkog pokušaja svrgavanja Castra SSSR na Kubi instalira nuklearne projektilne	kubanska kriza	SSSR povlači projektile s Kube, a SAD se obvezuje da neće izvršiti invaziju na taj otok

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

3. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje prosvjede u vrijeme

Kubanske krize.

b) Pokušaj prevesti tekst barem dvaju transparenta.

Istok i Zapad mičite ruke s Kube.

Ne želimo rat zbog Kube.

c) Zaključi zašto je taj događaj izazvao prosvjede diljem svijeta.

Razumljivo je da je stanje na Kubi uzrokovalo zabrinutost diljem svijeta jer je prijetio izravni sukob

dviju nuklearnih velesila. Da se dogodio, taj je sukob mogao dovesti do potpunog uništenja civilizacije.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

4. Prouči ilustraciju i odgovori.

Objasni simboliku ilustracije.

Američka vanjska politika vodila se „teorijom domina”. Prema toj prepostavci postojala je opasnost od širenja komunističkog utjecaja s jedne susjedne zemlje na drugu sustavom domina. Zato je SAD trebao zaustaviti jednu od domino-pločica – onu sjevernovijetnamsku.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

5. Objasni pojmove.

lokalni rat

rat koji se vodi na ograničenom prostoru

Vijetkong

komunistički gerilci Južnog Vijetnama koji su imali potporu Sjevernog Vijetnama.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

6. U tekstu prekriži netočne podatke (osam) i iznad njih ispiši točne.

Nakon francuskog povlačenja iz Indokine na tom su području stvorene četiri

Kambodža

države: Sjeverni Vijetnam, Južni Vijetnam (komunistički), Laos i Tajland.

Sjevernovijetnamski

Južni

Južnovijetnamski komunisti nastojali su svoju vlast proširiti na Sjeverni Vijetnam.

Vijetkonga

U Južnom Vijetnamu počele su borbe između vladinih snaga i partizana,

Sjevernog Vijetnama

komunističkih gerilaca koji su imali potporu ~~SAD-a~~. Namjeravali su svrgnuti

Južnoga

vladu ~~Sjevernoga~~ Vijetnama i ujediniti zemlju pod komunističkom vlašću.

1975.**Sjevernog**

Borbe su završile tek ~~1970.~~ godine pobjedom ~~Južnog~~ Vijetnama. Nakon tога

dva su Vijetnama ujedinjena pod komunističkom vlašću.

7. Koji se geografski pojam skriva iza ispremetanih slova?

Nazivaju ga i prvim televizijskim ratom jer su o njemu televizijske kuće opširno izvještavale te prenosile sliku i zvuk izravno s bojišta. MA NIJE TV kriv što je rat u toj zemlji bio tako krvav.

V i j e t n a m

USPOSTAVA KOMUNISTIČKE VLASTI U JUGOSLAVIJI I SUKOB SA SSSR-OM

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

I. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
pritisak zapadnih saveznika da se u Jugoslaviji održe višestranački izbori	izbori za Ustavotvornu skupštinu	pobjeda Narodne fronte, KPJ na vlasti

2. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
nastojanje KPJ da vodi politiku neovisnu o SSSR-u	Rezolucija Informbiroa	Jugoslavija u izolaciji. Progoni neistomišljenika i sumnjivaca. Okretanje Jugoslavije prema Zapadu.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Ocijeni odredbe Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije iz 1946. godine, prema kojima je ona određena kao demokratska i federativna država. Je li ona to doista i bila? Obrazloži odgovor.

FNRJ nije doista bila demokratska država, s obzirom da je dominirala jedna stranka, a ostale su

ubrzo ukinute. Nije postojala stvarna sloboda tiska i okupljanja. FNRJ je donekle bila federativna

jer je doista imala šest republika i dvije autonomne pokrajine, ali one nisu imale veliki stupanj

samostalnosti.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi odnos komunističke vlasti prema Katoličkoj Crkvi s odnosom prema talijanskoj i njemačkoj manjini.

Komunistička vlast se neprijateljski odnosila prema Katoličkoj Crkvi te prema talijanskoj i njemačkoj

manjini. Svećenici su zatvarani i optuživani za kolaboraciju, a crkvena imovina oduzimana.

Pripadnici njemačke i talijanske manjine bili su izloženi nasilju te prisilnom iseljavanju.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Pročitaj odlomke iz Pastirskog pisma katoličkih biskupa iz 1945. godine i odgovori.

„Kad su se svršile ratne operacije, nisu prestale smrtne osude katoličkih svećenika.

Njihov broj prema našim podacima iznosi: 243 mrtva, 169 u zatvorima i logorima, 89 nestalih, svega 491. K tome pridolazi 19 ubijenih klerika, tri ubijena laika redovnika i četiri časne sestre. (...) Tko može dokazati, da su toliki na smrt osudjeni katolički svećenici uistinu zločinci, koji zaslužuju smrtnu osudu? (...)

Kršćanskom je braku oduzeta njegova svetost time, što je putem prakse uveden gradjanski brak. Sva je prošlost naših naroda, odgojenih u kršćanskoj vjeri, smatrala bračnu vezu izmedju muža i žene svetinjom, sakramentom, koji se sklapa pred Božjim oltarom u crkvi.”

(<http://hu-benedikt.hr/?p=3744>)

a) Izdvoji dva temeljna prigovora navedena u tekstu i usporedi ih.

Prvi je prigovor da je komunistička vlast nakon svršetka ratnih operacija masovno ubijala svećenike.

Drugi je prigovor da je komunistička vlast uvela sklapanje građanskog braka. Prvi je prigovor posve

opravdan i razumljiv jer se radi o teškim zločinima. Drugi je prigovor teško prihvatići zato što je danas građanski brak uobičajen u demokratskim državama.

b) Doznaј je li u današnjoj Hrvatskoj moguće sklopiti građanski brak, bez posredništva Crkve.

U današnjoj Hrvatskoj je moguće sklopiti građanski brak bez posredništva Crkve.

6. Prouči fotografiju i prateći tekst pa odgovori.

Objasni zašto je prizor na fotografiji prije 1948. godine bio potpuno nezamisliv.

Prizor na fotografiji bio je potpuno nezamisliv prije

1948. godine, zato što je komunistička Jugoslavija

tada bila u lošim odnosima s kapitalističkim

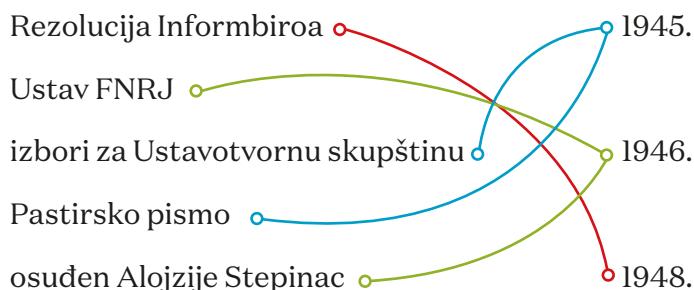
državama i smatrala ih je gotovo neprijateljskim.

Nakon Rezolucije Informbiroa 1948. godine to

se promijenilo, Jugoslavija je počela surađivati s kapitalističkim državama, čak i vojno.

U sklopu jugoslavensko-američke vojne suradnje, američka je Šesta flota 1952. godine posjetila Split. Na fotografiji je Josip Broz Tito na nosaču zrakoplova *Coral Sea*, u društvu viceadmirala J. H. Cassadyja i američkog veleposlanika u Jugoslaviji.

7. Spoji događaj s odgovarajućom godinom.**8. Riješi zadatke na karti.**

- a) Na predviđena mesta na karti upiši nazine republika u drugoj Jugoslaviji i nazine glavnih gradova republika.
- b) Republiku koja je imala dvije autonomne pokrajine oboji plavom bojom.

Te dvije autonomne pokrajine zvale su se Vojvodina _____
i Kosovo _____.

9. Ocijeni odnos komunističke vlasti u Jugoslaviji prema pristašama Informbiroa.

Taj je odnos bio izrazito nasilan. Komunistička je vlast tražila da ljudi preko noći izmijene svoje mišljenje o SSSR-u, u protivnom ih je zatvarala i mučila. Pritom su stradavali i nedužni građani samo na temelju sumnje.

10. Koji se naziv skriva iza ispremetanih slova?

Ne bih volio da me pošalju na to užasno, izolirano mjesto, gdje bih samo mogao sarkastično povikati: TO, LOGIKO!

G o l i o t o k

POLITIČKI I NACIONALNI ODNOSI U DRUGOJ JUGOSLAVIJI

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
nezadovoljstvo položajem Hrvatske u Jugoslaviji	hrvatsko proljeće	gušenje pokreta, smjena Tripala i Dabčević Kučar, progoni pristalica pokreta

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Analiziraj kako su događaji iz prošlosti opterećivali međunarodne odnose u Jugoslaviji.

Međunarodne odnose u Jugoslaviji najviše su opterećivali zločini na nacionalnoj osnovi počinjeni

tijekom Drugoga svjetskog rata, a donekle i nacionalni sukobi koji su se događali u prvoj Jugoslaviji.

Komunisti su zato nastojali ograničiti i kontrolirati iskazivanje nacionalnih osjećaja, čime su često izazivali nezadovoljstvo građana.

3. Objasni kakve su se promjene u Hrvatskoj dogodile tijekom hrvatskog proljeća i zašto te promjene nisu bile trajne.

Tijekom hrvatskog proljeća u Hrvatskoj su slobodnije izražavani nacionalni osjećaji te se otvoreno

i demokratski moglo raspravljati o položaju Hrvatske. Javno se raspravljalo o politici, dijelom i izvan

komunističkih okvira. Nakon gušenja hrvatskog proljeća 1971. godine to više nije bilo moguće.

Cenzura medija je pojačana, a pristašama hrvatskog proljeća suđeno je na montiranim procesima.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Usporedi Titov kult ličnosti s kultovima ličnosti diktatora iz prve polovice XX. stoljeća.

Titov kult ličnosti po mnogočemu je sličan kultovima ličnosti drugih diktatora: javno obožavanje, slike

i kipovi posvuda. Za razliku od Mussolinija Tito je javno slavio rođendane, a taj je dan bio poznat kao

Dan mladosti. Ipak, osobe koje bi prekršile pravila kulta ličnosti mnogo su teže i masovnije kažnjavane

u Hitlerovu i Staljinovu režimu nego u Titovom. Osim toga, Tito nije nazivan vođom, kao Hitler

i Mussolini, nego maršalom (što je bio njegov vojni čin.) Titov kult ličnosti (kao i Staljinov) zadržao

se nekoliko godina nakon njegove smrti, dok su kultovi ličnosti Hitlera i Mussolinija umirali s njima.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

5. Prouči ilustraciju i pročitaj odломak iz *Deklaracije o položaju i nazivu hrvatskog književnog jezika* pa odgovori na pitanja.

„Hrvatske kulturne i znanstvene ustanove i organizacije smatraju da je neophodno potrebno: Ustavnim propisom utvrditi jasnu i nedvojbenu jednakost i ravnopravnost četiriju književnih jezika: slovenskoga, hrvatskoga, srpskoga, makedonskoga.“

(<http://ihjj.hr/iz-povijesti/deklaracija-o-nazivu-i-polozaju-hrvatskog-knjizevnog-jezika/50/>)

a) Objasni što su tražili potpisnici *Deklaracije*.

Potpisnici Deklaracije tražili su jednakost i ravnopravnost slovenskoga, hrvatskoga, srpskoga

i makedonskoga jezika u Jugoslaviji.

b) U kojem je časopisu *Deklaracija* objavljena?

Deklaracija je objavljena u časopisu *Telegram*.

c) Zašto je bilo važno *Deklaraciju* objaviti u tisku?

Deklaraciju je bilo važno objaviti u tisku kako bi javnost doznala o njoj.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

6. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 5 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

Federativna Narodna Republika Jugoslavija

4

Demokratska Federativna Jugoslavija

3

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca

1

Kraljevina Jugoslavija

2

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

5

7. Objasni kako se komunistička vlast u Jugoslaviji odnosila prema iskazivanju nacionalnih osjećaja.

Komunisti su nastojali ograničiti i kontrolirati iskazivanje nacionalnih osjećaja, strahujući od nastavka

međunalacionalnih sukoba koji su se dogodili tijekom rata. Pritom su se koristili prisilom (na primjer

zatvorskim kaznama), izazivajući nezadovoljstvo. U Hrvatskoj je nezadovoljstvo izazivao odnos vlasti

prema Katoličkoj Crkvi i uklanjanje kipa bana Jelačića u Zagrebu.

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

On predvodi hrvatsko proljeće, traži veću samostalnost za republike, da se za svaku odluku ne PITAKORMILO.

M i k o T r i p a l o

POSLIJERATNI SVIJET. DRUŠTVENI POKRETI U DRUGOJ POLOVICI XX. STOLJEĆA

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

I. U tekstu prekriži netočne podatke (dvanaest) i iznad njih ispiši točne.

Saveznike

Ujedinjeni narodi bio je drugi naziv za države Trojnoga pakta koje su se u Drugome svjetskom

Trojnog pakta

Saveznici dogovorili

ratu borile protiv Saveznika. Tijekom rata su se članice Trojnoga pakta dogovorile da će nakon

njegova završetka utemeljiti medunarodnu organizaciju istog naziva, čija bi glavna zadaća

očuvanje mira u svijetu

bila pokoravanje cijelog svijeta. Predstavnici pedeset zemalja sastali su se u travnju 1945. u

San Franciscu

očuvanje mira u svijetu

Berlinu i prihvatili Povelju Ujedinjenih naroda. Zadatci UN-a, uz pokoravanje cijelog svijeta,

poboljšanje

prijateljskih

jesu i ograničavanje ljudskih prava te razvijanje natjecateljskih odnosa među narodima,

ravnopravnosti

New Yorku

zasnovanih na načelu neravnopravnosti. Sjedište je Ujedinjenih naroda u Ženevi. Najvažnija su

Tajništvu

tijela Ujedinjenih naroda Opća skupština, Vijeće sigurnosti i Računovodstvo. Opću skupštinu

godišnje

čine predstavnici svih država članica, a sastaje se u pravilu jedanput mješecno.

2. Ispuni tablicu.

Sastav Vijeća sigurnosti	Zadaća Vijeća sigurnosti
<p>Sastavljeno je od predstavnika 15 država. Pet je stalnih članica – SAD, Rusija (prije: SSSR), Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska i Kina – dok se preostalih deset članica bira na dvije godine.</p>	<p>Istražiti uzroke svakoga sukoba, predložiti mirno rješenje, a prema potrebi i prisiliti pojedinu zemlju na provedbu odluke Vijeća.</p>

3. Istraži način glasanja u Vijeću sigurnosti i odgovori na pitanja.

a) Koliko je glasova potrebno da bi neka odluka bila prihvaćena?

Potrebno je minimalno devet glasova.

b) Objasni zašto katkad nije dovoljno ni 14 od mogućih 15 glasova da neka odluka bude prihvaćena.

Zato što stalne članice Vijeća sigurnosti imaju pravo veta pa je samo jedan takav glas dovoljan da neka odluka ne bude prihvaćena.

c) Istraži zašto je uvedena ta mogućnost i ocijeni je.

Ta mogućnost je uvedena kako bi si države pobednice u Drugome svjetskom ratu osigurale veći utjecaj u odnosu na ostale države. S jedne strane mogućnost veta je nepravedna prema ostalim državama, a s druge ona na neki način prisiljava velike sile na traženje kompromisnih rješenja.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

To je skulptura švedskog umjetnika Carla Fredrika

Reuterswärda *Nenasilje*.

b) Objasni simboliku skulpture. Imaj na umu gdje je postavljena.

Simbolika je vrlo jasna. Cijev pištolja zavezana u čvor poručuje da se nesporazumi trebaju rješavati

na miran način, bez sile i korištenja oružja.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

5. Ispuni tablicu i odgovori na pitanje.

Obilježja višestranačke demokracije	Obilježja jednostranačkog sustava
Trodioba vlasti, jačanje pravne države, poštivanje ljudskih i građanskih prava (sloboda govora, sastajanja, udruživanja itd.).	Dozvoljena je samo jedna stranka (komunistička partija) pa su izbori bili samo privid demokracije, vrlo ograničena građanska i ljudska prava (kritika vlasti je praktički nemoguća, nema slobode okupljanja, udruživanja, kretanja itd.).

Usporedi i ocijeni dva sustava. Koji smatraš boljim i zašto?

Višestranački sustav je neusporedivo bolji, prvenstveno zbog toga što osigurava poštivanje ljudskih

i građanskih prava. To, naravno, ne znači da u višestranačkim demokracijama nije bilo kršenja ljudskih prava, ali građani imaju pravo organizirati se i javno upozoravati na te nedostatke.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

6. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Kada je i gdje snimljena fotografija i koji događaj prikazuje?

Fotografija je snimljena na prosvjednom skupu

u Washingtonu 1963. godine, na kojemu se

okupilo četvrt milijuna ljudi. Prosvjedovali su

protiv rasne neravnopravnosti.

b) Kako se zove muškarac u prvom planu i koje su glavne poruke iz njegova govora?

To je Martin Luther King, baptistički svećenik. Ključna je poruka ravnopravnosti i bratstva među

ljudima. Ljudi se rađaju jednaki i ne bi ih trebalo prosuđivati po boji njihove kože, nego po njihovu

karakteru i njihovim postupcima.

c) Vrednuj poruke koje je poslao u svojem govoru. Kome su one namijenjene?

Poruke su namijenjene državnom vrhu SAD-a, ali i cjelokupnoj američkoj i svjetskoj javnosti.

Smatram ih izuzetno vrijednim i bitnim za svako demokratsko društvo. Žalosno je što ni više

od pedeset godina kasnije one nisu postale općeprihvaćenima.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

7. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koji je događaj prikazan na fotografiji?

Fotografija prikazuje studentske

barikade u Pragu 1968., kojima

su pokušali zaustaviti sovjetske

tenkove.

b) Objasni zašto su prosjedi u Istočnome bloku bili znatno rjeđi nego na Zapadu.

Zato što nije postojala sloboda govora i okupljanja. Vlasti su svaki takav pokušaj gušile silom jer je bilo kakva kritika tumačena kao protudržavna djelatnost.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Čelnici svijeta, evo, ured je TVOJ. NIŠTA osobito, znam, a tijelo Ujedinjenih naroda koje vodiš zove se:

T a j n i š t v o.

DEKOLONIZACIJA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni pojam dekolonizacija.

Dekolonizacija je proces oslobađanja od kolonijalne vlasti i pretvaranja nekadašnjih kolonija u samostalne države.

2. Objasni zašto je proces dekolonizacije ubrzan nakon Drugoga svjetskog rata.

Velike kolonijalne sile bile su iscrpljene višegodišnjim ratovanjem, što su narodi koji su težili neovisnosti nastojali iskoristiti.

3. Vrednuj ulogu UN-a u procesu dekolonizacije.

Odgovor potkrijepi argumentima.

Narodi u kolonijama temeljili su zahtjeve za neovisnost na Povelji UN-a, a to im je pravo konačno trebala osigurati Deklaracija UN-a o davanju neovisnosti kolonijalnim zemljama iz 1960. godine. Dakle, UN je imao pozitivnu i važnu ulogu u procesu dekolonizacije.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

4. Izbaci uljeza i objasni razloge izbacivanja.

bojkot robe

odbjanje suradnje s vlastima

napadi na predstavnike kolonijalne vlasti

gradanski neposluh

Napadi na predstavnike kolonijalne vlasti nisu dio nenasilnog otpora kojeg je u Indiji predvodio

Mahatma Gandhi.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

5. Prouči ilustraciju i odgovori.

a) Istraži čija je ovo zastava.

Radi se o zastavi Indije.

b) Prouči zastavu i objasni njezinu simboliku.

Odgovor će ti olakšati fotografija iz udžbenika
na str. l51.

U središnjem dijelu zastave nalazi se vreteno. Ono simbolizira nenasilni otpor. Naime, Gandhi je

pozvao stanovnike Indije da bojkotiraju britansku robu, uključujući i njihov tekstil. Kako bi dao

primjer, sam je na vretenu proizvodio tkaninu.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

6. U tekstu prekriži netočne podatke (šest) i iznad njih ispiši točne.

Organizator borbe za neovisnost Indije bio je Indijski nacionalni kongres, na čijem je čelu Mahatma Gandhi Gandhi nenasilne

od 1920. godine bio Nelson Mandela. Mandela se zauzimao za nasilne metode borbe protiv

britanske kolonijalne vlasti. Britanci su nastojali slomiti otpor, među ostalim i poticanjem hindusa

postojećih vjerskih nesnošljivosti između većinskih kršćana i muslimana. Neovisnost je 1947.

ostvarena 1957. godine, ali Britanci su prije povlačenja podijelili Indijski potkontinent na dvije hinduskom muslimanskom

države: Indiju, s muslimanskim većinom, te Zapadni i Istočni Pakistan s kršćanskim većinom.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

7. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

- a) Tko su osobe u prvom planu na fotografiji (muškarac sa štapom i žena u tamnoj odjeći)?

To su Mahatma Gandhi i pjesnikinja Sarojini Naidu.

- b) Koji je dogadjaj zabilježen na toj fotografiji?

Fotografija je snimljena za vrijeme marša soli. Gandhi ga je organizirao nakon što je povišen porez na indijsku sol. Sa skupinom sljedbenika prikupljao je sol uz morsku obalu kršeći tako britanski monopol.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

8. Objasni i ocijeni politiku apartheida.

Apartheid je službena politika Južnoafričke Republike od 1948. godine. Temeljila se na rasizmu.

Samo je bjelačka manjina imala puna politička prava. Pripadnici različitih rasa odvojeno su stanovali,

radili i školovali se. Stvarana su područja koja nisu bila dostupna crncima, nego samo bijelcima.

Odvojeni su dijelovi autobusa, parkova itd. Smatram da se radi o užasnoj nepravdi temeljenoj na iskrivljenoj slici svijeta prema kojoj je bijela rasa trebala biti dominantna.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

9. Opiši i ocijeni životni put osobe s fotografije.

To je Nelson Mandela, pravnik i borac za ljudska prava u Južnoafričkoj Republici. Osuđen je na kaznu doživotnog zatvora. Tijekom izdržavanja kazne nekoliko mu je puta ponuđeno pomilovanje uz uvjet da pristane na neke ustupke, ali je on to odbio. Nakon najave ukidanja apartheida pušten je iz zatvora. Postao je predsjednikom Južnoafričke Republike, a iz političkog se života povukao 1999. Divim se njegovu idealizmu i spremnosti da podnese patnju zbog svojih idea.

10. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Ujedinimo se, otjerajmo stranu vlast, pogurajmo složno I ZAJEDNO KOLICA slobode.

Dekolonizacija

GOSPODARSKE RAZLIKE U SVIJETU PODIJESENOM NA BLOKOVE

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je proces gospodarskog oporavka nakon Drugoga svjetskog rata tekao brže na Zapadu nego na Istoku.

Države Istočnoga bloka i prije ratnih razaranja bile su gospodarski slabije razvijene. Zato je u njima proces oporavka bio sporiji. Oporavak na Zapadu pospješila je financijska pomoć iz SAD-a.

Amerikancima je bilo važno dokazati gospodarsku nadmoć kapitalističkog sustava pa su kreditirali i dojučerašnje neprijatelje, Zapadnu Njemačku.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

2. Ispuni tablicu.

	Zapadni blok	Istočni blok
Politička obilježja	višestranačka demokracija	jednostranačje
Gospodarska obilježja	tržišno gospodarstvo privatno vlasništvo	plansko gospodarstvo državno vlasništvo

3. Komentiraj uspješnost dvaju gospodarskih sustava: koji se pokazao učinkovitijim i zašto?

Uspješnijim se pokazao kapitalistički sustav. U planskom gospodarstvu tržišno natjecanje gotovo da i nije postojalo, a upravo ono je jedan od glavnih pokretača napretka. Osim toga, sve je ključne gospodarske odluke donosio državni (partijski) vrh, a često su se njihove odluke pokazale pogrešnima (primjerice, forsirana je teška i vojna industrija, a proizvodnja robe široke potrošnje je zapostavljena).

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

4. Na koju negativnu posljedicu ubrzanoga gospodarskog rasta upozorava ova fotografija?

Ukazuje na sve izraženiji problem zagađenja (vode, zraka, tla).

5. Izaberi jednu međunarodnu organizaciju koja se bavi tim problemom, istraži njezino djelovanje i ukratko ga predstavi.

Greenpeace je neovisna globalna organizacija koja nastoji

mijenjati stavove i ponašanje, s ciljem zaštite i očuvanja okoliša

te promicanja mira. Njihove aktivnosti uključuju zaštitu svjetskih prašuma, mora i oceana, vođenje

kampanja za održivu poljoprivredu odbacivanjem genetski modificiranih organizama itd. Greenpeace

je prisutan u 55 zemalja diljem Europe, Amerike, Azije, Afrike i Pacifika. Da bi održao svoju neovisnost,

Greenpeace ne prihvata donacije vlada i korporacija nego se oslanja na priloge pojedinaca te na

potpore zaklada.

6. Prosudi koji je ekološki problem današnjice za čovječanstvo najopasniji. Odgovor potkrijepi argumentima.

Teško je izdvojiti samo jedan, ali možda je to problem globalnog zatopljenja. Naime, taj problem

mogao bi dovesti do lančane reakcije s nizom ozbiljnih klimatskih promjena što bi moglo utjecati

na floru i faunu, a onda i na ljude u cijelome svijetu. Primjerice, prijeti nam podizanje razine mora,

što bi moglo imati tragične posljedice za obalna područja.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

7. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje Berlinski zid.

b) Istraži je li gradnja te građevine poslužila svrsi, tj. je li ispunila očekivanja onih koji su naredili njezinu gradnju.

Nije. Ona je trebala spriječiti bijeg građana Istočne Njemačke

u Zapadnu Njemačku. Međutim, usprkos izgradnji zida želja

dijela stanovništva da pobegne na Zapad nije se smanjila.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

8. Usporeди životni standard na Istoku s onim na Zapadu.

Životni standard na Zapadu bio je znatno viši. Roba koja je na Zapadu uzimana zdravo za gotovo

na Istoku je bila slabo ili nikako dostupna. Bili su dostupni samo jeftini i standardizirani proizvodi

niske kvalitete. Većina ljudi na Zapadu mogla si je priuštiti pristojan automobil, ljetovanje

(često i izvan zemlje), dok je to na Istoku bilo teško ostvarivo.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

9. Što prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje Volkswagenove bube

(jedan od najpopularnijih automobila onoga doba).

10. Objasni povezanost napretka prometa s napretkom turizma.

Povećanje broja automobila pridonijelo je ubrzanom napretku turizma zato što je ljudima bilo

jednostavnije putovati. Slično vrijedi i za napredak zračnog prometa koji je omogućio putovanja

na udaljenija odredišta.

11. Jesu li socijalističke zemlje bile otvorene turistima sa Zapada? Zašto? Vrijedi li to za sve socijalističke zemlje? Odgovor potkrijepi argumentima.

Većina socijalističkih zemalja, s izuzetkom Jugoslavije, nije bila otvorena turistima sa Zapada.

Vlasti tih država bile su vrlo sumnjičave prema svakome tko bi došao sa Zapada, smatrali su ih potencijalnim špijunima

12. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Neki skroz dobar i FER TIGAR od čovjeka oslikao zapadnu stranu Berlinskog zida.

Grafiter

HRVATSKA U DRUGOJ JUGOSLAVENSKOJ DRŽAVI – GOSPODARSKI RAZVOJ

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Opiši posljedice Drugoga svjetskog rata u Hrvatskoj.

Mnogo ljudi je poginulo, a velik je broj ranjen s trajnim posljedicama. Veliki je broj djece ostao bez roditelja. Uništene su brojne prometnice i građevine. Bilo je mnogo neeksplodiranih bombi i mina.

2. Objasni uzroke racioniranja prehrane i drugih potrepština u poslijeratnoj Jugoslaviji.

Hrana i druge potrepštine racionirane su jer je gospodarsko stanje u Jugoslaviji nakon rata bilo vrlo loše. Mnoge tvornice su uništene, a proizvodnja hrane bila je smanjena. Vlast je tako željela spriječiti da dio stanovništva umre od gladi.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Analiziraj učinke nacionalizacije i kolektivizacije u Hrvatskoj.

Nacionalizacija je temeljito izmijenila vlasničke odnose. Tvrte su postale državno vlasništvo,

a nekadašnji su vlasnici trajno ostali bez svoga vlasništva. Kolektivizacija nije uspjela i od nje je

komunistička vlast odustala.

4. Ocijeni dostignuća modernizacije u Hrvatskoj u drugoj polovici XX. stoljeća.

Mislim da su dostignuća modernizacije u Hrvatskoj u drugoj polovici XX. stoljeća vrlo bitna za

gospodarski i društveni razvoj Hrvatske. Razvila se industrija i tercijarne djelatnosti te je povećan

životni standard.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

5. Usporedi potrošačko društvo iz doba socijalizma s potrošačkim društvom danas.

U socijalizmu su masovno prodavani mnogi proizvodi koji su i danas značajni – na primjer televizori.

Neki od njih su olakšali život u milijunima kućanstava – na primjer perilica rublja. No zbog napretka

tehnologije, a posebno računarstva, danas su popularniji drugi proizvodi; npr. pametni telefoni.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

6. Pročitaj izvor, promotri fotografiju i odgovori.

O rađanju potrošačkog društva u drugoj Jugoslaviji na duhovit način svjedoče stihovi pjesme „More, more“ Darka Rundeka:

„Otkada idemo na more
svake godine
uvijek nove stvari
su potrebne

al' na kraju svašta fali
 jer naš fićo je premali
 (...)
 i ne zaboravi:
 drveni ugljen, roštilj,
 tri ligeštula,
 suncobran, peraje, maske,
 naočale za sunce, karte,
 tenisice, termosicu,
 Tarzana, Karl Maya, šlauf,
 badminton, japanke, loptu,
 šunku, špeka,
 foto aparat
 i veliki karnister s vinom."

(<https://www.darko-rundek.com/det.php?mmoid=78&groid=1&movid=2>)

a) Iz navedenih stihova izdvoji elemente modernizacije i potrošačkog društva.

U elemente modernizacije i potrošačkog društva treba uvrstiti odlazak na more – odnosno razvoj

turizma, osobni automobil, stalno kupovanje „novih stvari”, običaj pečenja roštilja, foto aparat

te rekvizite za plažu (ležaljke, suncobran, peraje, maske, naočale za sunce, lopta, japanke, „šlauf”),

rekreaciju („badminton”) i zabavu (popularne knjige i stripovi, karte).

b) Usporedi fiću s modernim automobilima.

Fićo je znatno manji od većine današnjih automobila.

Danas je teško zamisliti da cijela obitelj s prtljagom

putuje u fići na more. U većinu modernih automobila

stane puno više stvari. Automobili tada nisu imali

tehničkih mogućnost kao danas, pa tako ni fićo.

Na primjer, nisu imali klimatske uređaje i bili su

znatno sporiji (i prometnice su bile lošije).

Zastava 750 bio je prvi automobil proizveden u Jugoslaviji i prvi osobni automobil mnogih građana Hrvatske i Jugoslavije. Poznatiji je po nadimku fićo, jer je proizveden prema licenciji talijanskog Fiata.

Vanjski izgled također je bio potpuno drukčiji, danas se automobili više ne dizajniraju na taj način.

7. Izdvoji tehnološka dostignuća kojima su se građani Hrvatske počeli masovno služiti tijekom socijalističke modernizacije.

osobno računalo, radio, televizor, osobni automobil, hladnjak, pametni telefon, perilica rublja

televizor, osobni automobil, hladnjak, perilica rublja

8. Pojmovima iz tablice dodaj sljedeće pojmove i objasni što ih povezuje.

nestašica, inflacija, promašena investicija, benzin, dug

Pojam	Drugi pojam i veza
bon	benzin – u pojedinim razdobljima tijekom 80-ih godina benzin se mogao kupiti samo uz predloženje bona
tvornica glinice u Obrovcu	promašena investicija – ta tvornica nikada nije započela s radom
inozemstvo	dug – Jugoslavija je bila zadužena u inozemstvu
jugoslavenski dinar	inflacija – dinaru je padala vrijednost i cijene su bile sve veće
kava	nestašica – tijekom 80-ih godina u trgovinama je nedostajalo kave

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Tijekom 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća razvijalo se potrošačko društvo, ali je 80-ih u trgovinama bila malo TIŠA SCENA.

N e s t a š i c a

SLOM KOMUNIZMA U EUROPPI

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Objasni pojmove.

detant

Detant je razdoblje popuštanja napetosti između dvaju blokova; SAD i SSSR nastojali su poboljšati odnose svjesni činjenice da posjeduju dovoljno oružja za višestruko uništenje života na Zemlji.

perestrojka

Perestrojka na ruskom znači obnova, a odnosila se na obnovu sovjetskoga gospodarstva, ali i na političke promjene.

glasnost

Glasnost u doslovnom prijevodu znači otvorenost. Ona je sovjetskom stanovništvu među ostalim donijela veću slobodu govora te smanjenje cenzure i pritiska na medije.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koga prikazuje fotografija?

Mihaila Gorbačova i Ronaldala Reagana

b) Vrednuj njihov sporazum iz 1987. godine.

Tim sporazumom o uklanjanju nuklearnih projektila

srednjega i kraćeg dometa pokazali su namjeru

obuzdavanja utrke u naoružanju pa se zato taj sporazum smatra povijesnim. Smatram da im je trebalo

previše vremena da shvate besmislenost utrke u naoružanju.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. U tekstu prekriži netočne podatke (šest) i iznad njih ispiši točne.

Niz prosvjeda građana komunističkih država, u kojima su zahtjevali gospodarske i političke reforme, donio je rezultate. Prvi su višestranački izbori u komunističkom bloku održani **Poljskoj 1989.** u **Čehoslovačkoj 1988.** godine, a ubrzo i u ostalim komunističkim državama. Tijekom **1988. 1989.** i **1990.** većini socijalističkih zemalja godine komunističke su partije izgubile vlast u **svim socijalističkim zemljama.** Taj je proces bio najburniji u **Poljskoj** Rumunjskoj u kojoj je diktator Nicolae Ceausescu silom pokušao sprječiti zahtjeve za promjene. U dvotjednim nemirima poginulo je nekoliko desetaka tisuća ljudi, osuđeni su na smrtnu kaznu i strijeljani Ceausescuov je režim slomljen, a on i njegova supruga **pobjegli su iz zemlje.**

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

- a) Koji povijesni događaj prikazuje fotografija?

Prikazuje rušenje Berlinskog zida u studenom

1989. godine.

- b) Objasni simboličku važnost toga događaja.

Berlinski zid bio je simbol blokovski podijeljenog svijeta. Njegovo rušenje bio je jasan znak

da se čitav Istočni blok nepovratno urušava. Generacijama koje su odrasle u svijetu podijeljenom

na blokove dramatične promjene događale su se filmskom brzinom.

5. Riješi zadatke na karti.

- a) U prazne kućice upiši o kojem je kriznom žarištu riječ.
- b) Crvenom crtom označi granicu između Istočnoga i Zapadnog bloka.
- c) Državu Istočnoga bloka u kojoj su održani prvi višestrački izbori oboji plavo i upiši njezin naziv.
- d) Državu u kojoj su nastale *perestrojka* i *glasnost* oboji zeleno i upiši njezin naziv.

6. Na vremenskoj crti označi sljedeće događaje:

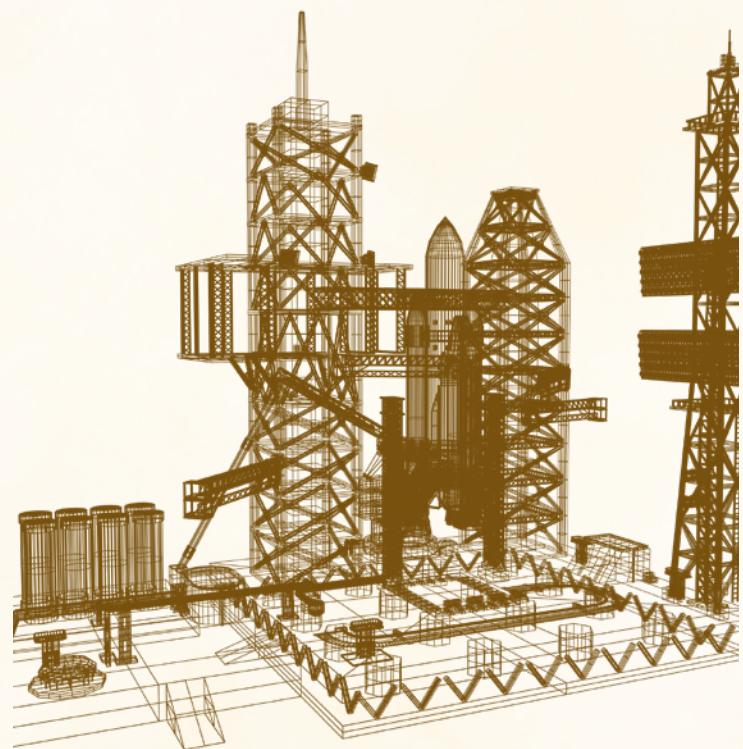
prvi čovjek u svemiru, osnutak UN-a, lansiranje Sputnika, prvi višestrački izbori u Istočnome bloku, ujedinjenje Vijetnama pod komunističkom vlašću, prvi čovjek na Mjesecu, kubanska kriza.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Neizmjerno je pridonio svršetku hladnog rata, kao da je MAGIČAR. HOBI: LOV na ostatke staljinizma u sovjetskom društву.

M i h a i l G o r b a č o v

SAMOSTALNA HRVATSKA

Vukovarski vodotoranj tijekom Domovinskog rata je oštećen, ali nije srušen. Jedan je od simbola hrvatske borbe za neovisnost. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj vukovarski vodotoranj sa svih strana.

SLOM KOMUNIZMA U JUGOSLAVIJI I STVARANJE SAMOSTALNE REPUBLIKE HRVATSKE

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Analiziraj uzroke političke krize u Jugoslaviji tijekom 80-ih godina XX. stoljeća.

Ustavom iz 1974. godine republike su doobile veći stupanj samostalnosti, a nakon smrti Josipa Broza Tita do izražaja su počele dolaziti političke suprotnosti unutar SKJ i šire. Albanci su tražili da Kosovo postane republika unutar Jugoslavije, a u Srbiji se sve više govorilo o navodno neravnopravnom položaju Srbije i Srba u Jugoslaviji – posebno nakon što je na čelo komunista u Srbiji došao Slobodan Milošević. To je izazvalo protivljenje u Sloveniji, a kasnije i u Hrvatskoj.

2. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
popuštanje komunističke stege	osnivanje novih političkih stranaka u Hrvatskoj	višestranački izbori i kraj komunističke vlasti
demokratski procesi u drugim komunističkim državama Evrope		

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Ocijeni uloge Ivice Račana, Slobodana Miloševića i Franje Tuđmana u zbivanjima u Hrvatskoj i Jugoslaviji s kraja 80-ih godina XX. stoljeća.

Smatram da je uloga Slobodana Miloševića negativna jer se služio srpskim nacionalizmom kako bi

učvrstio svoju vlast te je znatno pridonio političkoj nestabilnosti u Jugoslaviji. Ivica Račan i Franjo

Tuđman pridonijeli su demokratizaciji Hrvatske: Račan, jer je dopustio višestranačke izbore po cijenu

poraza vlastite stranke, a Tuđman, kao predvodnik Hrvatske demokratske zajednice, koja je pobijedila na višestračkim izborima 1990. godine.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Navedi što hrvatski ustav iz 1990. godine jamči građanima i prema čemu je sličan Deklaraciji o pravima čovjeka i građanina UN-a?

Hrvatski ustav jamči slobodu, jednakost, nacionalnu ravnopravnost, (...) socijalnu pravdu i poštivanje prava čovjeka. Ustavne odredbe o ljudskim pravima i slobodama velikim dijelom sliče odredbama Deklaracije o pravima čovjeka i građanina UN-a, na kojoj se i temelje.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

5. Pročitaj izvor i odgovori.

„Kad je iznenada, preko noći, nestalo smeđeg praha u prodavaonicama, to je bio šok. Kad bi se negdje počela prodavati, u trenu se stvarao red od stotinjak metara, a svaki kupac mogao je kupiti samo jednu vrećicu od 20 deka. Vijest da će u neki dućan narednog dana doći kava uzrokovala je da su neki ljudi čekali pred zatvorenim vratima već od ponoći, zajedno sa starim roditeljima i malom dječicom, a često je to bila tek neosnovana glasina. Po kavu se putovalo u Trst, a preko granice se smjela prenijeti samo jedna kila.”

(Kvesić, Pero: *Iz nestasice u rasipnost*, 2008., <https://blog.dnevnik.hr/babl/2008/11/1625628501/iz-nestasice-u-rasipnost.2.html>)

Analiziraj kakve je promjene u životu građana prouzročila nestasica kave.

Nestašica kave izazvala je šok. Premda se ne radi o namirnici nužnoj za preživljavanje, običaj ispitanja kave bio je općeraširen i ljudi ga se nisu bili spremni odreći. Građani su zbog kave bili spremni stajati u redu cijelu noć i nabavljati je u inozemstvu – premda se preko granice mogla prenijeti ograničena količina kave.

**6. Objasni značenje sljedećih datuma za stvaranje samostalne Hrvatske:
30. svibnja 1990., 25. lipnja i 8. listopada 1991. godine.**

30. svibnja 1991. prvi je put nakon mnogo godina zasjedao višestranački Sabor. Taj datum simbolizira početak demokracije u Hrvatskoj i obilježava se kao državni praznik.

25. lipnja 1991. Hrvatski je sabor donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. Taj se datum obilježava kao spomendan – Dan neovisnosti.

8. listopada 1991. Hrvatski je sabor donio odluku o konačnom raskidu državno-pravnih veza s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ.

7. Netočne rečenice zamijeni točnima.

Nakon višestranačkih izbora 1990. godine, Hrvatski je sabor Franju Tuđmanu proglašio predsjednikom Vlade, a Stjepana Mesića predsjednikom Sabora.

Nakon višestranačkih izbora 1990. godine, Hrvatski je sabor Franju Tuđmanu proglašio predsjednikom Hrvatske, a Stjepana Mesića predsjednikom Vlade.

Godine 1989. Ivica Račan je građanima čestitao Uskrs, a 1990. godine na zagrebački glavni trg vraćen je kip Matije Gupca.

Godine 1989. Ivica Račan je građanima čestitao Božić, a 1990. godine na zagrebački glavni trg vraćen je kip bana Josipa Jelačića.

8. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

Najvažniji državni dokument, donesen 1990. godine i neformalno nazvan prema poznatom kršćanskom blagdanu, oduvijek je bio nacionalni SAN: ŽIVOT BIĆU nacije.

B o ž i ć n i u s t a v

PRVI SUKOBI. DOMOVINSKI RAT 1991. GODINE.

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Dogadjaj	Posljedica
<p>velikosrpska politika vlasti u Srbiji i dijela hrvatskih Srba</p> <p>želja pobunjenih Srba da izazovu krizu u Hrvatskoj</p>	„balvan-revolucija”	<p>teškoće u prometnom povezivanju Hrvatske</p> <p>negativne posljedice za turizam</p> <p>osnivanje Republike Srpske Krajine</p> <p>Domovinski rat</p>

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Analiziraj promjene u svakidašnjem životu nastale zbog Domovinskog rata. Usporedi stanje na okupiranim područjima, na područjima uz bojišnice i na područjima u pozadini.

Domovinski rat donio je velike promjene u svakidašnjici. Mnogo je ljudi prognano s okupiranih područja, a gradovi i sela na područjima uz bojišnice bili su izloženi granatiranju, uz velika razaranja i ljudske žrtve. Ljudi su mnogo vremena morali provoditi u skloništima, a gospodarske aktivnosti odvijale su se otežano. Razaranjima su bila izložena i naselja u pozadini (zračni napadi). U pojedinim gradovima u pozadini vodile su se bitke za vojarne JNA, pri čemu su također bili ugroženi životi i imovina lokalnog stanovništva.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. Usporedi rat u Sloveniji i Domovinski rat 1991. godine.

Rat u Sloveniji trajao je znatno kraće od Domovinskog rata (10 dana) i imao manje žrtava, dok su naselja pretrpjela znatno manja razaranja. Rat u Sloveniji vodio se između slovenske teritorijalne obrane i JNA, a Domovinski rat između Hrvatske vojske i policije i JNA, postrojbi Republike Srpske Krajine te paravojnih postrojbi iz Srbije.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

4. Prouči fotografiju i prateći tekst pa odgovori na pitanja.

Mural u Vodicama ilustrira jedan od najdojmljivijih trenutaka Domovinskog rata. Tijekom Bitke za Šibenik u rujnu 1991. godine skupina branitelja je, u gotovo istom trenutku, srušila dva zrakoplova JNA. Branitelj Filip Gaćina tada je euforično povikao: „Obadva! Obadva! Obadva! Oba su pala!” Cijeli je događaj snimio Ivica Bilan. Filip Gaćina poginuo je 1998. godine obavljajući opasan posao razminiranja zadarskog zaleda (foto: Denis Periša).

a) Pogledaj snimku događaja na internetu i komentiraj je.

Snimka je vrlo dramatična. Branitelji su bili krajnje uzbuđeni zbog velikog uspjeha protiv tehnički nadmoćnijeg neprijatelja. Snimka je sigurno djelovala ohrabrujuće na građane Hrvatske.

Snimljena je vrlo spretno s obzirom da su tada kamere bile mnogo veće od današnjih, a pametnih telefona nije ni bilo.

b) Snimka događaja često se prikazivala na televiziji tijekom rata i nakon njega. Zaključi zašto.

Na snimci je zabilježen značajan i dramatičan događaj Domovinskog rata. Hrvatske su snage uspjele oboriti čak dva aviona tehnički nadmoćnije JNA. Snimka izaziva pozitivne emocije i ulijeva nadu u pozitivan ishod rata.

5. Izdvoji pet najvažnijih dogadaja u Hrvatskoj tijekom 1991. godine i smjesti ih na vremensku crtu.

6. Objasni zašto je Bitka za Vukovar bila najteža bitka u Domovinskom ratu.

Bitka za Vukovar bila je najteža bitka u Domovinskom ratu zato što je neprijatelj posve okružio grad

daleko nadmoćnjim snagama i posve ga razorio, uzrokujući smrt tisuća branitelja i civila.

Život u gradu bio je krajne težak i smrt je prijetila u svakom trenutku. Branitelji i civili u Vukovaru

nisu se željeli predati te su branili grad dok god je to bilo moguće. Posljedice Bitke za Vukovar

bile su strašne, najviše zbog pokolja koji su napadači izvršili nakon pada grada.

7. Ocijeni odluku međunarodne zajednice da uvede embargo na uvoz oružja u zemlje nekadašnje Jugoslavije.

Ta je odluka u načelu dobra jer više oružja na bojištu znači veći broj žrtava. Ali u slučaju Domovinskog

rata ta je odluka loša jer jedna od zaraćenih strana, ona koja napada, već ima oružja napretek te se na

taj način drugoj strani onemogućuje obranu. Mislim da bi međunarodna zajednica prilikom donošenja

ovakvih odluka trebala voditi računa o konkretnom stanju na terenu.

8. Koji se naziv skriva iza ispremetanih slova?

Taj prelijepi gradić na obali Jadrana nalazi se na rubu velikosrpskih planova.

Ali planovi su jedno, a stvarnost je drugo; bit će im to GORAK BAL.

K a r l o b a g

GODINE „PRIMIRJA”

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
<p>primirje između zaraćenih strana u Hrvatskoj želja da se sukob riješi mirnim putem</p>	<p>dolazak snaga UNPROFOR-a u Hrvatsku</p>	<p>djelomični prestanak ratnih djelovanja pokušaji mirnog rješavanja sukoba neuspjeh snaga UNPROFOR-a u mirnom rješavanju sukoba</p>

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Usporeди očekivanja hrvatske javnosti i rezultate misije UNPROFOR-a.

Hrvatska je javnost od snaga UNPROFOR-a očekivala da posreduju u mirnom vraćanju okupiranih

područja pod nadzor hrvatske države, spriječe daljnje kršenje ljudskih prava i protjerivanje nesrpskog

stanovništva s okupiranih područja te omoguće povratak prognanika. Nasuprot tome, snage

UNPROFOR-a su uspjele samo u održavanju krhkog primirja (premda je i ono često narušavano).

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Argumentiraj tezu: „Zbivanja u ratu u Bosni i Hercegovini bila su složenija od zbivanja u Domovinskom ratu.”

Zbivanja u ratu u Bosni i Hercegovini bila su složenija od zbivanja u Domovinskom ratu zato što su

u jednom razdoblju ratovale čak tri zaraćene strane: bošnjačka, hrvatska i srpska. Bošnjačka i hrvatska

strana su u prvoj i zadnjoj fazi rata bile saveznice, ali su u središnjoj fazi rata vodile međusobne borbe.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

4. Pročitaj tekst o smještaju prognanika i odgovori.

„U hotelima je jedna prognanička obitelj imala pravo na hotelsku sobu i organiziranu prehranu u hotelskom restoranu. Prognanici su uglavnom bili zadovoljni smještajem, ali često su imali prigovora na nekvalitetnu prehranu i neljubaznost hotelskog osoblja. (...) Hoteli su dobivali dnevni iznos za troškove smještaja i prehrane prognanika od vladinog Ureda za prognanike i izbjeglice, ali pokazalo se da su finansijski troškovi veći od toga iznosa.”

(Vuković, Nikolina: *Ukradeni grad – o progostvu Iloka i Iločana*, str. 330. – 331.)

- a)** Razmisli zašto su prognanici smješteni baš u hotelima.

Prognanici su smješteni u hotelima jer su hoteli bili prazni te time spremni za prihvatanje prognanika.

U hotelima vjerojatno nije bilo turista zbog ratnih zbivanja u Hrvatskoj te su stoga bili idealno

rješenje za prihvatanje velikog broja izbjeglica. S obzirom na veliki broj izbjeglica, teško je bilo naći drugo, jednako povoljno rješenje.

- b)** Opiši probleme koji su se javljali tijekom boravka prognanika u hotelima.

Problemi su bili: nekvalitetna prehrana i neljubaznost hotelskog osoblja. S obzirom da hoteli nisu zarađivali kao od turizma, vjerojatno nisu mogli pripremati jednako kvalitetnu hranu. Ne vjerujem da su svi članovi osoblja bili neljubazni prema prognanicima, ali vjerojatno je takvih slučajeva bilo.

Država je plaćala hotelima za smještaj izbjeglica, ali taj novac nije bio dovoljan. Smatram da je to glavni razlog gore opisanim problemima, ali Hrvatska je bila u ratu te se vjerojatno nije moglo odvojiti više novca za tu svrhu.

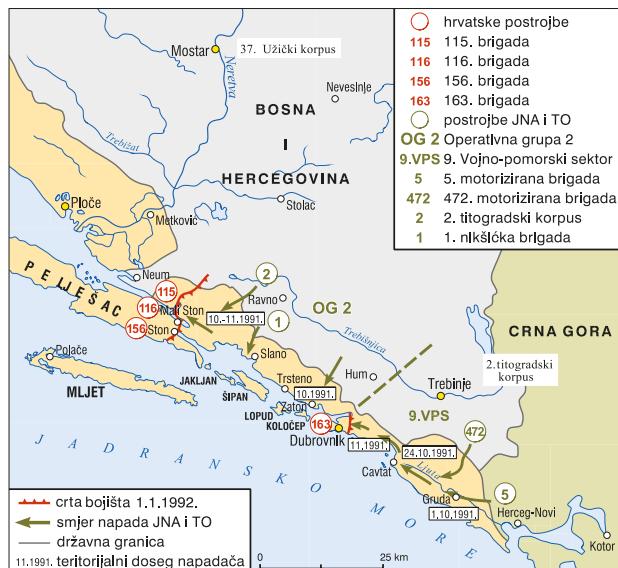

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

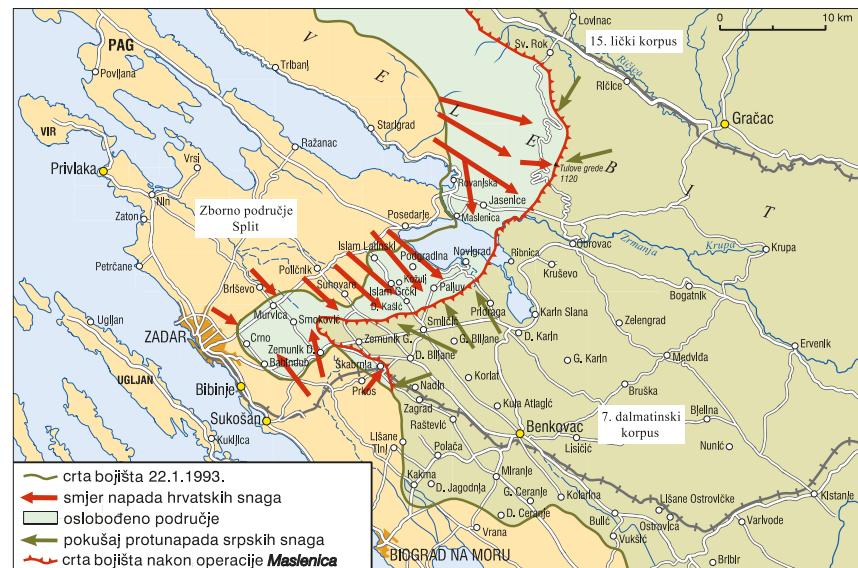
5. Spoji datume i države/organizacije koje su priznale Hrvatsku kao neovisnu državu (ili je primile u članstvo).

6. Prouči karte i odgovori.

Operacija deblokade Dubrovnika

Operacija *Maslenica*

Usporedi važnost dviju operacija za normalno funkcioniranje života u Republici Hrvatskoj.

Obje su operacije bile iznimno važne za normalno funkcioniranje života u Republici Hrvatskoj.

Operacija Maslenica omogućila je normalno prometno povezivanje hrvatskog sjevera i juga,

a deblokadom Dubrovnika prekinuta je dugotrajna opsada tog grada i omogućen normalniji

[život stanovništvu Dubrovnika i okolic](#)

POVIJESNI KONCEPT POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Ocijeni Daytonski mirovni sporazum iz 1995. godine.

Smatram da je sporazum nepravedan jer je srpskoj strani pripalo čak 49 % teritorija, premda su činili

samo 33 % prijeratnog stanovništva Bosne i Hercegovine.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Taj se pojam nalazi u naslovu ove teme I PRIMJER je pravilne uporabe navodnika.

Primirje

OSLOBODILAČKE OPERACIJE 1995. GODINE I KRAJ RATA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
nespremnost srpske strane na dogovor	neuspjeh plana Z4	odluka Hrvatske da pitanje okupiranih područja riješi vojnim putem

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Analiziraj što je za Republiku Hrvatsku značila pobjeda u operaciji *Bljesak*, a što u operaciji *Oluja*?

Operacijom Bljesak oslobođena je zapadna Slavonija i time je omogućeno bolje prometno povezivanje istočne Hrvatske sa središnjom Hrvatskom. Operacijom Oluja oslobođen je najveći dio okupiranih područja Republike Hrvatske i to je, praktički, bio kraj rata jer je istočna Hrvatska oslobođena mirnom reintegracijom.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESnim IZVORIMA

3. Pročitaj izvor i odgovori.

Ivica Vrkić bio je predstojnik Ureda privremene uprave za uspostavu hrvatske vlasti u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnome Srijemu. Ocijenio je proces mirne reintegracije dvadeset godina nakon njegova završetka:

„Hrvatska je izabrala mir i dijalog. Franjo Tuđman i Vlada pokazali su da su spremni razgovarati i vratiti hrvatsku vlast u okupirano područje. Omogućili su Hrvatima da se vrate, a Srbima koji su bili spremni prihvati hrvatsku državu da ostanu na tom prostoru.“

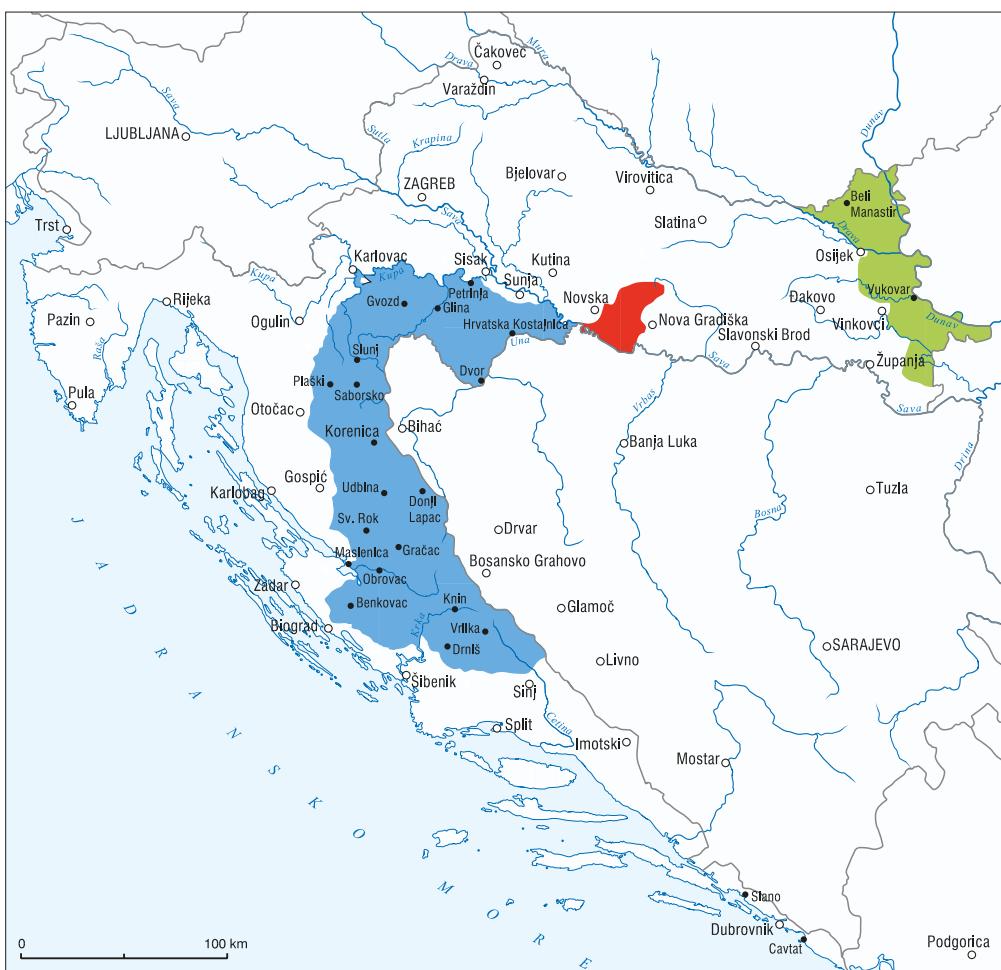
(<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/svjedoci-vremena-za-tportal-tamo-su-vladali-arkan-i-cetnici-evo-kako-je-podunavlje-vraceno-hrvatskoj-foto-20180111>)

Objasni važnost mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja bila je važna jer je omogućila povratak prognanicima,

bez dalnjih ljudskih žrtava, te ostanak Srbima koji su bili spremni prihvati hrvatsku državu.

4. Riješi zadatke na karti.

- a) Crvenom bojom označi područje oslobođeno operacijom *Bljesak*.
- b) Plavom bojom označi područje oslobođeno operacijom *Oluja*.
- c) Zelenom bojom označi područje oslobođeno mirnom reintegracijom.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

5. Ispravi netočnosti.

Početkom 1995. godine srpski su predstavnici prihvatili plan A2.

Početkom 1995. godine srpski su predstavnici odbili razmotriti plan Z4.

Tijekom operacije *Bljesak* srpske su snage raketama gađale Zagreb, Hvar, Sisak i Budimpeštu.

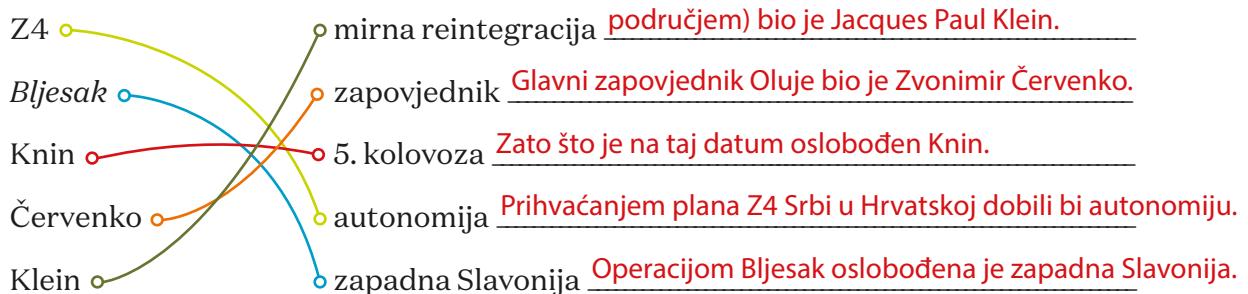
Tijekom operacije Bljesak srpske su snage raketama gađale Zagreb, Karlovac, Sisak i Kutinu.

Tijekom operacije *Oluja* Prva gardijska brigada spojila se s Armijom SAD-a i tako prekinula višegodišnju opsadu Lenjingrada.

Tijekom operacije Oluja Prva gardijska brigada spojila se s Armijom BiH i tako prekinula višegodišnju opsadu Bihaća.

6. Poveži imena i pojmove te objasni.

Prijelazni upravitelj hrvatskog Podunavlja (do potpunog hrvatskog nadzora nad tim područjem) bio je Jacques Paul Klein.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Američki diplomat, zagovornik plana Z4, u međunarodnim krugovima poznat i kao G. – HRABRI TELEPAT.

P e t e r G a l b r a i t h

STRADANJA STANOVNIŠTVA I RATNA RAZARANJA TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je u Domovinskom ratu stradao podjednak broj vojnika i civila.

Tako velik broj pогinulih civila rezultat je politike pobunjenih Srba koji su željeli stvoriti etnički čista područja. Zato je na okupiranim područjima izvedeno mnogo masovnih zločina, a nesrpsko je stanovništvo gotovo potpuno protjerano. Osim toga, često su neselektivno bombardirani gradovi.

2. Najveći broj prognanika i izbjeglica zabilježen je u prosincu 1992. godine, čak 663 493.

Obrazloži uzroke tako velikog broja prognanika i izbjeglica.

Nesrpsko stanovništvo protjerivano je s okupiranih područja kako bi se stvorili etnički čista područja, naseljena samo Srbima. Nakon izbijanja rata u Bosni i Hercegovini velik broj izbjeglica sigurnost je pronašao u neokupiranim dijelovima Hrvatske (u kojoj je tada vladalo krhko primirje).

3. Rastumači vezu između Domovinskog rata i demografskih promjena.

Demografske promjene rezultat su nekoliko čimbenika. Osim pогinulih pad broja stanovnika uzrokovani su iseljavanjem (dio prognanika napustio je zemlju, mnogi se više nisu vratili), ali i smanjenim natalitetom. Naime, u ratno vrijeme, zbog opće nesigurnosti, dio ljudi ne odlučuje se lako na proširenje obitelji.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

4. Istraži postoji li još, i koliko je velika, opasnost na koju upozorava znak na fotografiji.

Nažalost, u Hrvatskoj je još uvijek prisutna opasnost od mina. Ona je sada manja nego neposredno nakon rata, ali još uvijek je nekoliko stotina kvadratnih kilometara nerazminirano, što znači da u nekim dijelovima Hrvatske slobodno kretanje još uvijek nije sigurno.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

5. Ispuni tablicu.

Izravne gospodarske štete prouzročene Domovinskim ratom	Neizravne gospodarske štete prouzročene Domovinskim ratom
<p>srušena sela i gradovi</p> <p>srušene prometnice: pruge, ceste, mostovi</p> <p>uništena kulturna i prirodna baština</p>	<p>zamiranje gospodarstva (primjerice turizam)</p> <p>smanjivanje stranih investicija</p>

6. Što prikazuje fotografija?

Fotografija prikazuje kolonu sjećanja na 25. godišnjicu pada Vukovara, 18. studenog 2016. godine.

7. Ocijeni važnost obilježavanja događaja iz Domovinskog rata.

Mislim da je izrazito važno obilježavati događaje iz Domovinskog rata. Na taj način čuvamo sjećanje

na sve one koji su u ratu stradali i odajemo im zasluženo poštovanje. Osim toga, to je prigoda da

mlađe generacije saznaju nešto više okolnostima nastanka samostalne Hrvatske u Domovinskom ratu.

Ta su obilježavanja važna i za obitelji stradalih jer im društvo pokazuje da žrtva njihovih najmilijih

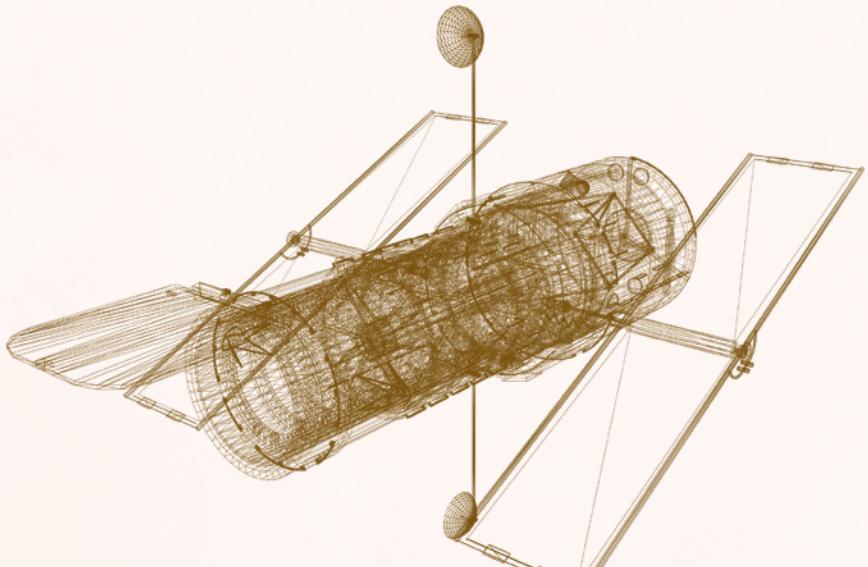
nije prepuštena zaboravu.

8. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

RAZUM TI govori da ne ideš na more u zemlju u kojoj se vodi rat. Zato je ta grana gospodarstva za vrijeme Domovinskog rata jako patila.

Tur*i*zam

SUVREMENO DOBA

Jedan od najvećih svemirskih teleskopa, nazvan Hubble, lansiran je 1990. u orbitu oko našeg planeta kao zajednički projekt američke svemirske agencije NASA-e i europske svemirske agencije ESA-e. U posljednjih su tridesetak godina s pomoću njega znanstvenici prvi put vidjeli mnoge daleke dijelove naše galaktike i svemira. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj teleskop Hubble sa svih strana.

SVIJET I HRVATSKA NAKON PADA KOMUNIZMA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Zašto je SAD napao i osvojio Irak 2003. godine?

SAD je napao i osvojio Irak 2003. godine zbog (kasnije nedokazane) sumnje da Irak posjeduje kemijsko oružje za masovno uništavanje.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Iz teksta u udžbeniku izdvoji događaje iz hrvatske povijesti od 1995. do 2020. godine povezane s gospodarstvom i napiši o njima kratak esej.

Smatram da su ključni događaju u tom razdoblju na području gospodarstva bili izgradnja mreže autoseste 2000-ih godina, početak gospodarske krize 2008. godine i pandemija bolesti COVID-19. Izgradnja mreže autoseste omogućila je kvalitetnije i brže prometno povezivanje, što je posebno pogodovalo razvoju turizma. Turisti su tako mogli brže i udobnije doći do svojih odredišta. Također je pogodovala razvoju trgovine, jer je olakšan prijevoz robe. Gospodarska kriza utjecala je na živote velikog broja ljudi: brojne su tvrtke propale i mnogo je ljudi ostalo bez posla. To je potaknulo iseljavanje iz Hrvatske, koje se nastavilo i nakon gospodarskog oporavka. Pandemija bolesti COVID-19 negativno je utjecala na gospodarstvo u cijelom svijetu. Hrvatska je bila posebno pogodjena jer su turisti iz inozemstva pristizali u znatno manjem broju nego ranijih godina. Pandemija je zbog brojnih ograničenja u svakodnevnom životu negativno utjecala i na uslužne djelatnosti, posebno na ugostiteljstvo.

3. Usporedi položaj SAD-a u svijetu tijekom hladnog rata i nakon njega.

Tijekom hladnog rata SAD je bio jedna od dviju političkih, gospodarskih i vojnih velesila. Nakon hladnog rata SAD ostaje jedina velesila. To je bilo vidljivo po velikom broju vojnih intervencija SAD-a u tom razdoblju. Kasnijim oporavkom Rusije i gospodarskim napretkom Kine položaj SAD-a kao jedine velesile donekle je narušen.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

4. Pročitaj izvor i odgovori na pitanja.

„Neophodno je poticati fizički razmak, kao i pojačanu osobnu higijenu djece/učenika. (...)

Važno je omogućiti i uvesti u rutinu redovito pranje ruku tekućom vodom i sapunom. Ruke se Peru prije ulaska u svoju skupinu/učionicu, prije i nakon pripreme hrane, prije jela, nakon korištenja toaleta, nakon dolaska izvana, nakon čišćenja nosa i kada ruke izgledaju prljavo. Za pranje ruku treba koristiti tekuću vodu i sapun. (...)

Roditelji su dužni izmjeriti tjelesnu temperaturu djetetu svaki dan prije dolaska u ustanovu te u slučaju povišene tjelesne temperature ne smiju dovoditi dijete u ustanovu, već sejavljaju ravnatelju ustanove i izabranom pedijatru/lječniku obiteljske medicine radi odluke o testiranju i liječenju djeteta. Učenici starije dobi sami mijere temperaturu. Učenici viših razreda, a posebno punoljetni učenici mogu samostalno mjeriti tjelesnu temperaturu.“

(<https://www.koronavirus.hr/upute-hzjz-za-vrtice-osnovne-i-srednje-skole-u-skolskoj-godini-2020-2021/770>)

a) O kojem nam povjesnom događaju taj izvor govori?

Izvor govori o pandemiji bolesti COVID-19.

b) Kako je taj događaj izmijenio živote ljudi?

Taj je događaj u velikoj mjeri izmijenio živote ljudi. Veliki je broj ljudi bio zaražen virusom, a milijuni njih su umrli. Stanovništvo se moralo pridržavati zaštitnih mjera (socijalna distanca, maske).

Putovanja su bila ograničena, kao i trgovina i ugostiteljstvo. Mnoge su se djelatnosti (na primjer škola) odvijale na daljinu, pomoći interneta.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

5. Kronološki poredaj predsjednike Vlade Republike Hrvatske tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 5 (brojkom 1 označi vremenski najudaljenijeg predsjednika vlade).

Jadranka Kosor	_____	3
Zoran Milanović	_____	4
Andrej Plenković	_____	5
Ivo Sanader	_____	2
Ivica Račan	_____	1

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

6. Koji je događaj 2001. godine izmijenio političku situaciju u svijetu i kako?

Bio je to teroristički napad na negodere Svjetskoga trgovinskog centra u New Yorku. SAD je u akciji

kažnjavanja krivaca, u tzv. ratu protiv terora, okupirao Afganistan i pokrenuo rat protiv Iraka.

7. Izdvoji najbolji i najteži događaj iz hrvatske i svjetske povijesti od 1995. do 2020. godine. Obrazloži svoj odabir.

Najbolji je događaj mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja, jer je time Hrvatska ostvarila kontrolu

nad svojim cjelokupnim područjem. Time je potvrdila pobjedu u ratu i mogla se slobodno posvetiti

gospodarskom i političkom razvoju. Najteži su događaji povezani s propašću tvrtki, nezaposlenošću

i iseljavanjem iz Hrvatske, jer pokazuju kako se u Hrvatskoj još uvijek ne živi dobro. Dodatni je

problem što takvi događaji potiču iseljavanje te smanjivanje broja stanovnika Hrvatske

8. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

Nekad snažna industrijska grana u Hrvatskoj sada propada. Nedostaješ nam, o DOBRA GRADNJO!

B rodog rad nja

ZNANOST, TEHNOLOGIJA I MEDIJI

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
napredak tehnologije	masovna uporaba bežične tehnologije	napredak u komunikaciji, veća dostupnost informacija

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Ispuni tablicu.

	Osobno računalo	Internet	Pametni telefon	Umjetni satelit
Ocijeni važnost izuma u današnjem svijetu	Osobna računala su važna jer imaju vrlo različite namjene i funkcije u brojnim sferama života: znanost, posao, školstvo, zabava. Ipak, u današnje su ih vrijeme u nekim područjima zamijenili pametni telefoni.	Internet je iznimno važan. Taj novi medij unio je veliki promjene u svakidašnji život. Informacije su postale dostupnije, a komunikacija brža.	Pametni telefon je važan jer u sebi spaja osobine telefona i računala spojenog na internet. Korisnik ga može posvuda nositi sa sobom.	Umjetni sateliti su važni jer omogućuju bežičnu komunikaciju između udaljenih područja. Postoje i sateliti drukčije namjene: meteorološki, promatrački itd.

3. Pročitaj tekst i odgovori.

Nove medicinske tehnologije poput ultrazvuka i magnetske rezonancije pomažu liječnicima prouzrokovati što se događa u unutrašnjosti tijela. No, još se u istu svrhu koriste i rendgenskim snimanjem.

Nakon Drugoga svjetskog rata za dobivanje električne energije počinje se iskorištavati nuklearna energija. Mnoge države u svijetu danas imaju nuklearne elektrane.

Usporedi korisnost razvoja medicinske i nuklearne tehnologije.

Mislim da je razvoj medicinske tehnologije korisniji jer pomaže u dijagnosticiranju bolesti i spašavanju

života. Električna se energija ne mora proizvoditi pomoću nuklearne energije, postoje i drugi načini.

4. Pročitaj tekst, prouči fotografiju i odgovori.

Razvoj biologije, odnosno genetike, omogućio je genetički inženjering: presadivanje genskog materijala odgovornog za nasljedivanje pojedinih osobina iz jednoga živog bića u drugo. Takvim je genskim izmjenama, uz ostalo, „stvoreni” brzorastući losos, krave koje daju majčino (ljudsko) mlijeko, svinje s manje masnog tkiva, koze koje daju mlijeko bogato paučjom svilom (elastična, ali čvrsta tvar od koje se sastoji paukova mreža) te miševi koji daju riblje ulje. Mnoge su uzgajane biljke poput soje, kukuruza ili krumpira genskim izmjenama postale otpornije na bolesti i nametnike. Drugima je poboljšan okus, čvrstoća ili oblik. Genski izmijenjena hrana masovno se proizvodi, ali nailazi na velik otpor u svijetu. Pojedini znanstvenici tvrde da nekontrolirano širenje izmijenjenih biljaka može narušiti ravnotežu u prirodi. Na fotografiji je prikazan jedan od rezultata genetičkog inženjeringu: plava rajčica.

a) Usporedi i ocijeni primjenu genetičkog inženjeringu u biljnem i životinjskom svijetu.

Genetički inženjering u bilnjom svijetu se primjenjuje masovno i ostvara konkretne rezultate koji

pomažu smanjenju gladi u svijetu, dok se genetički inženjering na životinjama svodi na zanimljive

ali pomalo jezive eksperimente.

b) Doznaj može li se u Hrvatskoj kupiti plava rajčica.

U Hrvatskoj se može kupiti plava rajčica.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

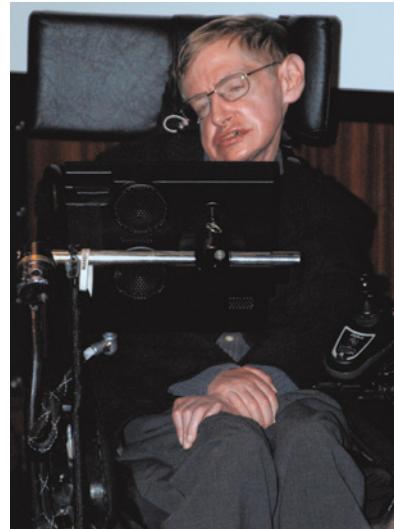
5. Pročitaj izvor i odgovori.

Astrofizičar Stephen Hawking (1942. – 2018.) bio je jedan je od najcjenjenijih znanstvenika XX. i XXI. stoljeća. Bio je teško bolestan od rane mladosti i život je proveo u invalidskim kolicima.

„Moj je cilj jednostavan. Želim razumjeti svemir, razumjeti ga potpuno; zašto je takav kakav jest i zašto uopće postoji.“

„Zapazio sam da oni koji smatraju da je sve unaprijed određeno i da čovjek ništa ne može promijeniti ipak pogledaju lijevo i desno prije nego što prijeđu cestu.“

(https://www.goodreads.com/author/quotes/1401.Stephen_Hawking)

a) Objasni što je u Hawkingovim izjavama karakteristično za znanstveni način razmišljanja.

U Hawkingovim izjavama je za znanstveni način razmišljanja karakteristična žeđ za znanjem i razumijevanjem svijeta. U drugoj izjavi Hawking želi reći kako je znanstveni način razmišljanja svojstven čovjeku.

b) Razmisli je li Hawkingov cilj iz prve izjave doista jednostavan.

Mislim da je taj cilj jednostavno postaviti, ali teško ostvariti.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

6. Prouči ilustraciju, pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

Jane Goodall bavi se proučavanjem ponašanja čimpanza, njihovom zaštitom i zaštitom prirode općenito. Otkrila je da se čimpanza, baš kao i čovjek, koristi alatima u svakidašnjem životu. Broj čimpanza u svijetu tijekom XX. stoljeća smanjivao se zbog lova i uništavanja šuma u kojima žive. Čimpanze (i drugi čovjekoliki majmuni) stradavaju i kao pokusne životinje. Jane Goodall jedna je od zagovornica teze da čovjekolikim majmunima treba priznati određena prava do sada rezervirana za ljude.

Nekoliko je država u svijetu u posljednjih petnaest godina zabranilo pokuse na čovjekolikim majmunima, priznalo im zakonsko pravo na život i slobodu te zabranilo njihovo iskorištavanje u komercijalne svrhe (cirkus, reklame).

- a) Ocijeni praksu medicinskih pokusa na čovjekolikim majmunima.

Smatram da je ta praksa nedopustiva na većini pripadnika životinjskog svijeta, pa tako i na čovjekolikim majmunima.

- b) Koja bi od ljudskih prava, prema tvojemu mišljenju, čovjekoliki majmuni trebali imati, a koja ne? Obrazloži svoje mišljenje.

Mislim da bi čovjekoliki majmuni trebali imati pravo na život i slobodu i da njihova prava budu zaštićena zakonom. Doduše, oni svoju slobodu u potpunosti mogu ostvariti samo u divljini, a tko bi im tamo mogao jamčiti zaštitu života? Mislim da čovjekoliki majmuni ne bi bili u stanju koristiti mnoga ljudska prava, na primjer pravo glasa.

7. Ispuni tablicu.

	Struktura DNK	Genetički inženjering	Uporaba nuklearne energije u mirnodopske svrhe
Ocijeni važnost znanstvenog dostignuća	Otkriće strukture DNK je važno za naše spoznaje o nasljeđivanju.	Genetički inženjering je važan jer predstavlja praktičnu primjenu naših spoznaja o nasljeđivanju.	Mislim da uporaba nuklearne energije u mirnodopske svrhe nije toliko bitna. Električna se energija ne mora proizvoditi pomoću nuklearne energije, postoje i drugi načini.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Kad uredaji počnu komunicirati nama iza leđa, to je osjetljiva TVAR: TERETNI SNI.

I_n_t_e_r_n_e_t _ s_t_v_a_r_i

UMJETNOST, RELIGIJA I SPORT U DRUGOJ POLOVICI XX. I NA POČETKU XXI. STOLJEĆA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni povezanost između postmodernizma i razvoja tehnologije.

Postmodernistički način razmišljanja širi se s razvojem tehnologije i pojavom novih medija.

Na primjer, postmoderna ideja o tome da se ne može utvrditi konačna istina do izražaja je

došla na internetu, gdje svatko može iznositi svoju „istinu“.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Opiši kako je Crkva reagirala na pojedina znanstvena otkrića tijekom druge polovice XX. stoljeća i u XXI. stoljeću.

Crkva je prihvatile većinu modernih znanstvenih otkrića, ali smatra da iza prirodnih procesa

koje proučava znanost stoji Bog kao pokretač. Tako, na primjer, tumači teoriju velikog praska.

To se odnosi na Katoličku crkvu, dok pojedine vjerske zajednice unutar kršćanstva odbacuju

većinu znanstvenih teorija i ideja.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Usporedi postmodernizam i modernizam. Ocijeni u kojoj je mjeri postmodernizam nastao kao reakcija na modernizam.

Umjetnici modernizma žele stvarati posve novu, originalnu umjetnost, dok umjetnici postmodernizma

ne vjeruju u mogućnost da umjetnik stvara posve originalnu umjetnost. Mislim da je postmodernizam

u velikoj mjeri nastao kao kritička reakcija na modernizam jer su postmodernisti smatrali kako su težnje

modernista neostvarive.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESnim IZVORIMA**

4. Pročitaj izvor i odgovori.

Odlomak iz enciklike „Mir na Zemlji” pape Ivana XXIII. iz 1963. godine:

„Rašireno je vjerovanje da u moderno doba mir može osigurati jedino postizanje ravnoteže u naoružanju. To je i vjerojatni uzrok ove utrke u naoružavanju. Ako jedna zemlja poveća svoju vojnu snagu, druga je odmah potaknuta da učini isto. A ako jedna zemlja ima atomsko oružje, druga odmah misli da je potpuno opravdano da i sama proizvodi to razorno oružje. Zbog toga ljudi žive u stanju neprestanog straha. Strahuju da bi se na njih u bilo kojem trenutku mogla obrušiti oluja zastrašujućeg nasilja. I imaju se razloga bojati, jer takvoga oružja sigurno ne nedostaje. Teško je povjerovati da bi se itko usudio (...) započeti jedan tako stravičan pokolj i uništenje, ali rat može započeti i slučajno, nekim nepredviđenim stjecajem okolnosti.”

(http://www.vatican.va/content/john-xxiii/en/encyclicals/documents/hf_j_xxiii_enc_ll041963_pacem.html)

- a) Objasni riječi pape Ivana XXIII. u kontekstu hladnog rata.

Hladni rat je bilo razdoblje iznimne napetosti jer je uporaba nuklearnog oružja mogla dovesti do uništenja čovječanstva. Zato papa Ivan XXIII. govori o utrci u naoružavanju između dvije velike sile i o strahu koji je posljedica te utrke.

- b) Prisjeti se koja je hladnoratovska kriza mogla utjecati na sadržaj te enciklike.

Riječ je o Kubanskoj krizi koja se dogodila godinu ranije, kada se svijet našao na rubu nuklearnog rata.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

5. Doznaj koji su gradovi bili domaćini olimpijskih igara od 1920. do 2016. godine i odgovori na pitanja.

- a) Na kojem je kontinentu održano najviše, a na kojemu najmanje olimpijskih igara?

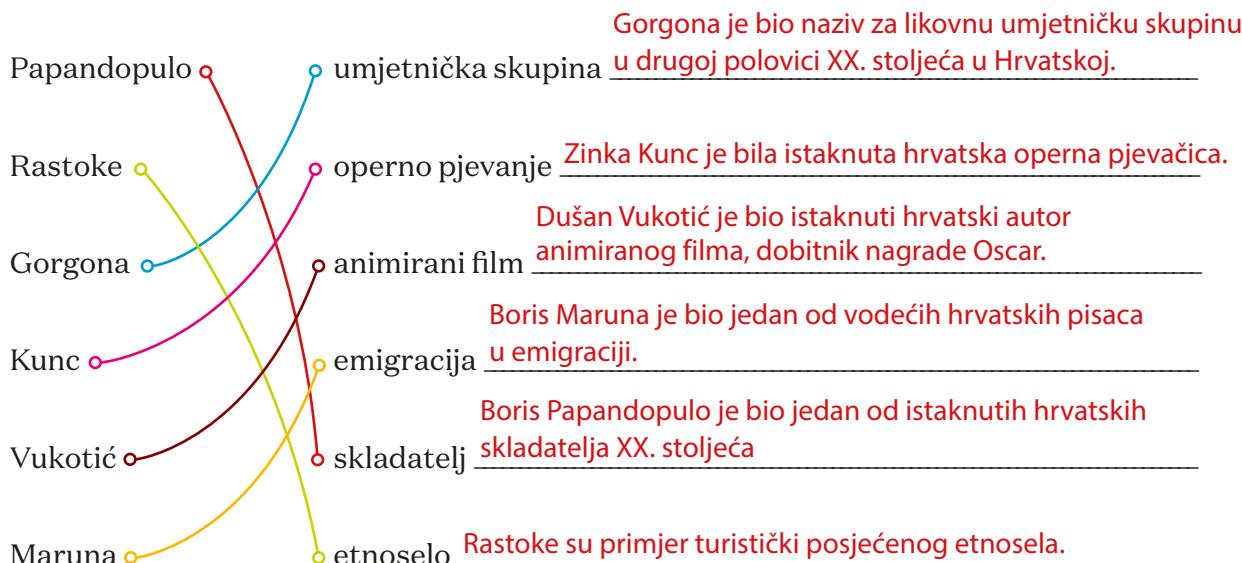
Najviše je olimpijskih igara održano u Europi, a najmanje u Južnoj Americi (jedne)

te u Africi i na Antarktici (nijedne).

- b) Prepostavi zašto nijedne olimpijske igre nisu održane na Antarktici niti u Africi.

Na Antarktici nisu održane nijedne igre jer Antarktika nema stalnog stanovništva, a u Africi zato što je

većina afričkih država gospodarski slabo razvijena, a za pripremu olimpijskih igara potrebna su velika novčana sredstva.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
6. Spoji imena i pojmove te objasni.

7. Svrstaj sportaše i njihove sportske rekvizite u tablicu.

Sportaši: Janica Kostelić, Dražen Petrović, Blanka Vlašić, Sandra Perković, Goran Ivanišević, Sara Kolak.

Sportski rekviziti: lopta, koplje, disk, reket, strunjača, skije.

sportaš	rekvizit
Janica Kostelić	skije
Dražen Petrović	lopta
Blanka Vlašić	strunjača
Sandra Perković	disk
Goran Ivanišević	reket
Sara Kolak	koplje

8. Koji se pojам skriva iza ispremetanih slova?

Tomu postmodernističkom žanru sve bolje raste I PRODAJA.

P a _ r o d i j a

Sadržaj

SVIJET I HRVATSKA OD 1918. DO 1939. GODINE	4
Versajski poredak.....	5
Stvaranje Kraljevstva SHS	8
Hrvatska u sastavu Kraljevine SHS 1918. – 1929.	12
Hrvatska u sastavu Kraljevine Jugoslavije 1929. – 1941.	17
Demokracija, diktatura, totalitarizam	22
Primjeri demokracija: Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska i SAD	25
Ruska revolucija. Staljinova vlast	28
Fašizam u Italiji. Militarizam u Japanu.....	32
Nacizam u Njemačkoj	35
Društveni razvoj Hrvatske u sklopu prve Jugoslavije	39
Potrošačko društvo i borba za radnička prava	41
Velika gospodarska kriza.....	44
Gospodarski razvoj Hrvatske u sklopu prve Jugoslavije.....	47
Znanost i tehnologija u međuratnom razdoblju.....	50
Umjetnost, kultura, sport i religija u međuratnom razdoblju.....	53
DRUGI SVJETSKI RAT	57
Drugi svjetski rat: politika popuštanja i početak rata	58
Drugi svjetski rat: širenje ratnih sukoba.....	62
Kvislinški režimi: Nezavisna Država Hrvatska. Četnici.....	69
Pokreti otpora: partizanski pokret	74
Drugi svjetski rat: kraj rata	78
Znanost i tehnologija u službi rata.....	83
Holokaust i drugi zločini protiv čovječnosti. Život u pozadini.....	87
HLADNI RAT	91
Hladni rat	92
Hladnoratovske krize i lokalni ratovi.....	97
Uspostava komunističke vlasti u Jugoslaviji i sukob sa SSSR-om	100
Politički i nacionalni odnosi u drugoj Jugoslaviji	104
Poslijeratni svijet. Društveni pokreti u drugoj polovici XX. stoljeća	108
Dekolonizacija.....	112
Gospodarske razlike u svijetu podijeljenom na blokove	115
Hrvatska u drugoj jugoslavenskoj državi – gospodarski razvoj	118
Slom komunizma u Europi.....	122
SAMOSTALNA HRVATSKA	125
Slom komunizma u Jugoslaviji i stvaranje samostalne Republike Hrvatske	126
Prvi sukobi. Domovinski rat 1991. godine.....	129
Godine „primirja”	132
Oslobodilačke operacije 1995. godine i kraj rata	135
Stradanja stanovništva i ratna razaranja tijekom Domovinskog rata.....	138
SVREMENO DOBA	141
Svijet i Hrvatska nakon pada komunizma	142
Znanost, tehnologija i mediji.....	145
Umjetnost, religija i sport u drugoj polovici XX. i na početku XXI. stoljeća	149